

DEL II

POLITIK ER PERSONER – EN GUIDE TIL DE SYV PARTILEDERE

Henrik Qvortrup

IKKE HELT SJÆLDENT hænder det, at jeg modtager mails fra danskere, som er meget bekymrede. Budskabet er klart: Det er gået dramatisk ned ad bakke for dansk politik. Det hele har udviklet sig til en veritabel skønhedskonkurrence. Form har besejret indhold. Spin er blevet det evige omdrejningspunkt.

Synderen bag disse triste tilstande udpeges også entydigt i de mange bekymrede mails. Det er sådan nogle som mig; politiske journalister og kommentatorer, der uden sans for demokratiets sande værdier bærer ansvaret for en degenereret beskrivelse af politik.

Nu kunne man selvfølgelig på standens vegne blot tørt konstatere, at politikerne får den dækning, de fortjener. Den dag, de kommer med tanker, der er nytænkende og bryder med det forsigtigheds-paradigme og den vælgerlammelse, der hærger Christiansborg og har gjort det i efterhånden mange år – ja, den dag skal danskerne se journalistik, der tager afsæt i substansen frem for formen.

Dér befinder vi os bare *ikke*. Med få perifere undtagelser fremstår dansk politik som dansen om midtervælgerne – dem, man for alt i verden ikke ønsker at skubbe fra sig. For et parti med seriøse magtambitioner er øvelsen ikke at fremstå med *for* afstikkende budskaber i forhold til de øvrige aktører. Tilsvarende gælder det om hurtigt at dække sig ind, hvis konkurrenterne melder sig med et tilbud til vælgerne. Underforstået: Dansk politik har udviklet sig til en avanceret form for „hvem blinker først“. Ingen ønsker for alvor at blotte sig. Mod er ikke en størrelse, der honoreres.

Politikerne vil selvfølgelig til enhver tid påstå det modsatte; at forskellene – ikke mindst de substantielle – er afgrundsdybe. For deri ligger jo deres og partiernes eksistensberettigelse.

Realiteten er imidlertid, at selv om forskellene, ret skal være ret, er blevet større det seneste års tid, så er det fortsat meget vanskeligt at forklare en udlænding, hvori den realpolitiske forskel består – alt afhængig af, om statsministeren er fra Venstre eller Socialdemokratiet. Har det en afgørende betydning for, hvilken vej samfundet bevæger sig? Næppe.

Sandheden er, at luppen skal frem. Vi snakker nuancer. Politikerne – i al fald dem, der repræsenterer de største af partierne – er grundlæggende enige om, hvordan samfundet skal være skruet sammen.

Tag de to statsministerkandidater. De er rørende enige om ikke at ændre på det princip, at 80 procent af danskerne betaler skat, således at 80 procent af danskerne fortsat kan oppebære de almisser fra samfundet, de betragter som velerhvervede rettigheder, men dybest set ikke behøver. Efterlønsændringer er Løkke og Thorning enige om er *no go*. Ligesom deres syn på skatten heller ikke afviger væsentligt fra hinandens. Tankevækkende er det i al fald, at den skattereform, som S og SF i dag skarpt kritiserer, reelt blot er en udvandet udgave af de konklusioner fra Skattekommissionen, som rød blok i første omgang valgte at skamrose.

Det er noget helt andet, der for alvor skiller. Politik er personer. Og er blevet det mere og mere. Hvad politikerne og deres rådgivere i øvrigt er sig pinligt bevidst. For nok synger de fleste af dem med på den rituelle klagesang over, hvor personorienteret den politiske journalistik er blevet. Det afholder dem dog ingeniende fra at indgå i netop de mediesammenhænge, de hævder at afsky.

Og danskernes kryds er i høj grad påvirket af, hvorvidt partiernes ledere har troværdighed, er i besiddelse af lederegenskaber, evner at kommunikere – hvorvidt de i det hele taget er nogle, vi grundlæggende *kan lide*. Man kan vinde valg på at have den rigtige frontfigur – også selv om politikken måske ikke hænger helt sammen. Omvendt hjælper det fedt at have et program, der nøgternt set er meget fornuftigt – hvis det markedsføres af den forkerte.

Før sommerferien stod rød blok ifølge meningsmålingerne til en sikker sejr. Kun et mirakel syntes at kunne forhindre Helle Thorning i at indtage Statsministeriet efter det kommende valg. Men søreme, om ikke miraklet tilsmilede Løkke, men – og det er pointen – netop *ikke* i form af noget politisk. At Løkke efter sommerferien for alvor er tilbage i kampen, hænger overhovedet ikke sammen med regeringens politik. Det skyldes heller ikke, at vælgerne pludseligt har vendt sig fra oppositionens politik.

For snakkede danskerne Afghanistan, økonomiske genopretningsplaner eller integrationsproblemer hen over sommeren 2010? Nej, overhovedet ikke. Vi talte om Thornings mands skatteforhold. Og vi talte om udenrigsministerens ferievaner.

Om den politiske substans var der ikke megen medieopmærksomhed. Af gode grunde: For *intet* i partiernes politik har forandret sig. Og derfor kan sommerens dramatiske bevægelser i meningsmålingerne kun forklares med én ting: Toppolitikerne som personer. Det kunne flytte på meningsmålingerne.

Til gengæld var der ikke det helt store at spore, da kritikken haglede ned over socialdemokraternes bud på en økonomisk genopretningsplan. Ligesom det øjensynligt heller ikke anfægtede vælgerne, at Lene Espersen som justitsminister stod bag en i mange henseender mislykket politireform.

Thornings skattesag har betydet, at Løkke nu er tilbage som andet og mere end en outsider-kandidat til statsministerposten. Det er indiskutabelt, at Lars Løkke Rasmussen – fagligt set – er en dygtig politiker. Givetvis også dygtigere – igen fagligt set – end hans hovedmodstander. Lars Løkke Rasmussen ved i dén grad, hvor håndtagene sidder i det politiske maskinrum. Baggrunden som finans-, indenrigs- og sundhedsminister fornægter sig ikke. Løkke forstår sine embedsmænd, han taler deres sprog – ja, tænker som dem.

Hvilket så muligvis også udgør et af hans største problemer. Statsministeren ligner mere og mere en

mand, der er gået i ét med systemet. Han frustreres tydeligt over, at de konklusioner, som forekommer så indlysende rigtige i selskab med en departementschef, ikke nødvendigvis vækker jubel blandt vælgerne.

Løkke har vanskeligt ved at skjule sin irritation over, at danskerne – for da slet ikke at tale om journalisterne – vægrer sig ved at se storheden i regeringens politiske projekt. Her minder han til forveksling om Mogens Lykketoft, der også i sin ministertid syntes permanent fortørnet over, at vælgerne ikke kvitterede for regeringens fortræffeligheder.

Der er givetvis al mulig grund til at græmme sig over danskernes generelle oplysningsniveau, men det er temmelig dumt for en statsminister at lade sig gå på af det. Vælgerne – herunder ikke mindst deres begrænsede indsigt i finere nationaløkonomiske sammenhænge – er et uomgængeligt vilkår i politik.

Også Løkkes forhold til journalisterne forekommer anstrengt. Han har det med journalister som med vælgere; han ser ikke noget stort lys i dem. Ved pressemøderne i Statsministeriet (hvor Løkke i øvrigt har fået talerstolen forkortet, så han dog synes af lidt mere i højden) bider han ad reporterne og angriber rutinemæssigt præmissen for de spørgsmål, der bliver stillet. Problemet for statsministeren er blot, at hans snurrende og belærende stil bærer straffen i sig selv, fordi den emmer af underskud. Og lige i dén rolle ønsker danskerne næppe at se deres statsminister.

Det ved de politiske modstandere naturligvis. Drømmescenariet for Thorning er en valgkamp med en bidsk og irriteret Løkke. Og hvis han så samtidig tapsveder, skal hun ikke bede om mere. Thorning satser på så mange dueller som muligt, idet hun ved, at hun kan tirre Løkke og dermed bringe ham derud, hvor han ikke kan tøjle sit temperament. For Løkke er det – ligesom tilfældet er med Thorning – vind eller forsvind efter næste valg. Det er vanskeligt at se en af de to fortsætte efter at have tabt valget. Hvilket i øvrigt også gælder for Lene Espersen.

I det omfang Thorning frustreres over de uvidende vælgere eller inkompetente journalister (hvad hun givetvis gør i enrum), formår hun at skjule det langt bedre end statsministeren. Hvor Løkke entydigt er bedst i medvind, har Thorning flere gange i sine mere end fem år som socialdemokratisk leder afsløret en evne, de færreste politikere har. Nemlig evnen til at stå imod, til at holde sig oprejst. Om Thorning kan man i al fald konstatere, at hun adskillige gange – også før skattesagen – er blevet dømt ude, men at hun i dag har en historisk chance for at blive Danmarks første kvindelige statsminister.

Thornings problem er hendes faglige tyngde. Hun kommer end ikke i nærheden af Løkkes indsigt i den politiske substans. Løkke vil til enhver tid kunne vinde over Thorning i en diskussion på Det Økonomiske Institut.

Uheldigvis for Løkke er det bare ikke på de kanter, at valgkampe vindes, men ude blandt almindelige, i virkeligheden ikke synderligt politisk interesserede danskere. Og her kommer teknokratiske argumenter altså nemt til kort. Det samme gælder ikke nødvendigvis hurtige punchlines om, at de fattige skal betale til bankdirektørernes skattelettelser.

Den går rent ind. Eller gjorde det i al fald, indtil sagen om Thornings mand i schweizisk skattely dukkede op.

Med ét fik det pludselig noget mindre vægt, når Thorning indigneret talte om, at de rige får lov at skumme fløden. Godt nok har Thorning og ægtefælle lagt sig fladt ned i sagen, men en vis skade er allerede indtruffet. Alene dét, at det er *Schweiz*. Havde det bare været ethvert andet sted. Netop alpelandet giver associationer til det Gucci-image, som Thorning ellers havde lagt bag sig.

Skattesagen viste, at nok har Thorning et betydeligt kommunikativt talent, men hun (og rådgiverne) har også en tendens til i første omgang at undervurdere potentielt farlige sager. Således var der et umiskendeligt element af Ritt Bjerregaardsk „jeg ved bedst og alle andre er idioter“, da Thorning i første omgang blankt afviste, at skattesagen overhovedet kunne være et problem. Men til forskel fra Ritt fik Thorning rettet ind, da hun med nogle dages

forsinkelse omsider erkendte, at ét er jura; noget helt andet er de politiske realiteter for en kvinde, der vil magten.

Får hun dén, magten altså, bliver det sammen med Villy Søvndal. En mand, hvis personlige fremtoning har haft stor betydning for partiet. Blot på en hel anden vis end alle troede. Da Søvndal for over fem år siden blev valgt til SF-formand mente et enigt kor af kommentatorer at vide, at netop Søvndal-figuren ville forhindre succes til folkesocialisterne. Forestillingen om, at denne karikatur af en udbrændt skolebibliotekar kunne tilføre SF'erne ny og tiltrængt dynamik, virkede helt ude i hegnet.

Men vi blev til grin, gjorde vi kommentatorer. For det skulle vise sig, at netop alt det, der lignede en ulempe for Søvndal, skulle udvikle sig til hans fordel. Han blev simpelthen anti-helt – i første omgang dog uden, at Venstre og de Konservative helt opdagede, hvad der skete.

Så mens Søvndal blev mere og kult, sørgede ikke mindst Anders Fogh og Lene Espersen for at give ham al tænkelig opmærksomhed. Til sidst faldt tiøren dog, hvorefter løsenet for de borgerlige pludselig blev at bogstavere S-O-C-I-A-L-I-S-T-I-S-K, hver eneste gang Søvndal og SF blev nævnt.

Lige meget hjalp det. Søvndals „omvendte Fogh“, hvor han har bevæget sit parti fra fløjen ind mod midten, er grundlæggende rigtigt tænkt. Det så muligvis en overgang lidt faretruende ud, da Søvndal i forbindelse med sagen om mødremøder på Holbergskolen i Københavns nordvestkvarter skrævede lige den centimeter mere, end baglandet brød sig om. Søvndal holdt vejret og frygtede en nedtur med samme kraft som opturen. Men højst en krusning i meningsmålingerne blev det til. Tilsvarende tyder målingerne på, at danskerne har vænnet sig til tanken om en Søvndal i en (udenrigs-?)ministerbil.

Heller ikke forsøgene på at anfægte Søvndals troværdighed synes for alvor at have gjort indtryk. Danskerne placerer ham fortsat helt i top i diverse „hvem har du mest tillid til-målinger“. Men efter fadæsen, hvor han (bevidst?) forvekslede fire milliarder med 24 milliarder er

Søvndals kvote for tilbagelænet omgang med fakta nok opbrugt.

Med SF's ryk mod højre burde det logisk set være nemt for Enhedslisten at opsamle de vælgere, der trods alt finder Søvndals midterprojekt *for* vidtgående. Tilbage står bare at konstatere, at Johanne Schmidt-Nielsen langt fra har udnyttet potentialet. Schmidt-Nielsen, der som den første i Enhedslistens historie er officiel frontfigur, er for så vidt dygtig nok og hun appellerer fint til de klassiske enhedsliste-vælgere. Problemet er, at hun ikke rigtig formår at trække nye til – dertil ligner hun i for høj grad en elevrådsformand snarere end en parlamentarisk leder.

Op til 2005-valget var det den radikale Marianne Jelved, der kortvarigt opnåede kultstatus blandt ikke mindst de storby-hippe. Men lige så hengiven den kreative klasse er i forhold til en politiker med tidsånden i ryggen, ligeså flygtig er den i modgangstider. Og storbyklakørerne har for længst forladt de Radikale, hvor Margrethe Vestager tydeligvis ikke har samme appel til de smarte som sin forgænger.

Egentlig underligt nok. For Vestager er uovertrufent stærk i politiske dueller, hun er en skarp retoriker. Men hvor Jelved blev belønnet for at være besjælet af overbevisningen om egen fortræffelighed, irriteres vælgerne over det selvsamme karaktertræk hos Vestager.

Spørgsmålet er imidlertid, hvor meget det egentlig generer Margrethe Vestager. Indimellem kunne man få indtrykket af, at Vestager – og med hende mange andre radikale – fortolker den beskedne folkelige appel som et bevis på partiets uovertrufne eksklusivitet: Man ved, at man har ret. Og dybest set luner man sig ved, at så få har opdaget det.

Gik Thorning og Søvndal og drømte om, at den radikale selvbevidsthed skulle følge tilslutningen i meningsmålingerne nedadgående retning, blev de slemt skuffede. Ydmyghed har aldrig ligget naturligt for radikale og da slet ikke for Vestager. De lunkne meningsmålinger har på ingen måde fået hende til at overveje, om hun skulle gøre

livet nemmere for Thorning ved at holde lidt igen med radikale særstandpunkter.

Udadtil kan Thorning og Vestager måske nok minde om hinanden med deres storbychikke look. Men man skal ikke tage fejl. Forholdet mellem Thorning og Vestager er ikke ret meget mere end tåleligt. Godt nok mødes de med jævne mellemrum til, hvad der betegnes som „koordinerende“ møder, men i det omfang Thorning forsøger at afstemme udmeldinger med R må hun konstatere, at den slags meget vanskeligt lader sig praktisere med de Radikale. Det er en helt anden historie med SF'erne, med hvem Thorning kører et meget tæt parløb.

Parløb er der også tale om mellem Løkke og Lene Espersen. Omend enhver jo kan se, at forholdet er mere fornufts-baseret end på nogen måde båret af kærlighed. På samme vis som Thorning kan føle, at med venner som Vestager er det overflødig med fjender, så må Løkke have det på samme med den konservative regeringspartner, der i den grad har beredt ham og regeringen problemer.

Da Lene Espersen i 2008 blev valgt som formand på det konservative landsråd skete det til tonerne af Tina Turner-sangen „Simply the Best“ og med løfter om, at nu ville den ti-procents-forbandelse, som Bendt Bendtsen havde nedkaldt over partiet blive brudt. I dag ville de fleste konservative give deres højre arm for en partileder, der i det mindste kunne skaffe partiet ti procent.

Historien om Lene Espersen deroute som udenrigsminister er velbeskrevet. Den er dels påmindelsen om, at negative forløb i politik ofte er selvforstærkende. Dels er den et vidnesbyrd om, at vælgerne trods alt siger fra, når det gustne overlæg bliver for tydeligt. Lene Espersen blev afsløret i et projekt, der var **for** gennemskueligt: nemlig at skaffe sig hurtig og nem popularitet ved at tage sig en ministerpost, hvor den folkelige succes – troede hun – var en selvfølge. Og når så den alt for sene undskyldning ledsages af en selvretfærdig „verden er ond ved mig“-attitude, har vi opskriften på en af de største nedture i nyere dansk politik. Mallorca-mareridtet blev Anders Samuelssens store chance. Godt nok er der et reform-positivt publikum derude blandt vælgerne, men det helt store skub fremad i meningsmålingerne skyldtes næppe Liberal Alliances politiske programerklæring, men snarere at Venstre og de Konservative i foråret 2010 gav mindelser om det muntre køkken. Men medvinden i målingerne havde en selvforstærkende virkning. Især fordi Samuelssen med en unik timing valgte at brænde de statslige støttekrone samt ikke mindst Saxo Bank-subsidierne af på dagbladsannoncer frem for at satse på at ansætte kommunikationsfolk til at forfatte pressemeddelelser, som ingen alligevel ville gide læse.

Med dagbladsannoncerne og fremgangen i meningsmålingerne fremstår Samuelssen ikke længere som denne næsten ynkværdige politiker-fantast, der stædigt tror på det umulige. Status er, at hvad der for få måneder siden lignede et dødfødt projekt, rent faktisk kan lykkes (og som en konsekvens heraf skal mindst én kommentator indtage én gammel hat).

Samuelssen-figuren skiller sig på mange måder ud. Hans øjeblikkelige succes kan ikke forklares med, at han er nogen populær figur. Til forskel fra Khader i dennes første tid som partileder er Samuelssen ikke nogen folkekær politiker. Han har til gengæld forstand på politisk substans, hvad Khader aldrig har været mistænkt for.

Samtidig skiller han sig ud fra defleste andre på Christiansborg ved at sige det forbudte, ikke mindst om efterlønnen. Samuelssen har slået sig op på at være den (foruden Vestager), der tør indtage standpunkter, der netop ikke flugter med almindelig midtervælger-logik. Det er selvfølgelig også nemmere, når man repræsenterer partier, hvor succes kriteriet hverken er 20 eller 10 procent af stemmerne, men hvor blot det at forcere spærregrensen udgør ambitionen.

For Pia Kjærsgaard må Anders Samuelssens øjeblikkelige succes give mindelser. Også hun blev dømt definitivt ude, da hun i 1995 stiftede Dansk Folkeparti. Nu her 15 år senere kan hun og vi andre konstatere, at det gik meget anderledes.

Om Samuelssen står over for samme danmarkshistoriske politiske succes er næppe sandsynligt. Men tankevæk

kende er det, at **hvis** Venstre og de Konservative fastholder magten efter næste valg, vil Dansk Folkeparti sandsynligvis ikke kunne levere de nødvendige stemmer til et flertal. Alt tyder på, at Liberal Alliances mandater i så fald også bliver nødvendige. Med andre ord: Pia Kjærsgaard skal vænne sig til en position, hvor magten ikke er uindskrænket.

Spørgsmålet er, om hun gider. Hun er på vej mod de 63 år, og de seneste måneder har vist, at nok er Pia Kjærsgaard fortsat en uovertruffent dygtig politiker – ikke mindst til at kommunikere. Men hun har det bedst med værdipolitiske anliggender; den økonomiske krisedagsorden, der på det seneste har været fremherskende, er langt fra hendes hjemmebane.

Uanset det kommende valgs udfald må Pia Kjærsgaard indstille sig på nye tider: Falder VK-regeringen, mister Dansk Folkeparti den nøgleposition, som partiet har haft siden 2001.

Og hvis blå blok fastholder flertallet, er der alligevel dømt nye vilkår – al den stund, at det rene VKO-flertal med stor sikkerhed vil være historie efter valget. Og så vil situationen være den delikate for Løkke, at han skal forene en Pia Kjærsgaard og Anders Samuelsen.

Noget af en udfordring. Men så måske alligevel heller ikke mere. Sagen er, at nok betjener såvel Pia Kjærsgaard som Samuelsen sig udadtil af en rimelig hårdkogt retorik, men de ved begge, at de stejle krav kun går til et vist punkt. Hverken Samuelsen eller Kjærsgaard har kamikaze-genet i sig. Dertil er de begge for meget pragmatikere.

Henrik Qvortrup (f.1963) er politisk redaktør på TV2. Var chefredaktør på SE og HØR 2002-2008, redaktør på BT 2001 og pressechef i Venstre 1998-2001. Fra 1991-1998 politisk reporter på Jyllands-Posten, Berlingske Tidende samt Ekstra Bladet. Censor på Journalisthøjskolen. Medforfatter til biografien „Nyrup“.

OPFØLGENDE INTERVIEW MED HENRIK QVORTRUP (OKTOBER 2010)

*Du begynder dit essay med at skrive **du kan lede efter substans, men sandheden er: politik er personer.** Politikerne klager også over, at den politiske journalistik er blevet for personorienteret. Hvor er den politiske substans?*

Den politiske substans er der selvfølgelig. Men hvis vi skal være helt ærlige, er det ikke helt galt at sige, at de to kandidater, der stiler efter topposten et langt stykke hen af vejen dybest set står for det samme. Selvfølgelig handler politik om, hvad kandidaterne står for, men som en konsekvens af, at deres politiske linjer ikke afviger så meget fra hinanden, kommer det af naturlige grunde til at dreje sig om, hvem de er som personer - de folk, der bejler til de øverste poster i samfundet. Valget falder på den person, der besidder karakterer og egenskaber, som vi vælgere ønsker hos den, der skal stå i spidsen for landet. Det handler ikke kun om **likeability**, men også om troværdighed, kompetencer og integritet. Der er selvfølgelig en masse politiske parametre, men man skal ikke underkende betydningen af at have den rette frontfigur. Lige så vel som man kan tabe stort, med den „rigtige“ politik, hvis man har den forkerte frontfigur, kan man også vinde, hvis man har den rigtige person uden en politik, der spiller 100%.

Mange vælgere, ikke mindst de 25%, der ikke har besluttet sig for, hvordan de vil stemme, interesserer sig bestemt ikke meget for politik, og de vælgere forholder sig til, hvad det er for nogle personer, der markedsfører butikken.

Antagelsen om, at medierne ikke vil beskæftige sig med substans holder simpelthen ikke. Det er rigtigt, at vi beskæftiger os meget med processen, men det kan jo hænge sammen med, at politikerne ikke giver os så meget andet at beskæftige os med, al den stund at der er en politisk konsensus om ikke at lægge sig ud med mid-

tervælgerne. Vi har en politisk grød på midten, der gør det meget vanskeligt at se forskel på en socialdemokratisk statsminister og en Venstre-statsminister. I fraværet af reelle store politiske forskelle er det naturligt, at medierne fokuserer på andre ting, herunder personen og processen. Medierne giver danskerne den politiske dækning man må forvente i en situation, hvor politikerne ikke adskiller sig væsentligt fra hinanden.

Og det er en misforståelse, at danskerne ikke interesserer sig for politik. Politik er godt stof! Vi kunne samle næsten en million seere til duellen på TV2, det er ikke tosset! Når der er valg er stemmeprocenten på 88-89%. Det er kun overgået i Belgien, hvor man får bøder, hvis man ikke møder op for at stemme.

De sidste måneder har medierne handlet om Lene Espersens overbetalingssag og Helle Thorning Schmidts skattesag. Hvad er det for en tendens vi ser? Er politikerne blevet mindre troværdige end tidligere? Eller er journalisterne blevet bedre til at grave skidt frem på de forskellige politikere?

Det er helt sikkert, at troværdighed er blevet et parameter, befolkningen måler politikere på. I det øjeblik, der fremstår et misforhold mellem det, politikere siger, og det, de gør, vækker det en helt legitim interesse i medierne. Lene Espersen sagde selv, at: „**Det her job har jeg altid ønsket mig, nu vil jeg arbejde jeg ved ikke hvor meget**“ – men det viser sig, at det er **så som så** med den arbejdsindsats. Helle Thorning slår sig op på skat, og så bliver der rejst en mistanke om, hvorvidt hun i sin egen privatøkonomi lever op til de fine skåltaler. Jeg syntes, det er helt relevant at se på de to sager, for de omhandler troværdighed – om der er et misforhold mellem det, politikerne siger, og det, de gør!

1.1.1.2

Anne Sofie Kragh

DEPARTEMENTSCHEFEN HAVDE ALDRIG set noget lignende. Den detaljerede struktur i Anders Fogh Rasmussens drejebog til indretningen af ministerierne gjorde dybt indtryk på Nils Bernstein. I sine 30 år i centraladministrationen havde han aldrig set et nummeringssystem, hvor hvert punkt havde fire cifre. 1.1.1.1, der blev efterfulgt af 1.1.1.2 og så videre i en lang række tal.

Det var drejebogen til den største omvæltning i den danske centraladministration i 50 år. Den blev et slags symbol for den nidkærhed, grundighed og pertentlighed, der kendetegnede Anders Fogh Rasmussen som statsminister. Og den var et resultat af en livslang disciplin og forberedelse.

Hver fredag, når de andre fra klassen var gået i byen, sad Anders Fogh Rasmussen derhjemme og studerede. Han gad ikke „drikke det rævepis,“ som han sagde, når de andre for sjov spurgte, om han ikke skulle med. Han gik heller ikke med studiekammeraterne fra Aarhus Universitet, når de tog i byen. Så sad han nede på sit studerkammer i en kælder i Tranbjerg. På døren hang det flerfarvede ark, ugeskemaet, der delte hans liv ind i følgende aktiviteter: VU, undervisning, læsning, artikelskrivning og søvn. Og det var det.

Skemaet og drejebogen var produkter af den opdragelse, han havde fået af sine forældre, ikke mindst af sin far, der var gennemsyret af en konstant frygt for at tabe ansigt. Faren foretrak ikke at sige noget, for jo mindre man åbnede munden, jo mindre var sandsynligheden jo for at dumme sig eller sige noget forkert. Det var den logik, der lå bag de strenge regler omkring middagsbordet hjemme på Hviddinglund i landsbyen mellem Randers og Viborg. Hvis man sad og ævlede løs, hvis man kom til at sige noget om ting, man ikke havde forstand på, kunne man blive straffet ved at komme hen på „den slemme plads,“ som den hed. Det var den ved siden af faren.

For Anders Fogh Rasmussen betød det, at han gennem hele sit liv, hvad enten han skulle spise aftensmad i barndomshjemmet, repræsentere VU eller lede landet, altid var forberedt til det yderste.

Han garderede sig mod tilfældighedernes spil ved at gennemtænke enhver tænkelig detalje. Det gjaldt ikke kun arbejdet, men hele hans fremtoning. Første gang Pia Kjærsgaard mødte Anders Fogh Rasmussen morede hun sig over, at han havde spændt bæltet i sin trenchcoat. At binde bæltet, som normerne ellers foreskriver, ville være alt for skødesløst for Anders Fogh Rasmussen. Han var en mand, der polerede hver enkelt vindrue, inden han spiste dem, pustede i kaffekopper for at undgå støv, altid pudsede sit bestik i servietten, når han var på restaurant og åbnede døren med sin lillefinger, når han skulle på toilettet.

Selv når han blinkede med øjnene, var det en bevidst handling. Som ung folketingspolitiker havde han øvet sig i at blinke noget mindre, fordi han mente, at en politiker, der blinkede meget, gav indtryk af ikke at stå ved det, vedkommende sagde. Efter nogle år fandt han ud af, at det gav ham et meget stirrende blik, og så øvede han sig i at blinke mere.

Samme dag som Fogh duperede departementschefen i Statsministeriet skulle Lars Løkke Rasmussen tiltræde som sundheds- og indenrigsminister. Han havde taget sit fine sæt tøj med – det samme han havde haft på, da han blev gift – og da han skulle gøre sig klar til at gå til dronningen, opdagede han ved et tilfælde, at der var brændt et hul i hans vest. Ministersekretæren var rystet, men det var ikke noget, der kunne hidse Løkke op. Han var i det hele taget ikke så optaget af sit udseende, eller hvad folk måtte tænke om ham. Han vidste godt, at han var lidt for tyk, men han havde ikke rigtigt fået taget sig sammen til at gøre noget ved det. I modsætning til sin statsminister, der hver eneste dag dyrkede enten kajak, løb eller cykling, var motion ikke noget, han gik op i. Han festede også for meget og røg alt for mange cigaretter, særligt i betragtning af de millioner, hans eget

ministerium brugte på at oplyse danskerne om risiciene ved begge dele.

Med både Sundheds- og Indenrigsministeriet havde Løkke fået en af de absolut tungeste opgaver i den nye regering. Det var i disse ministerier, at de største reformer i Foghs regeringstid skulle gennemføres, både sygehus- og kommunalreformen. Det var på ingen måde overraskende, for Løkke var et politisk talent, det var svært at komme udenom. Og så alligevel.

For det havde været meget tæt på slet ikke at blive til noget. Tre gange i træk havde Lars Løkke forsøgt at komme ind i Folketinget uden held. Han havde endda forsøgt at komme i EU-Parlamentet. Og egentlig havde han helt opgivet at få en politisk karriere, indtil han så alligevel besluttede at give det en allersidste chance i 1994. Han kom ind, men det var på et meget yderligt tillægsmandat, og der skulle kun være rykket rundt på ganske få stemmer, før det var glippet.

Og selvom han trods alt havde været det mest oplagte valg, da han blev næstformand i 1998, så vidste Løkke godt, at han ikke havde Foghs fulde tillid.

Han havde alt for mange gange mærket det dræbende blik fra Fogh, når han kom ti minutter for sent til gruppemøderne. Og han havde også læst Jyllands-Posten godt et halvt år tidligere, hvor Fogh havde sagt:

„Jeg vil sige det rent ud: Man kan ikke have et ansvarsfuldt job, samtidig med at man sidder det halve af natten og bæller øl. Jeg gider ikke at være folkelig på den facon. Jeg giver ikke en pind for det. Jeg respekterer det ikke. Sådan har jeg altid haft det.“

Løkke havde følt sig ramt af citatet, og det var med god grund. For Fogh havde det svært med Løkke. Han syntes, at næstformandens nonchalante tilgang til tingene var udtryk for manglende ydmyghed og disciplin, de værdier, der havde været helt grundlæggende og centrale i hans egen opvækst.

Men nu stod Løkke alligevel der, med et brændemærke i vesten, der havde rystet ministersekretæren, og gjorde sig klar til at blive præsenteret for dronningen.

Otte år senere skulle Løkke til dronningen igen. Han havde prøvet det nogle gange i mellemtiden, og hver gang var det noget med, at han ikke kunne finde sine medaljer eller manglede rene strømper. Men denne gang skulle han til dronningen som Danmarks nye statsminister, og her var det ikke medaljerne, der manglede.

Det var den aura af autoritet og selvtillid, der rammer statsministre, og som gør, at de vokser og fylder jakken ud på en helt ny måde.

Den aura af selvtillid, der havde betydet, at Anders Fogh Rasmussen, der ellers var opdraget til altid at være ydmyg i løbet af sine år som statsminister, begyndte at optræde arrogant. Anders Fogh Rasmussen, der som barn var blevet opdraget til altid at hilse på alle i landsbyen, fordi det ikke skulle hedde sig, at de troede, de var noget særligt i familien Rasmussen, bare fordi faren sad i sognerådet, endte med at sidde til gruppemøderne med et kropssprog, der tydeligt signalerede, at han ikke gad at bruge tid på at høre på medlemmernes oplæg. Og til pressemøderne affærdigede han journalisterne spørgsmål med „Vi kommer det vist ikke meget nærmere“ eller „Der er ikke mere at komme efter.“ Den samme aura og pondus, der ellers lod ham slippe af sted med at sige, at han muligvis havde taget lidt fejl i miljøpolitikken, da han pludselig bekendtgjorde, at Danmark skulle være et grønt foregangsland, efter i årevis bevidst at have sultet det, han kaldte Aukens miljøimperium.

Auraen har Lars Løkke stadig ikke. Tværtimod er det, som om statsministertitlen har haft den helt modsatte effekt på ham: Han synes mindre end før.

Den afgørende forskel på Løkke og tidligere statsministre var den indlysende: at Løkke ikke var blevet valgt, kun udpeget af Fogh. Det var derfor, at Løkke ikke fyldte sin jakke ud. Og det blev kun værre, som det første år gik.

Præcis et år inden han blev statsminister, havde han også været gennem et belastende forløb i medierne, hvor en sag om bilag havde fremstillet ham som mere end almindeligt sløset, og tilmed som en mand med en flosset

moral, der havde ladet skatteborgerne finansiere smøger, fadøl og betalingsfilm. Det hjalp givetvis ikke på Foghs tillid til Løkke, men hvad der var mere alvorligt, så amputerede bilagssagen det ene område, hvor Løkke var Fogh overlegen, nemlig folkeligheden. Løkke var den, danskerne godt gad at drikke en fadøl med, men efter bilagssagen var det mest den, folk tænkte på, når de så Løkke med en fadøl.

Da Fogh skulle stille op til pressemøde, efter at han havde været nødt til at gå af som skatteminister efter en sag om kreativ bogføring i 1992, havde han kun én tanke i hovedet: Han måtte ikke svede. Intet kamera skulle kunne tage ham i at tørre sved af panden. Det lykkedes.

I sin tid som statsminister oplevede Fogh kun at gå tilbage ved hvert eneste valg. Alligevel lignede han hver gang en vinder. Tre måneder efter at Løkke var blevet statsminister, var der valg til Europa-Parlamentet, og her gik Venstre – for første gang siden 2001 – frem. Men da Løkke ankom til Christiansborg på valgaftenen, havde han sveden haglende ned af kinderne. Han greb ud efter et tilfældigt efterladt fadølsglas med en sjat cola i og tømte det, inden han med lidt besvær fik overrakt mikrofonen, så han kunne holde en tale nede fra gulvet i en klump af mennesker, kameraer og varme projektørlys.

Ikke langt derfra stod Socialdemokraternes formand på en talerstol og holdt en sejrstale. Socialdemokraterne var gået 11 procentpoint tilbage, men Helle Thorning-Schmidt havde aldrig behøvet en sejr for at ligne en vinder.

Et halvt år senere var scenen Bella Center. Da Hillary Clinton mødte Barack Obama i Kastrup, var det ifølge New York Times med ordene: „Hr. Præsident. Dette er det værste møde, jeg har været til siden elevrådet i 8. klasse.“

Det, der kunne være blevet Løkkes svar på Foghs succesfulde EU-formandskab i 2002 med den store udvidelse mod øst, endte med en gigantisk politiskfiasko og en ydmygende udstilling af den danske statsminister. Fogh opnåede

international anerkendelse og fik lov til at være den, der trimferende kunne sige: „*We have an agreement.*“ Sandsynligheden taler for, at man vil huske Løkke for sin forklaring på, at han slog med mødehammeren: „*Sorry, sorry everybody. Oh ... I know I ganged the ... I made this banging, but ... Perhaps it's because it's too late and I'm bit tired.*“

Nok var der i 2002 dem, der gjorde nar ad Foghs intense fokus på at holde tidsplanen under EU-topmødet – den franske udenrigsminister sammenlignede ham med Dustin Hoffmans autistiske figur i filmen **Rainman** – men resultatet og udførelsen talte for sig selv, og det var dér, Fogh fik lagt grunden til sin internationale karriere.

I det selvsamme Bella Center, hvor Fogh skrev Europahistorie, lod Løkke 120 af verdens ledere sidde og vente i en time og tre kvarter, fordi han og hans embedsmænd først skulle have styr på nogle helt grundlæggende direktiver i FN-systemet.

Fogh havde brugt lang tid på at spekulere over, hvornår han skulle gå som statsminister. Han vidste, at uanset hvordan han i øvrigt havde klaret jobbet, ville hans afgang være afgørende for, hvordan han ville blive beskrevet i historiebøgerne. Han var egentlig overbevist om, at han ville have vundet det næste valg. Men ved at gå undgik han risikoen for at blive underkendt af vælgerne – og dermed ende som en fiasko. Timingen for hans afgang kunne ikke have været meget bedre for ham – eller meget værre for hans afløser.

Anne Sofie Kragh (f. 1972) er uddannet fra Danmarks Journalisthøjskole og arbejder som journalist på magasinet Euroman, hvor hun har portrætteret en lang række politikere. Hun er forfatter til biografien om „Fogh – historien om en statsminister“.

Da Fogh overtog formandsposten i Venstre, indledte han en succesfuld jagt på dem. Da S efter års invitationer fra Villy Søvndal i maj 2008 sagde ja til et tæt samarbejde, var det netop for at adressere deres bekymringer. De er trumfkortet. De afgør det næste valg. De er:

DE BLÅ SOCIALDEMOKRATER

Christine Cordsen

V ALGAFTEN ER BLEVET til nat, og journalisterne er gået hjem eller til valgfest, da Uffe Ellemann-Jensen kalder sin næstformand og Venstres partisekretær ind på formandskontoret på anden sal på Christiansborg.

„*Jeg går af. Nu er det din tur, Anders,*“ meddeler Ellemann de to chokerede partifæller, der endnu ikke har ryttet skuffelsen af sig over, at et enkelt mandat har sikret Poul Nyrup Rasmussen „four more years“ i Statsministeriet.

Men Anders Fogh Rasmussen er i tvivl. Han er ikke sikker på, at han selv er klar til at gå efter magten, og han er ikke sikker på, at Venstre er klar. Inden Fogh og Claus Hjort Frederiksen forlader formandskontoret denne martsnat i 1998, aftaler de at mødes til frokost næste dag. Uden for Christiansborg.

Over frokosten tager de to mænd fat på at udvikle den politiske strategi, der skal gøre Fogh til statsminister og Venstre til et stort, folkeligt og bredtfavnende parti. Helst Danmarks største. Og efter en uge er de så langt, at Fogh føler sig parat, og Uffe Ellemann-Jensen kan meddele sin afgang offentligt.

Fogh og Hjort går i gang med omhyggeligt at identificere de vælgere, Venstre skal kunne tiltrække for at nå målet.

De finder den *privatansatte metalarbejder og familiefar i parcelhuset i Jylland*, der altid har stemt på Socialdemokraterne, men som synes, at han betaler rigeligt i skat, og er bekymret over antallet af udlændinge i Danmark.

De finder den *offentligt ansatte og midaldrende sygeplejerske*, der bor på Københavns vestegn. Hun sværger til

den socialdemokratiske velfærdsmodel, men hun er dybt bekymret over den kriminalitet, der kan ramme hendes to teenagebørn, når de er i byen om aftenen.

De finder *den privatansatte i lejebolig*, der nok hyl-der borgerlige økonomiske dyder og deler mange af Venstres værdier, men som frygter, hvad en stemme på Venstre kan føre med sig af lavere dagpenge, højere husleje og andre liberalistiske ulykker, som han ikke har råd til. Og derfor alligevel sætter kryds ved liste A.

De finder *de blå socialdemokrater*.

Som et af de første partier i Danmark har Venstre taget et nyt politisk våben i brug. Ved hjælp af meningsmålinger og fokusgrupper kan partisekretær Hjort udarbejde meget præcise analyser af, hvordan den potentielle Venstre-vælger lever, og hvad hun spekulerer på og er bekymret over.

Opgave nummer ét er at ændre Anders Fogh Rasmussens image fra minimalstatsliberal hulemand til moderne og midtersøgende velfærdsbeskytter. Det skal ske ved at indgå forlig med SR-regeringen og med nye politiske signaler. Ja til længere barselsorlov og en stærk offentlig sektor. Nej til nedskæringer i dagpengene og store ufinansierede skattelettelser til de rigeste. Jo højere de liberale kritikere råber, jo bedre. Det er jo bare med til at overbevise de blå socialdemokrater om, at Foghs forvandling er ægte. Selv om de politiske modstandere gør, hvad de kan for at bevise, at den ultraliberale hulemand stadig lurer bag facaden.

Og strategien er forankret i partiet. Det har Fogh og Hjort omhyggeligt sørget for på talrige ture rundt i landet for at forklare vejen til magten og ved at have den styrke, der kommer af fremgang i meningsmålingerne. Med efterlønsforliget i efteråret 1998 leverer Nyrup og Lykke-toft en ren foræring til Fogh og Hjorts nye strategi. Set fra Venstres position har forliget to store fordele. På en gang tjener det til at gavne Venstre og skade Socialdemokraterne. Da Anders Fogh Rasmussen nogle måneder senere tager på sommerferie i familiens hus i Frankrig, har

han en bog med, som han har fået af den unge Venstre-løve Søren Pind. Fogh bruger ferien på at nærstudere *The Unfinished Revolution* skrevet af Tony Blairs chefstrateg Philip Gould. Den inspirerer Fogh til næste skridt. Venstre skal gå til valg på en håndfuld konkrete og målbare valgløfter. Løfter, som tager udgangspunkt i vælgernes bekymringer, og som appellerer særligt til de blå socialdemokrater uden at skræmme borgerlige kernevælgere væk. De skal være politisk tyverisikrede, så Nyrup ikke kan hugge dem. Stram udlændingepolitik, stram retspolitik, frit valg på sygehusene og i ældreplejen og så juvelen – skattestoppet. Begrebet kontraktspolitik er født, selv om ingen endnu bruger ordet. De blå socialdemokrater kvitterer med at gøre Fogh til statsminister og Venstre til Danmarks største parti. Og de gør det igen i 2005.

„Jeg kan slå Anders Fogh,“ proklamerer Helle Thorning-Schmidt, da hun i marts 2005 stiller op til kampvalg om posten som Socialdemokraternes formand. Med en måneds erfaring fra Christiansborg og selvtilliden i orden. Også SF får ny formand i 2005. Villy Søvndal tror – i modsætning til de fleste andre – også på sig selv. Men han er også overbevist om, at det kræver en målrettet og langsigtet strategi at vinde de blå socialdemokrater tilbage. Opgave nummer et er moderniseringen af SF. SF skal være et stort, folkeligt og bredtfavnende parti. SF skal ud af hængekøjen og ind i ministerbilerne. SF skal gøres klar til magten. Søvndal og hans tro væbner, gruppeformand Ole Sohn, går i gang med en nøje analyse af SF's problem. Længe efter de andre store partier bekender også SF sig til meningsmålinger og fokusgrupper og til kommunikation. Søvndal får noget for SF så usædvanligt som sin egen personlige spindoktor, og der bliver ansat en lille stab med særligt talent for politisk strategi og vælgeranalyser. SF's store problem er, at partiet opfattes som et ukonstruktivt kritisk brokkeparti, afslører analyserne. Altid imod, men aldrig klar med egne forslag til løsninger. Og som en flok lallende socialistiske halal-hippier, der hverken forstår eller går op i danskernes bekymrin-

ger over antallet af udlændinge og i øvrigt altid er mere optaget af forbrydernes ve og vel end af ofrenes. Når det gælder økonomien, ser danskerne SF som et parti, der altid kan bruge en krone til og aldrig går af vejen for at sætte en skat i vejret. Alt i alt et dårligt udgangspunkt for at genvinde tilliden hos de blå socialdemokrater, der allerede to gange har valgt at satse på Fogh, og som især er optaget af skat, udlændinge- og retspolitik.

Søvndal og Sohn lægger en strategi for at ændre Søvndals og SF's image, og de sørger omhyggeligt for at have partiet med sig. Ved grundigt at redegøre for strategien for vejen til magten og med den styrke, der kommer af medvind i meningsmålingerne. Det er en af læresætningerne i Philip Goulds bibel, at et partis kontrakt med vælgerne skal være forankret i partiet. Til gengæld gør det ikke noget, at der er kritik fra den yderste venstrefløj. Det er bare med til at overbevise de blå socialdemokrater om, at Søvndals forvandling er ægte – selvom de politiske modstandere gør, hvad de kan for at bevise, at den socialistiske julemand stadig lurer bag facaden. Strategien bliver belønnet med en overbevisende valgsejr i november 2007. Til SF. Men det kniber med at komme videre til næste skridt.

Siden 2005 har Søvndal og Sohn kæmpet for en ny alliance i oppositionen. Efter norsk forbillede skal Socialdemokraterne, SF og de Radikale udarbejde et fælles grundlag, som de går til valg på, mener SF-toppen. Men igen og igen får Søvndal og Sohn en iskold skulder fra de to andre partier. Socialdemokraterne holder fast i alliancen med de Radikale, og i øvrigt har Thorning frem til valget i 2007 nok at gøre med at sikre en holdbar fredsaftale mellem de to socialdemokratiske fløje, der har kæmpet mod hinanden i over ti år. „*Det har ikke nogen gang på jord at lave en S-SF-regering. Slet ikke,*“ fastslår Socialdemokraternes politiske ordfører Henrik Sass Larsen i foråret 2008. Samtidig med at den socialdemokratiske ledelse kan studere adskillige meningsmålinger, hvor vælgerne kårer Søvndal til oppositionens sande leder og mere troværdig end Helle Thorning-Schmidt. Men denne gang er

den kolde skulder kun til offentligt brug. For der er allerede kontakter mellem centrale aktører hos både Socialdemokraterne og SF. De skal sondere, om der er grundlag for en ny politisk akse, der kan lukke den åbne flanke i rets-, udlændinge- og skattepolitikken. Det er der, beslutter ledelse og strateger i de to partier endeligt i maj 2008. Nu skal de blå socialdemokrater tilbydes et troværdigt alternativ til Fogh-regeringen og VKO-flertallet, som trods bølgen fra Ny Alliance har sikret sig magten ved tredje valg i træk. I august træder det nye par frem for første gang. På pressemødet efter Socialdemokraternes sommergruppemøde sidder Søvndal og Thorning side om side for at fremlægge en ny og fælles udlændingepolitik, der bevarer de stramme familiesammenføringsregler. Der er nu ikke længere noget principielt til hinder for, at SF også kan være med i en regering, fastslår Helle Thorning-Schmidt, der dog stadig erklærer, at hun går efter en SR-regering.

Reelt er S og SF dog et hold. De går sammen til forhandlinger med regeringen, og de forlader forhandlingerne sammen. I en sådan grad, at regeringen ikke tør holde SF ude af vigtige forhandlinger om bankpakker og forsvar af frygt for, at S også skrider. Søvndal arbejder målrettet på at opbygge sit image som regeringsduelig og ansvarlig ved at indgå forlig med VK-regeringen. I august 2009 er de to partier klar til at tage det sidste skridt. Med Fogh ude af landet, og Lars Løkke Rasmussen i Statsministeriet er Helle Thorning-Schmidt klar til at satse alt på at tilbageerobre de vælgere, Socialdemokraterne også kalder „Foghs guld“, og vinde magten.

Thorning og Søvndal fremlægger deres fælles skatteudspil „Fair Forandring“, og de Radikale får et rødt ultimatum. Nu er målet en S-SF-regering, og de Radikale kan være med, hvis de vil. Men det bliver uden at ændre et komma i udlændinge- og skattepolitikken, fastslår de to partiledere, der bruger kontraktpolitikens og skattestoppets retorik. En ny S-ledet regering vil gennemføre „Fair Forandring“ – hverken mere eller mindre, erklærer Thorning. Siden er parløbet kun blevet stærkere. Opmun-

tret af meningsmålingerne, samarbejdet om den økonomiske plan „Fair Løsning“ og VK-regeringens tiltagende vælgerkrise.

I 2010 viser meningsmålingerne, at mange vælgere er klar til at vandre over midten og give Thorning en chance i Statsministeriet. Tilstrækkelig mange af de blå socialdemokrater er ifølge målingerne klar til at vende „hjem“ igen. Måske fordi de ikke synes, at de får det samme hos Løkke, som de fik hos Fogh. Måske bare fordi de ønsker forandring efter næsten ti år med VKO. Måske fordi det er lykkedes Thorning og Søvnald at overbevise dem om, at de kan få både stram udlændingepolitik, stram retspolitik og en slags skattestop med en S-SF-regering.

De blå socialdemokrater er formentlig også påvirket af, at udlændingepolitikken er rykket ned på den politiske dagsorden. Både som følge af S og SF's strategi med at lukke flankerne til VKO, men også på grund af den økonomiske krise, der har flyttet både politikernes og vælgernes fokus. Meget taler for, at den røde krisepolitik vil appellere til de blå socialdemokrater. Både til metalarbejderen i parcelhuset, der måske er nervøs for at miste sit arbejde, og til sygeplejersken, der kan frygte offentlige nedskæringer.

Så når kampen om de blå socialdemokrater optrappes frem mod valgdagen, vil S og SF kæmpe for at holde økonomi og velfærd højt på dagsordenen. Mens Venstre vil satse på, at de gamle temaer stadig er vigtige for de blå socialdemokrater, og at Løkke kan holde på dem med nyt fokus på udlændinge- og retspolitik og ved at advare mod, hvad uenighed med de Radikale vil få af konsekvenser for Thorning og Søvnalds løfter. Både i udlændingepolitikken og i den økonomiske politik.

En vis opmærksomhed vil partierne bruge på at holde på de kernevælgere, der er utilfredse. Som de vestjyske Venstre-vælgere, der måske vil søge til Fælleslisten eller sofaen. Eller reform-ivrige konservative, der flirter med Liberal Alliance.

Men vigtigst er de vælgere, der kan bevæge sig fra rødt hold til blåt hold – og tilbage igen. Vigtigst er kampen om de blå socialdemokrater.

Christine Cordsen (f.1958) blev i oktober 2009 leder af Jyllands-Postens Christiansborg-redaktion. Uddannet fra Danmarks Journalisthøjskole i 1986. Praktik på Politiken 1983-1985. Krimireporter på Ritzaus Bureau 1986-1987. Ansat i DSB's pressesektion 1987-1988. Almen reporter på TV2 1988-1990. Artikelredaktør på Alt for Damerne 1990-1993. Politisk journalist på Politiken 1993-2009.

*Fra Tony Blair hentede Anders Fogh Rasmussen **kontrakt-politikken**. Den skulle genskabe tilliden til politikerne, men gjorde det stik modsatte.*

LØKKE PÅ KONTRAKT

Niels Krause-Kjær

I SOMMEREN 2009 GAV jeg statsminister Lars Løkke Rasmussen et tilbud.

Tilbuddet blev leveret i forbindelse med en længere samtale på Marienborg i anledning af en portrætbog om ham, som jeg på det tidspunkt arbejdede på.

Jeg tilbød, at han kunne bruge min bog til at droppe kontraktpolitikken. Jeg tilbød ham en platform til at rive den aftale med vælgerne itu, som Anders Fogh Rasmussen ti år tidligere indgik, da han indledte sit stormløb mod Statsministeriet og efterfølgende i et af Danmarkshistoriens voldsomste opsving delte milde gaver ud pr. kontrakt. Min belønning for at levere scenen til Løkses aflysning af kontraktpolitikken var naturligvis, at jeg kunne sælge nogle flere bøger. Ud over gevinsten til egen privatøkonomi, som i øvrigt er en del af kontraktpolitikens ånd, så kunne portrætbogen om Løkke på den måde også blive bogen, hvor et lille stykke historie ville blive skrevet:

Her sluttede kontraktpolitikken.

Det skulle være min lille gevinst. Et ydmygt komma i den politiske Danmarkshistorie.

Lars Løkke afslog.

Hans afslag var lige så venligt og indirekte som tilbuddet. Pakket ind i en masse ord, sætninger, mellemregninger og rundkørsler, der helt som planlagt ikke gav nogen dybere mening, da jeg efterfølgende læste båndudskriftet.

Selvfølger sagde han nej. Lars Løkke Rasmussen havde ingen indflydelse på portrætbogen. Han anede ikke, hvilken indpakning et eventuelt kontraktstop skulle ligge i.

Man skriver ikke under på en kontrakt, hvor der kun er plads til en enkelt underskrift.

Og da slet ikke, når man er statsminister.

Reelt set var kontraktpolitikken på det tidspunkt dog om ikke død, så døende. Men inden da nåede den at ødelægge og hærge sig gennem det politiske landskab på en måde, som kan få konsekvenser også i de kommende år.

På en måde indledte Anders Fogh Rasmussen ufrivilligt selv aflivningen. Ikke med sine evige forsikringer om, at han ville blive i dansk politik og ikke agtede at søge nogen international toppost. Det var løgn fra første færd, men hans løfte om at forblive statsminister kan næppe kaldes en politisk indgået kontrakt. Mere kontraktbrud var der i Foghs forsikring dagen før folketingsvalget i 2007: at skattestoppet stod fast, og at vælgerne med en rød regering risikerede en skattekommission, hvor „alt ville være i spil“. Som bekendt kom der umiddelbart efter folketingsvalget i 2007 en skattekommission, hvor alt var i spil – med efterfølgende skattereform og en de facto aflivning af skattestoppet.

Kontraktpolitikken fungerer derfor i dag blot som en besværgelse for de sidste dages hellige og et postulat på linje med Komiske Ali – Saddam Husseins propagandaminister, der under Irak-krigen for åbent kamera påstod, at de tapre irakiske styrker var ved at drive de feje imperialistiske hunde på flugt – alt imens amerikanske granater regnede i baggrunden.

Alle kan se, at den er død.

Enkelte fundamentalister forsøger en genoplivning, men reelt er det naturligvis slut.

Og hvis Løkke ikke var endeligt klar over det den dag på Marienborg, så har hans politiske gerninger siden da vist, at det er tilfældet.

Vælgerne har således ikke nikked ja til bankpakker, frigivelse af SP-opsparring, rækken af besparelser i Den Store Genopretningsplan, herunder nedsættelse af dagpengeperioden fra fire til to år. Måske har vælgerne faktisk sagt

nej til lige netop sidstnævnte – idet Claus Hjort Frederiksen før sidste valg bedyrede, at der ingen planer var om den slags. Og alligevel blev det gennemført.

Naturligvis har vælgerne ikke godkendt disse indgreb.

Krisestyring, åbne politiske vinduer, nødvendighedens lov og panikredninger i nedgangstider – det er det, det handler om. For der er meget, der hverken egner sig til folkeafstemninger eller langsigtede planer. Målsætningen om at håndtere politik på „kontrakt“ er umulig at realisere selv i politiske og økonomiske opgangstider – hvordan skulle det så kunne lade sig gøre i krisetider?

Tænk blot på den kolossale strukturreform. Den blev reelt besluttet i sommeren 2002, da det politiske vindue pludselig stod åbent. Der stod intet om den i regeringsgrundlaget forfattet et halvt år tidligere, og den var ikke nævnt med et ord i valgkampen i november 2001. Med andre ord: den blev lavet, fordi den var nødvendig – ikke fordi den var aftalt med vælgerne.

Politikere har altid lovet til højre og venstre. Det har de færreste tidligere taget helt alvorligt og fundamentalt betød det danske konsensusdemokrati og mudderet på midten, at man – næsten – altid kunne slippe ud af sit løfte ved at henvise til de parlamentariske (u)muligheder. Centrumdemokraternes stifter Erhard Jacobsen fik i 1970'erne nok af de mange løfter omkring sig, så han lovede ikke at love noget som helst. „Til gengæld holder jeg det til punkt og prikke,“ forklarede ligusterhækkenes, bilernes og NATO-alliancens førstemand.

Og hans vælgere stolede på ham.

Ganske som et flertal af vælgerne stolede på, at Poul Schlüter ville redde økonomien, og at Poul Nyrup Rasmussen ville skabe arbejdspladser. Vi havde hverken fået kartoffelkur eller pinsepakke, hvis de først skulle sanktioneres af vælgerne.

Det er med forholdet mellem politikere og vælgere, som mellem almindelige mennesker: Hvis man grundlæggende stoler på hinanden, behøver man ingen detaljeret kontrakt. En hensigtserklæring er rigelig.

Kontraktpolitikken, som vi har oplevet den det seneste årti, har således ikke været en politisk overskudshandling. Det har tværtimod været et politisk korkbælte, der skulle forhindre politikere i at drukne. Dens fadder var den britiske Labour-leder Tony Blair, der i 1994 overtog et arbejderparti martret i fortidens marxistiske retorik med risiko for en permanent marginalisering i britisk politik.

Den britiske middelklasse havde på det tidspunkt al mulig grund til ikke at stole på Labour.

Tony Blair allierede sig derfor med den britiske sociolog Phillip Gould, der i bogen *The Unfinished Revolution* argumenterer for designerpolitikken, der er selve kontraktpolitikens logiske forudsætning. Bogen blev smuglet ind i dansk politik i 1998, da Søren Pind lånte sit eksemplar til sin nye partiformand Anders Fogh Rasmussen. Søren Pind har selv formuleret Goulds kernebudskab på følgende måde:

Dem, der aldrig vil stemme på dig – glem dem.

Dem, der altid vil stemme på dig – glem dem.

Dem, der vil overveje at stemme på dig – brug alle dine kræfter her!

Fogh læste bogen, stregede afsnit under, noterede i marginen, og så sit projekt tage form, imens Poul Nyrup Rasmussen som statsminister druknede i et brudt løfte om aldrig at røre efterlønnen.

Søren Pind blev senere ramt i nakken af designer- og kontraktpolitikken, da han med ti teser forsøgte at diskutere liberal politik i Venstre. Det skulle han aldrig have gjort. Det var jo ikke hér, kræfterne ifølge Gould skulle bruges. Tværtimod skulle tvivler-vælgerne sukres til med løfter, gaver og blide sætninger blottet for kant.

„Den bog umuliggjorde enhver mulighed for fri demokratisk debat,“ måtte Søren Pind senere konstatere.

Kontraktpolitikens logik er at decimere politik til få, konkrete og målbare løfter, som kan tilfredsstille politikerskeptiske vælgeres efterspørgsel på tryk og materielle goder til sig selv.

Og dermed avler det kontraktbårne ægteskab mellem politikere og vælgere en horeunge, som på et tidspunkt vokser sig uregerlig og til sidst undergraver politikken indefra:

Den institutionaliserer købmandskabet i politik.

Den decimerer borgeren til forbruger. Den gør vælgeren til en fornæret og smålig køber på Hjallerup marked. Og den gør politikerne til hestehandler med alt, hvad det indebærer.

Begge parter er bedre end det.

Da mine børn var små forsøgte jeg – med vekslende held – at fortælle dem, at de fik lommepenge, fordi de var en del af en familie, og udførte pligter, fordi de var en del af en familie. Forskellen til at få lommepenge for at slå græs og luften hund kan synes akademisk, men i princippet er den enorm.

Det samme med kontraktpolitikens farlige horeunge. Den har skubbet vores fornemmelse af at være borgere til side for en identitet som forbrugere af offentlige ydelser. Den har legitimeret småligheden. „Pligten“ i „ret og pligt“ undermineres umærkeligt. Når vi vurderer, hvilke kontraktpolitikere der skal have vores stemme, tænker vi uvilkårligt på hvad vi får ud af det. Og det kan ikke bebrejdes. Det er selve kontraktens logik – hvis jeg skriver under på det hér, hvad får jeg så til gengæld?

Churchill havde sin egen kontrakt, da han lovede vælgerne „nothing but blood, sweat and tears“ i kampen mod nazismen. Det var klogt af ham. Man kan som politiker love hvilken retning, man vil begive sig ud på. Ikke hvad der præcist skal ske på rejsen.

Kontraktpolitikken har været som et øjeblikks sukkerindtag. Den har tilfredsstillet de fleste i en kort stund, men det har været tomme kalorier, som kun har haft en vis holdbarhed.

Den eneste kontrakt, der bør være mellem politikere og vælgere er gensidig tillid og respekt. Hvis det er for højt at stile, så kan vi nøjes med, at der i alt fald ikke må være gensidig mistillid og despekt.

Det ironiske er, at den kontraktspolitik, der netop skulle indramme tilliden, har gjort det stik modsatte. Den har legitimeret mistilliden. Der er således en del reparationsarbejde forude for både politikere og vælgere.

Måske skulle Lars Løkke Rasmussen alligevel have takket ja til mit tilbud på Marienborg i august 2009.

Jeg havde i alt fald fået solgt nogle flere bøger.

Niels Krause-Kjær (f.1963) er journalist og forfatter. Har bl.a. skrevet romanen „Kongekabale“. Tidligere journalist på Jyllands-Posten, pressechef for den konservative folketingsgruppe og leder af journalistuddannelsen på Syddansk Universitet. I dag vært på det ugentlige radioprogram „Krause på Tværs“ på DR P1. I oktober 2009 udkom hans biografi „Lars Løkke“ på Jyllands-Postens forlag.

Ingen dansk statsminister har de sidste 40 år haft bedre forudsætninger for at blive en stor statsminister end ham. Så:

HVAD ER DER GÅET GALT FOR LØKKE?

Hans Engell

HER I AUGUST 2010 peger pilen på, at Lars Løkke Rasmussens periode som regeringschef bliver et appendiks til Fogh-epoken. Det kan nå at ændre sig inden valget – for selv om tillid og troværdighed er det dyreste guld i politik, svært at bygge op og let at tabe, afhænger en statsministers styrke eller svaghed af hvem, vedkommende skal besejre. Oppositionen kan endnu nå at begå kæmpe fodfejl – hvem havde f.eks. ventet, at Helle Thorning pludselig skulle havne i en skattesag? Og Løkke er ikke uden muligheder for selv at vende skuden. Han har tidligere vist, at han i afgørende faser kan mobilisere betydelige kræfter, stor opfindsomhed og en hårdhed i udøvelsen af det politiske håndværk, som få kan gøre ham efter. Og i modsætning til mange andre giver politisk modvind ham fornyet energi og større beslutsomhed. Det er meget let at undervurdere Lars Løkke Rasmussen – og det kan både politisk og personligt være direkte farligt.

Der går ingen direkte veje til Statsministeriet: Danske statsministre har haft meget forskellige baggrunde. Nogle var særdeles erfarne – andre nærmest novicer i topolitik. Jens Otto Krag (statsminister 1962-68 og 71-72), blev statsminister via en mangeårig partiindsats, en solid fagøkonomisk og ideologisk baggrund – og fordi andre døde eller blev syge. Anker Jørgensen (1972-73, 75-82) kom næsten lige ud af den blå luft med en meget spinkel parlamentarisk baggrund: få år i Folketinget, men til gengæld en solid baggrund fra fagbevægelsen og betydelig personlig integritet. Ligesom efterfølgeren Poul Schlüter (1982-93) havde Anker Jørgensen ikke prøvet andre ministerposter før topjobbet: de to måtte finde deres egen

form på posten som regeringschef. Schlüter havde til gengæld haft 18 års medlemskab af Folketinget, mange som central aktør i store forligsrunder, inden han blev statsminister. Poul Nyrup Rasmussen (1993-01) var et nærmest ubeskrevet blad. Helt uden erfaring som politiker og minister, hvilket kostede ham dyre lærepenge, mens Anders Fogh Rasmussen (2001-09) havde prøvet det hele både i ungdomsorganisation, partiet, på skiftende ministerposter og med lang folketingskarriere bag sig før Statsministeriet.

Lars Løkke har en baggrund, der kan slå alle forængernes: Mange år i ledelsen af VU og Venstre. Akademisk baggrund. Mange år i kommunalpolitik som viceborgmester og amtsborgmester. Partiets næstformand plus centrale ministerposter som indenrigs- og sundhedsminister samt finansminister før han nåede toppen. Ingen ved mere om, hvad der foregår i det politiske og organisatoriske Danmark end ham. Han kender alle skruerne i maskinrummet bedre end nogen af sine fagministre. Han ved alt om indenrigs-, økonomisk-, social-, arbejdsmarkeds og sundhedspolitik. I udgangspunktet var han temmelig svag på udenrigs-, Europa- og forsvarspolitik, men mandsopdækket af landets dygtigste embedsmænd er det ingen uoverstigelig forhindring.

Udsigten til at kunne tabe får nogle politikere til at tabe modet. Andre henter adrenalin af modgangen, og til dem hører Lars Løkke. Han ved udmærket, at alt er på spil – taber han valget er udsigten til, at også formandsposten i Venstre ryger, betydelig. Ikke fordi der står indlysende alternativer i kulissen – Venstre er ligesom S kommet i en situation, hvor partiet for første gang ikke har en eller flere helt indlysende kronprinsesser eller -prinsesser klar. Men fordi det er usandsynligt, at Lars Løkke kan genvinde magten, hvis først Helle Thorning er blevet statsminister. Det ved både Venstres medlemmer, folketingsgruppen og vælgerne – og hvis nogen er i tvivl, skal medierne nok hjælpe dem på vej. Politik er blodigt: En partileder, der taber både regeringsmagt og mandater,

mister også magten i sit eget parti. Nogle gange smuldrer autoriteten gradvist – andre gange sker det meget hurtigt og meget brutalt.

Hvorfor er det gået så galt for Løkke? Svaret må begynde med hans personlighed. I medierne og i den politiske debat på Christiansborg har Løkke ikke været god i modvind. Møder han kritik og modstand, klapper han sammen, virker bister og indadvendt, irriteret og snerrende. I medvind er han langt bedre til at folde sine stærke sider ud som en grundlæggende munter mand med robust humoristisk sans og et overskud, der hviler på bred viden om og indsigt i hele det politiske spektrum. Lars Løkke er ikke nogen arrogant type, tværtimod. Netop derfor må det ærgre hans nærmeste, at han for ofte fremtræder sådan, når kritikken går højt.

12 måneder i defensiven

Lars Løkke overtog Statsministeriet på et tidspunkt, hvor han var afgørende svækket af mange ugers sager om bilag, taxakørsel, fadbamser og billedet af rodede private og økonomiske forhold. Han oplevede pludselig, hvordan et hold af politiske med- og modspillere fra stort set hele det politiske spektrum i Nordsjælland stod frem med hårde og uforsonlige anklager, som i realiteten var beskyldninger om embedsmisbrug, forsømmelser og udsvævende livsførelse. Medierne var nådesløse. Og Løkke oplevede, **hvor** koldt der er på toppen, da det blev tydeligt, at der selv fra egne rækker var folk, der kastede knive i ryggen på ham. Anders Foghs støtte og opbakning kom kun langsomt og tøvende. Løkke lignede mest af alt en mand, der ikke alene havde lyst til at forlade dansk politik hurtigt, men helt konkret overvejede det, hvilket både han selv og hustruen Solrun efterfølgende har bekræftet. Det var simpelthen blevet for meget.

At det var en svækket politiker, der kom til, prægede hele den første periode af Løkkes tid som statsminister. Han var forsigtig. Der var ingen nyheder eller

overraskelser. Det hele virkede kedeligt og forudsigeligt. Han beholdt hele Foghs gamle ministerhold og forgængerens politiske dagsorden. Det var i situationen formentlig klogt, men ikke urisikabelt: han repræsenterede ikke et nybrud, men en fortsættelse af en regering, der allerede havde siddet i mange år og var blevet noget slidt i kanterne. Hans første taler og programerklæringer var på samme linje – Løkke var tydeligvis optaget af, at nu skulle hans image med fadbamser og bilag ændres hurtigst muligt til fordel for en nyslået statsminister i ny habit, strøgne skjorter og tidligt-hjem-i-seng. Meningsmålingerne tog pænt imod den nye statsminister. Linjen havde tilsyneladende været klog.

Men umiddelbart forude ventede to udfordringer: FN's klimatopmøde COP15 i København og en global økonomisk krise.

COP15 var Anders Foghs og Connie Hedegaards projekt. Den største, dyreste og mest ambitiøse internationale konference, der nogen sinde havde været afholdt i Danmark. Man kan spørge, om de to overhovedet havde realistisk fornemmelse af, hvor stor en sag, vi rodede os ind i?

Når man i bakspejlet bedømmer forløbet, er svaret nej. Anders Fogh Rasmussen var ude af døren, længe inden mødet blev holdt. Og vurderinger af, om mødet havde fået et andet forløb, hvis han var blevet hjemme, er rene gætterier. Sandsynligheden taler for, at Fogh, med sin perfektionisme og hang til minutios planlægning, ville have forudset de udfordringer, der lå i at skulle spille efter FN-regler i stedet for at agere som i EU, NATO og dansk politik. Ja, Fogh havde været en mere professionel og velforberedt mødeleder under selve konferencen. Men resultatmæssigt havde han ikke kunnet opnå andet, end Løkke nåede frem til – hvilket vil sige: meget lidt.

Men det kunne også være gået langt værre. For Foghs temperament kombineret med tidspresset, de globale mediers nærgående søgelys og det massive dobbelt-

spil, som blandt andet Kina og en række afrikanske og sydamerikanske lande præsterede, ville muligvis havde fået ham helt op i det røde felt. Ikke mindst hvis han sideløbende skulle modtage en lind strøm af kloge råd fra en bedrevende Connie Hedegaard. Klimatopmødet kunne med Anders Fogh i spidsen være gået værre end med Løkke.

Der er derfor ingen grund til at kritisere Lars Løkke mere end så mange andre statsledere for det sølle politiske udkomme af klimatopmødet.

Til gengæld blev han ramt hårdt af to helt andre faktorer: For det første, at han ikke relativt hurtigt indså, at den organisation, Fogh havde bygget op i Stats- og Klimaministeriet, var fuldstændig utilstrækkelig til at håndtere et sådant møde. Alt for få folk. Alt for mange kompetencestridigheder. Alt for ringe erfaring med FN-procedurer og en nærmest amatøragtig undervurdering af mødets kompleksitet. Løkke burde langt tidligere have grebet ind over for Connie Hedegaards helt urealistiske ambitioner for mødets resultat, der blev mere og mere groteske i takt med at de barske realiteter meldte sig. At Hedegaard end ikke havde styr på sit eget ministerium, og at chefforhandler Thomas Becker måtte forlade jobbet tæt på startskudet viste om noget, hvor tyndbenede og sårbare de danske forberedelser var.

Det var ikke fordi statsministeren ikke brugte tid nok på klimatopmødet. Mange – herunder Pia Kjærsgaard – mente, at han forsømte den hjemlige politiske dagsorden til fordel for klimaet. Han skulle dagligt læse bunker af papirer – og alligevel undervurderede han opgaven. Under selve mødet slog hans manglende erfaringer med store internationale konferencer, herunder den sproglige håndtering, igennem for alvor. Og mødet endte som en ren fiasko med Hedegaard på vej ud ad døren til EU og Løkke som udskældt mødeleder, ikke bare i den danske men i hele den globale presse.

Hvad der skulle have været hans store gennembrud på den internationale scene – Løkkes svar på Foghs succes ved EU-topmødet – endte som en maveplasker.

Samtidig fratog det ham i forhold til Thorning-Schmidt et meget vigtigt kort: Hvor Løkke hidtil havde kunnet slå på, at han havde erfaringen som den professionelle toppolitiker, stod han nu helt afklædt. Selv erfaringen fra tre ministerier talte ligesom ikke rigtig efter COP15-forløbet.

Den anden langt alvorligere fejl, Løkke begik, var at undervurdere de danske medier og vælgere. Hans forsøg på at fremstille klimatopmødets slutresultat som en delvis succes virkede pinlige og manipulerende. Enhver kunne med egne øjne se og læse, at det papir, der lå på bordet, da gæsterne var rejst hjem, ikke havde nogen større status. I stedet for at sige lige ud til de danske vælgere, der havde betalt mødet med 1,5 milliarder skattekrone, at han var dybt bedrøvet over det elendige resultat, forsøgte han at tale sig selv og den danske regerings indsats op. Det klingede hult og utroværdigt. Havde han valgt at sige sandheden, erkende fiaskoen og tale alvor med vælgerne, havde han vundet de flestes respekt og sympati. Det havde været ærlig snak. Nu bragte Løkke sig ud i et negativt tillidsforhold til medier og vælgere, som har kostet rigtig dyrt på troværdigheden.

Lige så lidt som man kan bebrejde Lars Løkke Kinas rolle under klimatopmødet, kan man gøre ham til årsag for sammenbruddet på det amerikanske bolig- og bankmarked. Men efter års økonomisk højkonjunktur, et gigantisk lånebaseret forbrug, fuld beskæftigelse og overdreven optimisme mødte finanskrisen de danske vælgere som et psykologisk chok. Begrebet „krisebevidsthed“ var gledet ud af ordbogen – det var noget, der hørte hjemme i 70'erne. Nu skulle begrebet genindføres – af en regering, der ellers havde pakket vælgerne ind i troen på evig vækst og velstand. Det viste sig at være en kompliceret og ikke særlig vellykket opgave: VK fik simpelthen ikke hurtigt nok mobiliseret danskerne omkring en fælles kriseopfattelse. Og de første vigtige tiltag – ikke mindst bankpakkerne – blev ikke kommunikeret ud på en måde, der styrkede tilliden til regeringen.

K på motorvejen

Løkke er naturligvis klar over, at regeringen står og falder med samarbejdet med de Konservative, men han har ikke fundet en formel, der får det til at fungere overbevisende. Den konstante uro mellem de to partier – og et stadigt mere kritisk Dansk Folkeparti – er med til at underminere hans autoritet som regeringsleder og styrke en opposition, der ser det som tydelige opløsningstendenser i regeringen.

Det er ikke kun Løkkes skyld. For samarbejdet med Lene Espersen har været belastet af, at hendes ambitioner ikke helt stemmer overens med den arbejdskraft, hun lægger i arbejdet med at være en dygtig og respekteret udenrigsminister, en stærkt partileder og en driftssikker partner i et regeringssamarbejde, der skal baseres på gensidig respekt: hvor man kan stole på og regne med hinanden – men også stille krav.

Med Bendt Bendtsen havde Anders Fogh Rasmussen aldrig alvorlige problemer. De Konservative opfandt en ny dagsorden, hvor skattelettelser og stram retspolitik stod i centrum. Det sidste kunne Venstre ikke have noget imod. Det første måtte de Konservative gerne lege med, så længe skattetemaet ikke fik konsekvenser for regeringens overordnede økonomiske politik. Sammenstød mellem V- og K-ministre blev klaret i mindelighed. Fordi Bendt Bendtsens politiske profil var så svag, havde han behov for opbakning og ros fra regeringens chef. Fogh sørgede altid klogeligt for at skamrose Bendtsens loyalitet over for regeringssamarbejdet og hylde deres personligt nære forhold, som dog aldrig kom i vejen for Foghs eget politiske projekt. Det var først efter tre valg, det for alvor begyndte at gå op for de Konservative, at den plads, Venstre havde tildelt partiet, på sigt kunne blive særdeles problematisk, hvis de Konservative ikke skulle blive klemt helt flade mellem V og Dansk Folkeparti på den ene side samt radikale og andre midterpartier (Ny/Liberal Alliance) på den anden. Derfor var Bendt Bendtsens exit den rigtige beslutning på det rig-

tige tidspunkt – nogle vil måske sige to-tre år for sent. Han nåede at gå før Fogh. Og han undgik den kritik, der ville have rejst sig ved et valgnederlag og K på ti procent. Men han gjorde også de Konservative til et meget uspændende parti, hvor der ikke voksede mange nye ideer og initiativer. Kvitteringen kom i form af en lav vælgertilslutning – ikke mindst sammenlignet med Venstre og Dansk Folkeparti. Der blev fred og ro hos de Konservative – og meget stille.

I borgerlige kredse var der længe blevet talt om, at når Fogh stoppede, ville der åbne sig „en motorvej“ for de Konservatives politiske ambitioner. Med Lene Espersen i spidsen – for andre kandidater var ikke i spil – havde K muligheden for først at kapre stemmer fra Venstre og på sigt gøre indhug hos DF. Planen var ikke båret af andet end tro på, at Lene Espersen som „simply the best“ ville kunne give Venstre under Lars Løkkes ledelse baghjul. Slut med Bendt Bendtsens eftergivende medløberi over for Venstre.

De Konservatives problem var bare, at de ikke havde forberedt skiftet. Der var ingen ny politik, nye ideer eller nye organisatoriske forandringer klar. I modsætning til Fogh, der havde forberedt Venstre og sig selv i årevis på en ny ledelse, troede de Konservative, at det hele ville være klaret hvis bare Lene blev formand. Det skulle vise sig at være en noget af en fejlurdering.

Der havde ikke været nogen bekymring i V. Skulle det endelig lykkes K at stjæle tre-fire mandater, ville det ikke være nogen historisk ulykke: Mandaterne blev i familien, og hvis det kunne berolige Lene Espersen og stabilisere regeringssamarbejdet, ville det kun være en fordel: Hvis Lene Espersen kunne præstere fremgang, ville det holde nerverne i ro og hende på plads som K-leder.

Men Espersen følte sig i stigende grad utilpas i Erhvervs- og Økonomiministeriet, som hun havde overtaget fra Bendt Bendtsen. Alt for mange lovforslag. Alt for mange ligegyldige møder med embedsmænd, erhvervsorganisationer og konferencer, der skulle åbnes og lukkes.

Der er ingen stemmer i Dansk Industri og Finansrådet. Men allerede fra regeringens start havde ministermønstret cementeret sig: V sad på statsminister- og finansministerposten. Espersen valgte i stedet at satse på en ny profil i det prestigefyldte udenrigsministerium. Venstre var ikke vildt begejstrede, men kunne godt se fordelene: Per Stig Møller kørte Udenrigsministeriet pænt og nydeligt, men var efterhånden gået meget ned i gear: han blev på de indre linjer oplevet som besværlig og selvoptaget, men også som selvkørende og udadtil velfungerende. Til gengæld blev der stillet spørgsmål i Venstre. Ville Lene Espersen nu for alvor bruge kræfter på Udenrigsministeriet? Hvordan ville det efterlade den hjemlige politiske dagsorden og beslutningskraft i regeringen, hvis hun opholdt sig det meste af tiden i Langtbortistan? Var magtdelingen hos de Konservative så entydig og klar, at Brian Mikkelsen eller Lars Barfoed kunne træffe de nødvendige beslutninger hurtigt nok og sikre konservativ opbakning til deres gennemførelse?

Over for Løkke gjorde Lene Espersen det fra første dag klart, at hun – i modsætning til forgængerens – ville inddrages grundigt FØR beslutninger blev truffet. Hun havde også krav til den offentlige fælles fremtræden med Løkke og i det hele taget et mere ligeværdigt samspil. Det ville heller ikke have været noget problem for regeringschefen, hvis Lene Espersen havde leveret til sin del af projektet. I stedet fulgte en perlerække af konservative selvmål med burka-sagen, løsgængere i folketingsgruppen, Mallorca-ferie, konstante krav om voldsomme reformer af efterløn, brugerbetaling, pensioner og socialvæsen, som Venstre ikke ville drømme om at røre ved (i den nuværende situation).

Lars Løkke begyndte at opleve de Konservative som uprofessionelle. Hvorfor blive ved med forslag, som ikke har en jordisk chance – både fordi DF er imod, og fordi de er inderligt upopulære hos vælgerne? Statsministeren kunne ikke forstå, hvorfor K ikke var i stand til at opbygge en egen politisk dagsorden uden at skulle skade regeringssamarbejdet eller koste stemmer.

Slid fjenden langsomt ned

Efter et år på statsministerposten var Løkkes dilemma, at han for vælgerne stod for det stik modsatte af, hvad han selv ønskede. Ufolkelig og lukket frem for udadvendt og folkelig. Systemernes mand frem for borgernes; mere centralisme end Udkantsdanmark. Fjern og utilnærmelig frem for social, åben og lyttende. Ubeslutsom og tøvende frem for hurtig og handlekraftig.

Det kan godt være, han er dødtræt at journalister, men det er ikke udpræget klogt at vise det SÅ tydeligt. Løkkes pressemøder på Christiansborg har i perioder udviklet sig til mundhuggeri. Og selv for åben skærm optræder han irriteret og uvenlig, når han bliver interviewet. Det præger tonen i mediernes dækning, at de oplever en statsminister, der er underskudsagtig. Forgængerne havde alle et mildest talt ambivalent forhold til medierne – men var i større og mindre omfang dygtige til at skjule personlige sym- og antipatier, ikke bære nag og altid vise overskud – især på direkte tv.

Den slags hensyn tager Løkke ikke – og heller ikke i folketingssalen, hvor han er let at tirre. Oppositionen har udviklet et koncept, hvor de lynhurtigt får statsministeren op i det røde felt, når Thorning, Søvnal og Vestager spørger om nedskæringer på sygehusene, underfinansierede skattelettelser og sociale anslag fra regeringen. Statsministeren reagerer fornærmet, nedladende og indforstået. Når han presses, bliver han sarkastisk. Og når han svarer, er det alt for ofte som statens og myndighedernes mand over for borgerne, selv om han – Lille Lars fra Græsted – vil det modsatte.

Men sommeren 2010 blev lidt af et vendepunkt for Lars Løkke. Efter et forår, der ikke var gået alt for godt i meningsmålingerne og en økonomisk genopretningsplan, der ikke fik nogen blændende modtagelse, drog Løkke på sommerferie med familien i en lejet camper på de europæiske landeveje. Men han lagde samtidig en plan:

Venstre og han selv måtte tilbage på banen. Stilen måtte lægges om – både i forhold til medier og vælgere.

Der måtte lægges kant til Dansk Folkepartis mest yderliggående krav, og forholdet til de Konservative måtte under kontrol efter en hel sommers ballade om Lene Espersens ferierejser og fravær fra internationale møder.

Man skal udnytte svækkelsen af Thorning og dermed den samlede opposition efter hendes skattesag. Ikke til et hurtigt valg, men til en lang nedslidning af en opposition, som pludselig blev opmærksomme på, hvor meget der hænger på statsministerkandidaten.

Et års hård kritik og mange halve og hele nederlag plus næsten konstant underskud i meningsmålingerne har ikke fået Løkke til at tabe modet. Han kunne ikke drømme om at kaste håndklædet i ringen, før kampen er tabt – og måske endda først senere endnu.

Løkke har en trumf: det er ham, der udskriver valget. Han er ikke en type, der satser på en taktisk tidspunkt, som f.eks.: lige efter Thornings skattesag. Han vil have et fast grundlag at udskrive valget på – og det er: sikre meningsmålinger, stabil økonomi og en opposition, der måske er toppet for tidligt. Alt det peger på et valg formodentlig i september 2011.

Løkke har mange planer om, hvad han gerne vil ændre, hvis han genvælges. Men indtil valget har han kun en ting i hovedet: At vinde det.

Hans strategi har to dele:

Først, de politiske initiativer – reformdagsorden, troværdig økonomisk politik, styrket uddannelsesindsats og andre klassisk borgerlig-liberale mærkesager. Ingen eksperimenter.

Desuden vil han styrke sin personlige profil over for medier og vælgere bl.a. ved at rejse rundt i landet og behandle journalisterne mere imødekommende.

Løkke er godt klar over, at han meget vel kan tabe det kommende valg, og at det vil være en ydmygelse, både politisk og personligt. Derfor lægger han luft til forgængeren og koncentrerer sig om sit eget politiske projekt. Han vil være den regeringschef, der bragte Danmark gennem den økonomiske krise, sikrede fun-

damentet for velfærdssamfundet, satte en ny fremadrettet vækstdagsorden og sikrede Venstres placering som det store og afgørende parti på den borgerlige-liberale banehalvdel.

Han skal bare lige vinde det valg.

Hans Engell (f.1948) blev udlært journalist på Berlingske Aftenavis og Berlingske Tidende. I 1978 hentedede de Konservative ham ind som pressechef fra Berlingskes Christiansborg-redaktion. Fire år senere udnævnt af Schlüter til forsvarsminister – en post, han bestred til 1987, hvor han efterfulgte Erik Ninn-Hansen som justitsminister. Da Tamilsagen i 1993 fældede Schlüter, efterfulgte Engell ham som partileder (1993-1997). 2000-2007 chefredaktør på Ekstra Bladet, siden kommentator på avisen. Forfatter til erindringsbøgerne „På Slotsholmen“ (Aschehoug 1997) og „Farvel til Slotsholmen“ (Gyldendal 2008).

OPFØLGENDE INTERVIEW MED HANS ENGELL (OKTOBER 2010)

Du skriver i dit essay, at Løkke har begået fejlen at undervurdere de danske medier og vælgerne. Du skriver, at han fremstår ufolkelig og lukket, systemets mand frem for borgernes, fjern og utilnærmelig, ubeslutsom og tøvende. Hvordan vurderer du hans indsats i tv-duellen mod Helle Thorning-Schmidt d.6/10?

De seneste 3-4 måneder er det tydeligt, at Lars Løkke har lagt sin stil om. Den kritik, der har været af hans lukket- og fornærmethed, har han tydeligvis lyttet til, og har forsøgt den mere rolige og forstående stil. Han har forstået, at når journalister stiller spørgsmål, er det ikke for at genere ham, men for at få et svar, og han har forstået, at han ikke styrker sig selv ved at svare surt igen, når oppositionen går løs på ham. I debatten med Helle Thorning-Schmidt var det tydeligt, at Løkke anvendte den nye stil. Den runde, mere imødekommende, mindre aggressive, mindre hidsige mand. En statsminister, der lyttede og ikke lod sig tirre og ikke bedøvede seerne med tal og statistikker. Jeg syntes, at det lykkedes et stykke hen af vejen, og så alligevel ikke. Helle kører i et meget højt gear og er meget offensiv. Her passer hans nye taktik ikke rigtig. Han burde være gået mere op i tempo, givet den mere gas, og først og fremmest: have ført sine modangreb og angreb igennem. Det nytter ikke, at han hævder, at oppositionen står for skattelettelser på over 30 milliarder, når han så ikke er i stand til at føre en dokumentation igennem. Det, der er farligt for Løkke, er, at Helle også lægger sin stil om, det behøver derfor ikke være en fordel, at han nu spiller rund og imødekommende.

Indimellem falder masken dog også. Det kunne vi se, da han havde holdt sin åbningstale i Folketinget. Alle hans forgængere har holdt deres åbningstale og er derefter gået op i Statsministeriet for at overlade den videre

debat til politiske ordførere, oppositionens partiledere og andre. Det gjorde Lars Løkke ikke. Han gik ud i vandrehallen på Christiansborg og kastede sig ud i slagsmålet med journalister og andre politikere. Og ganske rigtigt fik han flere spørgsmål om overbetalingssagen end om regeringens politik. Her var han mere politisk ordfører end statsminister – han kunne ikke nære sig.

Så han har lagt stilen om, mens hans timing er ikke i orden. Den måde, han laver sig selv om på, passer ikke ind i de scenarier, han skal optræde i – fx i debatten med Helle og Folketingets åbning.

Hans fremtræden i medierne er vigtig. Det er gennem medierne vælgerne møder politikerne og den politiske substans. Kun 4% af befolkningen er medlem af et parti – partimøder besøges kun af en meget lille menighed af dybt troende. Det eneste sted, vælgerne får indtryk af hvad politikerne står for, er medierne, som kommer til at spille en kolossal rolle, fordi det er her, at den politiske debat formidles. Med den måde, medierne fungerer på i dag, kan man ikke sidde og holde en substansanalyse i gang, der beskæftiger sig med dybderne af et specielt tema i meget lange perioder.

Og sandheden er jo, at der er masser af politisk substans i medierne, det er noget sludder at sige andet. Vi har aldrig på noget tidspunkt i Danmarkshistorien haft flere medieplatforme, der beskæftiger sig med politik, end vi har i dag. Alt fra DR's P1 til TV2 News, debatprogrammer og analytiske programmer. Der er masser af temaudsendelser på radio og tv, og der udgives et hav af magasiner og aviser, der beskæftiger sig langt mere med politik, end de har gjort på noget andet tidspunkt. Der er masser af mulighed for at gå ned i den politiske substans.

*På fem år er hun gået fra at være et **wild card** med appel til Østerbro til at blive en samlende landsmoder-figur – og en mere sandsynlig vinder af næste valg end Løkke. En forvandling, der primært skyldes stærk vilje, stædighed og evnen til at lukke kæften på et ellers højtbrovte socialdemokratisk bagland.*

STATSMINISTER THORNING-SCHMIDT?

Troels Mylenberg

SMAG PÅ ORDENE: Statsminister Helle Thorning-Schmidt. Og væn Dem så til det. Det faktum, at landets næste statsminister ikke hedder Rasmussen som de tre seneste. At landets næste statsminister ikke har årelang politisk erfaring og skoling fra politiske ungdomsorganisationer og evindelige verbale slåskampe på Togas Vinstue [værtshus nær Christiansborg, der besøges af mange politikere og politisk interesserede, red.]. At landets næste statsminister langt fra er blandt Folketingets mest rutinede politikere, og ikke – som f.eks. Lars Løkke, Fogh eller Vestager – har måttet vise sit værd som næstformand for at få topposten.

Og så, nå ja, at landets næste statsminister er en kvinde.

Sidstnævnte faktor vil utvivlsomt blive overvurderet af medierne, der vil svælge i det faktum helt frem til opkastgrænsen – og nok også lidt længere. For den voldsomme skattesag, der optog medierne i sommeren 2010, understregede at hendes mand Stephen Kinnock arbejder i udlandet og kun er i Danmark en del af året. Sagen vil dermed have åbnet en ladeport for at beskæftige sig indgående med det faktum, at den mulige statsminister Helle Thorning-Schmidt reelt er enlig mor til to alle hverdage samt knap halvdelen af årets weekender.

Adskillige nationer har haft adskillige kvindelige statsministre – det mest markante, man kan sige om det i en dansk version, er vel blot, at det var på tide.

Men sådan fungerer mediepresset selvsagt ikke. Thorning-Schmidt vil – hvis det lykkes at indtage statsministeradressen Prins Jørgens Gård – sandsynligvis selv neddæmpe ligestillingsaspektet. Og sigende om Helle Thorning-Schmidt er det, at selvom hun har brudt nyt land ved som den første kvinde at blive formand for sit parti (og ikke mindst: opnå posten gennem urafstemning blandt alle medlemmer) har hun ikke fået nogen særlig status som kvindesagsforkæmper. Og hun har ikke opsøgt den.

I virkeligheden er overraskelsen en anden. Selv om Helle Thorning-Schmidt både *var ny*, *lignede* noget nyt og *opførte* sig nyt, da hun tilbage i 2005 kastede al tilbageholdenhed overbord og som nyvalgt folketingsmedlem stillede op til posten som partiformand efter Mogens Lyketoft, så er nyhederne i hendes nu mere end femårige virke på posten begrænsede:

Selvfølgelig bevæger et parti sig, men ret beset er det bemærkelsesværdigt, hvor lidt der er sket politisk i Socialdemokratiet, siden den nye formand kom til.

Firkantet sagt henhører det til en af Helle Thorning-Schmidts største bedrifter som partiformand at hun er blevet siddende. At hun sjældent har hævet stemmen, og at hun i mange lange perioder ganske enkelt har holdt sig i baggrunden. Ventet tålmodigt på, at hun kunne opfylde løftet til partifællerne. Løftet om at tilbageerobre magten.

Det er med vilje, at Thorning har siddet meget stille i årene 2005-2010. Der er sket forandringer undervejs: F.eks. har S fået en udlændingepolitik, hvad man reelt ikke havde i 2001 – det har man nu, og den ligner regeringens til forveksling. Men vejen til Statsministeriet for Thorning er primært banet via en sikker og håndfast disciplinering af egne tropper frem for via en heftig og innovativ politikudvikling. Det åbne partisår tilbage fra Auken-Nyrup-formandsopgøret i 1992, der i 15 år løb som en blodig plovfure i partiet, er det lykkedes Thorning-Schmidt at få sat et virksomt plaster på.

Det var der ellers ikke meget, der tydede på, da hun som 38-årig i foråret 2005 skulle sætte sig så tungt som muligt på partiformandsposten.

Her stod hun på plus-siden for det nye, det friske, det unge, det kvindelige og det modige. Og på minus-siden for det uprøvede, det uerfarne, det uskoledede og det helt og aldeles chanceprægede. Men sådan var situationen dengang hos de kriseramte socialdemokrater. Formandsposten var præcis det job, som ingen ønskede sig. De rutinerede var for gamle og havde for stor del i splittelsen efter Nyrup-Auken opgøret. De unge var for unge. Den mest oplagte kandidat, den tidligere politisk superstjerne i Nyrups regeringstid, Henrik Dam Kristensen, betakkede sig. Tilbage stod tidligere justitsminister Frank Jensen, der måtte se sig slået på målstregen af den nyvalgte outsider Thorning, der formåede at mobilisere og symbolisere ungdom, nye tider, mod, kvindelig modernitet og fremgang. Og pludselig var partioprydningen lagt i hænderne på hende. Der skulle fordeles poster, og som en moderne ung leder inviterede Thorning alle folketingsmedlemmer til samtale på formandskontoret – med sig skulle de have en liste over deres ønsker. Det huede dog ikke nu afdøde Svend Auken, der som altid tro mod datidens konspirationskultur i partiet fik givet sin nye formand et gevaldigt kæbestød, da han nægtede at adlyde. Tilbage stod Thorning, afpillet og udfordret og hængt til tørre i sin allerførste test af magten. Men allerede her viste hun et vist potentiale, da hun nægtede at lade sig provokere.

Og faktisk har Helle Thornings-Schmidts allerstørste succes været at få lagt de altødelæggende fløjkampe bag sig.

Det var og er en enorm præstation. Men her mere end fem år senere – hvor det sikkert stadig kan overraske mange, at Thorning nu er landets næstlængst siddende partiformand efter Dansk Folkepartis Pia Kjærsgaard – er det omvendt en udfordring af de helt store, at Thornings største resultat alene er af intern karakter. Jovist har hun siddet med ved forskellige politiske forlig, med velfærds-

aftalen fra 2006 som det vigtigste, og jovist er planerne lagt frem arm i arm med SF, men reelt har S-formanden ikke præsteret politiske resultater endnu. Selv om hendes slagord fra for fem år siden var, at regeringen skulle arbejdes ud af kontorerne.

I dag står Socialdemokraterne *ikke* til at danne regering efter næste valg på grund af Thornings politiske programmer. Hun står *ikke* til at blive Danmarks første kvindelige statsminister, fordi danskerne i hende ser en klar og stærk politisk lederfigur. Når Thorning i snart mange målinger i træk [fra januar til august 2010, red.] har stået til at kunne vælte Lars Løkke ved næste valg, skyldes det to helt afgørende forhold i dansk politik:

At Villy Søvndal har leveret en helt formidabel fremgang for centrum-venstrefløjen, som han har valgt at overdrage direkte og nærmest betingelsesløst til Helle Thorning-Schmidt.

Og :

At regeringen står i et på mange måder selvforskyldt ocean af kriser. **Politisk** med mangel på attraktive hyldevarer og **personligt** med Lene Espersens gevaldige og tilsyneladende uoprettelige værdighedstab som ferieminister som det fremmeste.

Det lukrerer Helle Thorning-Schmidt på. Andres fejl og Villy Søvndals popularitet.

Begge dele vil selvfølgelig være himmelråbende ligegyldige, i det øjeblik hun åbner døren til statsministerkontoret. Men der skal nok lidt mere på paletten, hvis statsministertilværelsen skal blive langvarig. De borgerlige kan jo pludselig få rettet skuden op, ligesom Villy Søvndal kan gå vælgermæssigt sukkerkold, uden at Thorning kan gøre meget ved det. Og dertil kommer naturligvis, at det i skrivende stund umuligt kan siges, hvor kostbar skattesagen vil blive målt på vælgere, der smutter varigt fra S og ikke bare leverer punktmæssig afstraffelse i form af et midlertidigt fravalg af Thorning. Håndteringsmæssigt har Thorning fået skruet låget på sagen i et vist omfang, men selve det faktum, at hun overhovedet kan have i et skatterod af den kaliber kan vise sig at blive til

meget mere end et vådeskud. Det åbenlyse og stadig ubesvarede spørgsmål er naturligvis: Hvordan kan en person med ambitioner om at blive statsminister have så lidt styr på sine private forhold?

Hårdt sat op er Helle Thorning-Schmidts største præstation indtil videre, at hun har siddet på formandsposten i fem år. Og at hun dermed ikke længere kan siges at være helt så ung og grøn, som hun har været.

Hvis ikke det lykkes at vinde næste valg, vil hun tilmed blive hældt ud af sit nuværende kontor hurtigere end en rød rose visner og blive kåret som en af dansk politiks største parenteser. Sende hende til Europa-Parlamentet kan man dårligt – for her har hun jo været.

Men lige nu går det – trods skattesagen – den rigtige vej for statsministerkandidaten, der kom ind fra siden med store armbevægelser og ville slå Fogh, men som øjensynligt blot skal blive siddende lidt endnu og vente på, at magten kommer til hende af sig selv. Og måske først da folde sig ud politisk.

For hvor meget vi end i dag ser til kvinden med det stærke blik og den selvsikre fremtoning, så er det formentlig de færreste danskere, der føler, at de ved, hvad de får med hende Helle Thorning-Schmidt, der sender sin datter i privatskole og ikke har helt styr på de private skatteforhold. Hvem er Thorning egentlig? Hvad vil hun og hvorfor?

En socialdemokrat med grundfæstede værdier, der kan udvikle sig til at blive mor for hele landet? En moderne ledertype, der vil sætte sit præg på verden og ser politik som vejen til at kunne forandre? Eller en karrierekvindes for hvem den politiske verden bare lige blev hendes branche at søge topchefsposten i? Har hun et politisk projekt, eller bliver hun alene statsminister, fordi hun stillede sig derhen, hvor flaskehalsen pegede – dengang i 2005, da formandsposten i Socialdemokratiet så ud til at være et job for en overoptimistisk fredsmægler snarere end for en politisk ledestjerne?

Sikkert er det, at hun vil blive en selvsikker statsminister, der i sin form og kommunikation ligner Anders Fogh Ras-

mussen langt mere end hun ligner Lars Løkke Rasmussen. Om noget evner hun at stå fast, være stålsat i blikket og levere sin egen version af „der er ikke noget at komme efter“.

Politisk vil meget afhænge af regeringsforhandlingerne med de Radikale og SF. Begge partier vil naturligvis kræve politisk betaling for den stærke støtte, der er blevet Thorning til del – ikke mindst i skattesagen. Her vil valgresultatets mandatfordeling naturligvis klargøre styrkeforholdet mellem de tre partier til en vis grad, men især Thorning og Søvnald vil som førstegangsregeringsdeltagere være under et hårdt pres. Thorning er en kommunikativ hardliner, men hun har til gode at vise sine reelle evner som politisk forhandler. Hvor stejlt tør Thorning stå ved bordenden? Og på hvilke emner? Til trods for Villy Søvnalds store succes, er det nemlig stadig et åbent spørgsmål, hvad der i grunden er hjerteblod for det moderne og fremgangsrige SF.

Hvis 2010-stemningen holder, vil vi få et velfærdsvalg med fokus på offentlig service og national økonomi. Med en sidedagsorden om politisk troværdighed, hvor Espersen og Thorning-Schmidt vil blive centrale. Vinder Thorning det valg, vil hendes politiske projekt i høj grad skrive sig selv. Forventningen til hende og en S-SF-(R)-regering er klar: Bedre og mere offentlig finansieret velfærd. Det vil blive et fordelingspolitisk festfyrværkeri – der skal flyttes penge fra private lommer og fra erhvervslivet til børneinstitutioner, folkeskoler, ældrepleje, etc.

Finansieringen? Med løftet om „12 minutter mere“ har Thorning og Søvnald deponeret en hel del beslutningskraft i en mildest talt uenig fagbevægelse, der skal aftale den ’fair løsning’ hjem. Og når/hvis en borgerlig opposition får fordøjet nederlaget, er det her, den vil stikke kniven ind.

Troels Mylenberg (f.1970) blev i 2010 udnævnt til politisk redaktør på Fyens Stiftstidende. Han er forfatter til en række politiske bøger, blandt andet „Præsidenten – Foghs Danmark 2001-2009“ fra 2009. Tidligere leder af journalistuddannelsen på SDU og forstander på Vallekilde Højskole. Han desuden været politisk journalist og redaktør på Berlingske Tidende, Dagen, Weekendavisen og Ekstra Bladet.

OPFØLGENDE INTERVIEW MED TROELS MYLENBERG (OKTOBER 2010)

*Du spørger i dit kapitel: **Hvordan kan en person med ambition om at blive statsminister have så lidt styr op sine private forhold?** Men siden er hun og hendes mand blevet renset for anklager. Hvad kan udfaldet af denne sag betyde for Helle Thorning Schmidts chancer for at åbne dørene til Statsministeriet?*

Det betyder relativt meget. Mistanken om at hun ligefrem har unddraget sig skat er blevet fejlet af bordet. Når jeg kun siger **relativt meget**, er det fordi, der stadig står en form for krudtrøg omkring hende. Hvordan kunne det overhovedet ske? Hvordan kan det være at disse spørgsmål ikke var afklaret for længst? Derudover har hun fået en redegørelse fra Skat, som hun ikke ville lade offentligheden se. For „feinsmeckere“ er der ting i denne sag, der ikke er kommet frem – oplysninger, Helle ikke mener tåler dagens lys, som hun har kaldt „private forhold“. For nogle kan det have betydning, at en person, der gerne vil være statsminister, øjensynligt ikke har styr på egne personlige forhold og dermed havner i en problemstilling som denne.

Men jeg tror, at Helle har fået sagen vasket af sig. Nogle medier gav sagen lige lovlig meget gas. Det har medført en efterreaktion, der har givet hende medvind. Vælgerne føler, at det var uretfærdigt, at hun skulle drages så meget i tvivl. Når sympatien har lagt sig, tror jeg stadig, at der er nogle, der vil tænke: „Hvad var det egentlig der foregik? Hvordan kunne hun havne der?“ De fleste andre mennesker er rimeligt grundige i deres undersøgelser af, hvornår og hvordan man skal betale skat. Det kan undre, at Helle Thorning-Schmidt ikke selv kunne se, hvilket potentiale der kunne være i denne sag, og man må undre sig over, at hun ikke omgiver sig med rådgivninger, der kan fortælle hende, at dette må vi have styr på.

I dit essay virker du ikke overbevist om Helle Thorning-Schmidts politiske kompetencer, alligevel fremgår det at du forventer, S og SF vinder næste valg. I forhold til tv-duellen mellem udfordreren og statsministeren, hvordan vurderer du så Helles chancer for at indtage Statsministeriet?

Jeg er ikke blevet mere overbevist om Helles kompetencer. Lige nu ser det ud som om hun næsten kan spadsere ind i Statsministeriet, men det er ikke på baggrund af hendes egen kompetencer. Tværtimod er det på baggrund af regeringens manglende kompetencer. Det er mere et spørgsmål om, at vælgerne fravælger Lars Løkke Rasmussen og Lene Espersen, end at de vælger Helle til.

Hvis S-SF er toppet for tidligt, og Danmark oplever en moderat økonomisk fremgang, kan det ende med en sejr til Løkke – hvis blot han lader tiden gå.

HELLES RISIKO, LØKKES CHANCE

Johannes Andersen

DEN SIDDENDE REGERING er en taberregering! Som tingene står lige nu, er vejen banet for en socialdemokratisk ledet regering med SF'ere på centrale ministerposter efter det næste valg. Det er der flere gode grunde til:

1. Regeringen har haft magten i snart ni år. Vælgerne opfatter den derfor som ansvarlig for alle de nuværende problemer med økonomien og den offentlige sektor.

2. Regeringen er træt. Selv om der er skiftet ud på regeringsposterne, er det nemt at få det indtryk, at de nuværende borgerlige ministre har opbrugt det meste af dét opfindsomme krudt, en regering normalt har, fordi den sidder på hele embedsapparatet og skal bruge ressourcer på til hele tiden at sætte nye politiske dagsordener. Information er magt, men det er en magt, det kræver energi at udnytte, og her kniber det også.

3. Regeringen har indre modsætninger. Venstre og Det Konservative Folkeparti er traditionelt to meget forskellige partier, der oven i købet har været bragt sammen i en skæv alliance, hvor Venstre var storebroderen. De Konservative har derfor med jævne mellemrum haft brug for at manifestere, at de også er der. Men desværre for regeringen er det sket på måder, der i højere grad har åbenbart indre modsætninger end har sikret sejre over oppositionen.

4. Oppositionen har nu fået etableret et dynamisk og offensivt samarbejde. Det er bygget op på en stor grad af gensidig tillid og en solid opfindsomhed, der har frembragt en række profilerede løsningsforslag – af især den økonomiske krise.

Så vidt de langsigtede tendenser. Der er naturligvis andre jokere i spillet – som skandalesager, der dukker op

af ingenting og tiltrækker sig massiv opmærksomhed. I skrivende stund (august 2010) kæmper Lene Espersen og Helle Thorning Schmidt med nogle dramatiske sager, der i høj grad har svækket deres personlige troværdighed. Men da der netop er to sager, og de på bedste demokratiske vis er fordelt på begge sider af det politiske spektrum, er det vanskeligt at sige noget om deres endelige betydning.

Men bundlinjen lyder: Regeringsmagten ligger nu foran S og SF. Regeringen gør det mest logiske: trækker tiden ud. Hvilket antyder, at også regeringen selv tror, at man taber. Men i virkeligheden arbejder tiden for regeringen.

Løkkets chance

Både regeringen og oppositionen har fremlagt de politiske markeringer, der skal udgøre grundstammen i den kommende valgkamp. Målet er for dem begge at få styr på den økonomiske udvikling, så man kan komme igennem krisen med velfærdsstaten intakt. Midlet er to forslag, der er bygget op som saglige beregninger med masser af tal og forudsætninger; to planer, der angiveligt kan sikre landet mod krisens genvordigheder på længere sigt.

Regeringen har satsset på skattelettelser (i 2009) og en „Genopretningsplan“ (2010) med en stribe „nødvendige“ besparelser. Samlet mål: at der kommer gang i økonomien, og at statens underskud minimeres. Der er tale om en kombination, der umiddelbart kan forekomme paradoksal, al den stund at der gives ud med den ene hånd og hårdhændet skræbes sammen med den anden. Derfor er det vigtigt for regeringen at fastslå, at skattelettelserne er „fuldt finansieret krone til krone,“ som regeringen med finansministeren i spidsen hele tiden slår fast, når talen falder på økonomien.

Med „Fair Løsning“ (2010) vil S-SF lade omfattende offentlige investeringer sætte gang i økonomien og modvirke arbejdsløsheden. De skal følges op med trepartsforhandlinger, der skal sikre, at alle danskere arbejder en

time mere om ugen, og på den måde er med til at finansiere de mange investeringer. Her ser man det samme paradoks. Man giver med den ene hånd og henter hjem med den anden. Derfor er det vigtigt for de to partier at understrege, at netop „12 minutter mere om dagen“ er en reel mulighed, på trods af at det forudsætter en aftale, der skal forhandles med arbejdsmarkedets partner. Endelig er det også vigtigt at slå fast, at de 12 minutter er tilstrækkelige, økonomisk set.

I begge tilfælde er det fællesskabet, der skal ofre sig. Enten økonomisk eller arbejdsmæssigt. Her ligner de to forslag hinanden, hvilket ganske godt illustrerer, at man grundlæggende tænker i samme figur: Først deler man ud, og så er det nødvendigt, at danskerne – dvs. fællesskabet – ofrer sig, for at økonomien kan genoprettes. Dette er en figur og et tankesæt, der ligger fjernt fra de politiske kampmønstre, som fremhæver en ide eller en gruppe på bekostning af en anden. Den type tilgange lægger op til interessekamp, markering af modsætninger og nødvendigheden af et kompromis, som vejen ud af krisen.

Fravalget af interessekamp tvinger regeringen og oppositionen til at spille et spil. Et spil, hvor begge parter lader som om de tror på at de har fremlagt de rigtige tal og beregninger. Også selv om de inderst inde godt ved, at ingen overhovedet kan sige noget seriøst om fremtidens globale økonomiske udvikling, og de derfor heller ikke kan satse på, at de indbyggede forudsætninger holder stik. Spillet forudsætter imidlertid, at man lader tvivlen fordufte. Her er kun plads til „sandheder“, selv om de er baseret på spekulative forudsætninger. „Helten“ i det politiske spil er ikke længere f.eks. arbejdere eller bønder – det er derimod den enkelte borger, dvs. *alle vælgerne*. Og målet er altså først og fremmest at sikre, at vælgerne fortsat kan være effektive og offensive forbrugere.

På den ene side har vælgerne grundlæggende vanskeligt ved at afgøre, hvad der holder økonomisk vand. På den anden side SKAL de tage stilling. Det er en del af spillet. Spørgsmålet er: hvem tror man mest på, selv om man godt ved, at intet af det holder i længden?

Derfor handler det hele i virkeligheden om tillid. Om hvem man føler mest for.

Valgkampen er allerede i gang, og den udkæmpes altså på fiktive tal inden for rammerne af et perspektiv, der fremhæver fællesskabets nødvendige offer. Da begge parter er med på dette spil, er vælgerne tvunget med på den samme galej. Men det er her, regeringen kan hente sig en gevinst. Hvis der i løbet af det kommende år dukker enkelte positive økonomiske tendenser frem, og hvis arbejdsløsheden kan holdes på et relativt lavt niveau, kan VK med en vis ret slå på, at man har fat i den lange ende. Hvad vælgerne vil få svært ved helt at afvise. Erfaringer fra tidligere økonomiske kriser viser nemlig, at en moderat økonomisk fremgang vil hjælpe en regering, der udviser kampvilje til at gøre en indsats for økonomien. (Så snart krisen er overstået, kigger vælgerne sig dog om efter andre politiske muligheder – i 2001 blev Nyrup og Jelved „belønnet“ for 1990'ernes hårde krisestyring med nederlaget til Fogh.)

Helles risiko

Oppositionen står lige nu til at vinde. Men spørgsmålet er, om man er toppet for tidligt. Om man har vundet en stribe træningskampe, men ikke kan klare distancen, når det virkelig gælder.

Det er en realistisk bekymring for oppositionen.

For det første er det vanskeligt at holde igen, når det går godt. Man glæder sig naturligt nok, og derfor kan man meget nemt være lidt skråsikker. Man bliver lidt kålhøgen over for andre partier, først og fremmest regeringspartierne, hvilket er en acceptabel del af spillet. Det må bare ikke kamme over i kynisk hån, for så begynder nogle vælgere at få sympati med taberne. Regeringskritikken skal holdes inden for rimelige saglige rammer uden for meget magtfuldkommen arrogance. Hvis det sidste slår for meget igennem, båret frem af de gode meningsmålinger, bliver vælgerne ubehageligt til mode og vender sig fra sejrherrene – noget f.eks. Ny Alliance kunne skrive under

på i 2007. Man kan hurtigt komme i tanke om et par socialdemokrater og måske også enkelte SF'ere, der vil have svært ved at holde igen på disse felter.

Endnu værre er det, hvis den magtfuldkomne arrogance bliver vendt mod potentielle samarbejdspartnere, dvs. mod Enhedslisten og især Det Radikale Venstre. De to små partier skal udnytte deres muligheder i den kommende valgkamp, og de vil bl.a. gøre det ved at lægge en vis afstand til S og SF på udvalgte områder. Dvs. der, hvor man har en fornemmelse af, at de to partier svigter deres kernevælgere. Det Radikale Venstre kan udnytte spørgsmål om efterløn og den økonomiske politik generelt til at markere sig i forhold til Socialdemokraterne. De vil også kunne udnytte indvandrerspørgsmål til at drille SF med. Mens Enhedslisten både kan bruge miljøet og især EU-spørgsmål til at pirre SF-vælgerne.

S og SF får et vist behov for at svare igen, men her skal man virkelig være forsigtige. Et alt for kynisk spil over for R og EL vil gøre det kommende samarbejde meget vanskeligt. En tendens, der allerede har vist sig i samspillet mellem S og R – bl.a. som en følge af de Radikales succes med en skarp profil på indvandrerpolitikken i 2005. De Radikales politik var så stor en udfordring for S, at Thorning som ny leder måtte lægge afstand til dem. Siden er forholdet aldrig rigtig blevet tæt igen. Bliver det endnu dårligere, kan vælgerne få en fornemmelse af, at det kommende flertal bliver etableret på løst sand – noget, den siddende regering selvfølgelig også vil slå på.

Endelig er der også forholdet til Dansk Folkeparti, som jo helt klart er „hovedfejden“ på en lang række politiske områder, hvor værdipolitiske spørgsmål står i centrum. Men når det drejer sig om fordelingspolitikken, er afstanden fra S til DF på enkelte områder mindre, end den er fra S til R. Hvis den parlamentariske situation ender med, at en S-SF-regering kan få flertal med enten EL og R eller med DF, så kan de to parter spilles ud mod hinanden i en vanskelig velfærdsøkonomisk forhandling. Derfor skal man heller ikke være for ultimativ i afvisnin-

gen af DF, selvom denne åbenhed – som både Søvnald og Sass Larsen har bekræftet – for nogle vælgere vil være nærmest kættersk og derfor ret problematisk.

Førertrøjen skal bæres med stil. Åbner man for den overbærende og magtfuldkomne kynisme, kan man meget nemt blive straffet. På den anden side skal forspringet også forsvares. Derfor er fornyelse og konkrete indsigter vigtige elementer i det kommende år: Man skal demonstrere, at man er åben over for forskellige udfordringer, og at man hele tiden kan forny den politiske debat.

Her truer den næste fælde. Moderne politik er generelt blevet mere og mere afhængig af gentagelser og stiliserede statements i en flot indpakket kommunikation. „12 minutter om dagen“ er en af dem. Og det tætte samarbejde mellem S og SF har tvunget de to partier til at holde sig tæt til de ting, man allerede nu har aftalt. Det skriftlige forslag har nærmest fået karakter af at være et debatmanuskript. Og her truer den uopfindsomme og udynamiske gentagelseslogik med at dræbe opmærksomheden i de kommende måneders valgkamp – især hvis det eneste man kan tilføje til disse gentagelser er hån og kynisk distance til politiske venner og fjender. Så har man satset for tidligt og kørt for dårligt ind i valgkampen, når det afgørende slag skulle slås.

Så overraskelsen lurer. S-SF-samarbejdet er så vanskeligt og kræver så stor disciplin, at det kan dæmpe den nødvendige dynamik og energi på oppositionssiden. Det kan åbne for stiliserede gentagelser, der nærmest vil virke som besværgelser. Risikoen er, at man gør sig skyldige i kynisme – magtfuldkommen demonstration af egne kvaliteter, der til syvende og sidst kan øge sympatien med taberne. Og skulle regeringen samtidig få lidt økonomisk medvind, vil disse besværgelser ganske simpelt risikere at komme til kort. Taberne kan stadig gå af med sejren.

Johannes Andersen (f.1950) er lektor og samfundsforsker ved Aalborg Universitet. Speciale i demokrati, identitetsdannelse, politisk kommunikation og politisk deltagelse. Har bl.a. skrevet „Hverdagens centrifuge“ (1997), „Den politiske blender“ (2004) og „De barnagtige“ (2009).

Kan oppositionens forspring holde hjem?

SYV TRIN TIL EN BORGERLIG SEJR

Jarl Cordua

REELT BEGYNDTE VALGKAMPEN i selvsamme øjeblik Lars Løkke Rasmussen afsluttede klimatopmødet i Bella Centret. Selvom det skuffende resultat først og sidst skyldtes nølen og politisk impotens hos USA og Kina vil statsministerens indsats under topmødets afgørende faser bestemt heller ikke gå over i historien blandt nationens stolteste øjeblikke. Løkkes opgave var svær, og vilkårene viste sig nærmest umulige, men billederne af en træt Lars Løkke, der ud på de små timer hamrer forgæves i bordet for en aftale, mens han kløjes i FN's beslutningsprocedurer, har sat sig på nethinden hos mange skeptiske danskere. De tænker: det ville aldrig være sket under hans forgænger.

I det halve år fra Løkkes overtagelse af Statsministeriet til mødet havde oppositionen reelt fredet statsministeren i de indenlandske politiske slagsmål. Oppositionen gav arbejdsro og bakkede i mellemtiden loyalt op om klimaaftalen som et nationalt projekt. Da det kiksede højeste de „det sorte flag“, kortene blev givet og S-SF gik målrettet i gang med deres egentlige opgave: At være i opposition til regeringen. Og i de følgende seks måneder gik VKOI-blokkens vælgeropbakning fra at være ret stabil til pludselig at være bagud med mere end seks procentpoint. På dette tidspunkt – i skrivende stund, august 2010 – spår målinger dog kun en kneben sejr til rød blok.

Skal de borgerlige vinde, består manualen af syv tiltag.

1. Genrejs Lene E.

Formår den konservative leder ikke engang at samle kernevælgere, er dette alene nok til, at regeringen falder.

I andet halvår kollapsede de konservative i meningsmålingerne, efter at partiformanden Lene Espersen

katastrofalt fravalgte et udenrigsministermøde i „Arctic Five“ fremfor ferie med familien på Mallorca. Befolkningen forstod aldrig, hvordan Espersen kunne fravælge at deltage i et møde, som Hillary Clinton mente var vigtigt. I offentligheden gik Espersen således på rekordtid fra at være frisk og flittig til at være både doven og inkompetent. Sagen blev kun værre af, at Espersen ikke ville anerkende, at der var et problem. Først efter to måneder undskyldte hun over for befolkningen. Da var det dog for sent. De konservative raslede ned i meningsmålingerne fra ca. 10 til mellem 6-7 procent i juni 2010. Det blev forværret sommeren over med yderligere kritik af, at Espersen var taget på ferie i stedet for at være taget til EU-topmøde.

For VKO-flertallet er projektet med at genrejse Lene Espersen afgørende. En del af de frafaldne vælgere er søgt til Liberal Alliance, som vil pege på VK. Men andre konservative vælgere vil søge over midten eller blive hjemme på valgdagen.

Her findes ingen hurtige svar eller mirakelkure. Espersen må stille og roligt arbejde sig op af hullet. Og det er ekstra svært at genopfinde sig selv efter ti år som minister. Læg hertil at hun ideologisk set ikke har gjort sig bemærket med gennemarbejdede politiske programmer eller sammenhængende politiske kampskrifter, der kunne give lidt tyngde og intellektuel respekt. Disse mangler er i øvrigt ret iøjnefaldende, hvis man sammenligner med den udenrigsminister, Per Stig Møller, som Espersen selv valgte at erstatte.

Det er dog mere end tvivlsomt, om Lene Espersen på kun halvandet år når i mål med at få genskabt folkelig respekt omkring sin person.

2. Sats på økonomisk troværdighed

I foråret 2010 traf Løkke den strategiske beslutning, at han ikke ville gå over i historien som den statsminister, der bare stod og så på, mens økonomien, herunder de offentlige udgifter, løb løbsk. Derfor satsede han alt på ét bræt: Der skulle prioriteres i velfærden – også selv om det

ville gøre ondt på flere afgørende vælgergrupper. Løkke satser på, at befolkningen inden valget vil tilgive ham, når det en dag står klart for dem, at det var nødvendigt og rigtigt at få „regningen for krisen betalt“.

Det er imidlertid højst usikkert om økonomien udvikler sig så positivt, som regeringen håber. Og en regering genvælges ikke for fortidens bedrifter, men for dens evne til mest troværdigt at indfri fremtidens behov og udfordringer. I efteråret 2010 iværksætter regeringen således en økonomisk vækstpakke for erhvervslivet, der blandt andet indebærer lettelser i selskabsskatten.

Skulle Løkke få ret, og økonomien og de offentlige udgifter stabiliseres, så ligger det lige for at antage, at regeringen sammen med DF igen deler „gaver“ ud til befolkningen i den sidste finanslov forud for valget. Det er dog tvivlsomt, om vælgerne ved næste valg kvitterer for pludselige nye velfærdsforbedringer fra VKO, mens de stadig har de drastiske offentlige besparelser og skattestigninger fra juni 2010 i frisk erindring.

3. Styrk Løkke som leder

Den nuværende statsministers lederskab står i skærende kontrast til forgængerens. Løkke ses som en mere lyttende, rundere og mere moderne leder i forhold til Anders Fogh, der var hård, kontant og enevældig. Alligevel fremstår Løkke som den forpjuskede, letvægteragtige og indimellem useriøse politiske leder af landet mod den stilrene Fogh, hvis image var, at han havde styr på butikken, flertallet, de konservative og ikke mindst pressen.

I 2009 gav vælgerne Lars Løkke chancen for at vise sit værd til trods for bilagssagen året forinden, hvor regninger for fadøl, rødvin, hotelophold og voksenfilm klæbede sig til hans navn. Efter at vælgernes respekt have været nede og vende, havde Løkke i begyndelsen held med sit underspillede image som den almindelige jordbundne familiefar, „Lille Lars fra Græsted“, der er som folk nu er flest. Men under klimatopmødet blev billedet af den storsvedende provinsielle Lars med de ikke alt for gode

sprogkundskaber mv. en belastning. Folkelig, ja tak, men ikke inkompetent. Der er trods alt grænser.

Nu optræder Løkke som „den ansvarlige statsmand“, der har mod til at træffe de ubehagelige, men nødvendige beslutninger for, at økonomien kan hænge sammen på længere sigt. At den strategi har sine svagheder, viser historien fra Poul Nyrup Rasmussen til Gordon Brown.

Spørgsmålet er imidlertid om danskerne får mulighed for at få respekt for Løkkes lederskab inden valget, når nu VKOI-blokkens partier i første halvår 2010 aldrig forspildte en lejlighed til at udstille deres politiske uenighed og manglende sammenhold.

4. Kom ud af Afghanistan

Tilbagetrækning af tropper fra militære operationer i mellemøsten har vundet valg før i Europa. Det skete blandt andet i Spanien, hvor den socialistiske Zapatero-regering i marts 2004 vandt parlamentsvalget ved at love at trække Spaniens tropper ud af Irak og det skete også forud for det hollandske parlamentsvalg i sommeren 2010.

Danmarks soldater i Afghanistan er i modsætning til den afsluttede indsats i Irak udsendt efter beslutning fra et bredt flertal. I modsætning til stort set alle andre lande, der er aktive i Afghanistan, har støtten i den danske befolkning til indsatsen indtil 2010 været uændret stor. Men hvis resultaterne udebliver i tiden frem mod valget, kan det gå ud over befolkningens støtte.

Statsminister Lars Løkke Rasmussen foreslog i august 2010 at trække danske kamptropper ud men først med virkning fra 2014-2015. Dermed kan et muligt stort politisk stridsemne – og en åben flanke for regeringen – være afmonteret forud for en valgkamp. Men spørgsmålet om en exitdato består stadigvæk, fordi oppositionen fortsat kræver tropperne hurtigere hjem. Efter Løkkes udmelding foreslog S en delvis tilbagevækning allerede i 2011. For nogle vælgere vil Løkkes melding dog være et signal om, at den danske indsats i Afghanistan er ved at

rinde ud, hvorved andre politiske spørgsmål må forventes at være tungere, når de skal sætte deres kryds.

5. Angrib Helle for manglende erfaring

Helle Thorning-Schmidt fik i juni 2010 en forsmag på, hvad en statsministerkandidat kan forvente af en stadig mere kritisk presse. Ud af den blå luft eksploderede hendes mand Stephen Kinnocks skattesag i hænderne på hende. Statsministerkandidaten måtte indrømme, at hun havde sjusket og afgivet urigtige oplysninger til myndighederne om, hvor længe manden opholdt sig i Danmark og forsøgte at lukke sagen bl.a. ved frivilligt at indbetale en halv million i skat. I skrivende stund har skattemyndighederne dog ikke afgjort sagen, der kan blive en „game changer“ i dansk politik af hidtil uset omfang.

De borgerlige vil elske at udstille Thorning som uegnet til statsministerposten, som én, der ikke formår at holde en fast politisk kurs, når der er høj søgang. Meget kan man sige om Løkke, men han har trods alt 13 år erfaring som politisk leder bag sig. Helle Thornings ledelseserfaring består alene i at styre den socialdemokratiske folketingsgruppe siden 2005 – hvad der dog historisk set også er en præstation i sig selv!

Indtil videre har S-SF-aksen, siden den blev smedet, fungeret upåklageligt, men i meningsmålingerne frem til sensommeren 2010 foretrækker de nye vælgere klart Villy Søvndal over Helle.

Tør Venstre angribe Thorning-Schmidts begrænsede ledererfaring? Hvis det skal lykkes, kræver det, at Lars Løkkes lederskab fremstår mere attraktivt end oppositionens. Og det har det mildt sagt knebet med i første halvår 2010.

På bundlinjen står, at Helle Thorning-Schmidts lederpotentiale frem mod valget vil blive målt og vejret på alle leder og kanter. Består hun den test, så står S-formanden fortsat med de bedste kort for at indtage hjørnekontoret i Prins Jørgens Gård nr. 11.

6. Angrib S-SF for manglende svar

S-SF-alternativets store problembarn er de Radikale, der simpelthen vil føre en helt anderledes stram økonomisk politik end vennerne i S og SF. Efter et valg vil radikale blive mere medgørlige, men S-SF har åbenbart indset, at det er formålsløst at lave en økonomisk stålpagt med partiet på forhånd. Tilsyneladende generer det heller ikke vælgerne, at R står uden for „Fair Løsning“. Op til valgkampen vil de borgerlige ikke desto mindre atter igen rejse rundt med budskabet om, at S-SF og R står helt uden en fælles økonomisk politisk platform. Denne splittelse har S-SF tilsyneladende lært at leve med, men fordi den kommende valgkamp formentlig kommer til at handle ganske meget om økonomi, vil emnet få stor betydning i VKO-blokkens retoriske våbenarsenal.

I det hele taget er S-SF's undvigelser, når det handler om at levere sammenhængende og klare svar på krisen, oppositionens akilleshæl. Med „Fair Løsning“ undgik S-SF helt at forholde sig til den offentlige sektors akutte budgetunderskud og gældsætningen – og dermed behøvede man ikke, som regeringen, at skulle pege på offentlige nedskæringer. Hovedslagnummeret: at øge arbejdstiden med „12 minutter om dagen“. Men to måneder senere skændtes LO-fagbevægelsen i pressen om indholdet, som kun få økonomer har gennemskuet. „Fair Løsning“ er en sort boks, hvori alt kan ske. Planen er genial, fordi den ikke støder vælgere fra sig. Men det store spørgsmål er, hvor brugbar planen vil se ud, når dens troværdighed langsomt men sikkert bliver eroderet frem mod folketingsvalget. Ingen tror længere på budskabet om at „de 12 minutter“ er snuptagsløsningen på de økonomiske problemer, og regeringens halvering af dagpengeperioden vil næppe blive rullet tilbage. I det lange løb vil vælgerne næppe premiere S-SF for IKKE at ville fortælle, hvordan de vil genrejse økonomien. De må komme med flere svar.

7. Aktivér udlændingespørgsmålet

Spørgsmålet om indvandring og integration har afgjort de seneste tre folketingsvalg. Derfor vil de borgerlige naturligvis igen forsøge at sætte disse spørgsmål på dagsordenen forud for næste valg. Det foregår i en overordnet ramme, der eufemistisk kaldes for „værdipolitikken“, men som i det store hele handler om f.eks. at stramme indvandrerlovgivningen, begrænse modersmålsundervisning og protestere imod indførelsen af halalkød i daginstitutionerne. Alt sammen forslag, der koster ingen eller få penge, men giver de borgerlige en klar fordel. Det var netop den erkendelse, der førte til at DF og til dels VK-regeringen i 2010 igen satte 28-årsregel og værdidebat på dagsordenen.

Skal værdidebatten dominere den overordnede debat kræver det nye, opsigtsvækkende begivenheder. F.eks. en genoplussen af Muhammedkrisen eller en decideret gadekrig på Nørrebro mellem politi og etniske nydanskere. Det var netop sådanne forudgående voldsomme etniske uroligheder på Nørrebro, der gav DF et meget flot kommunalvalg i efteråret 1997. De vil øge regeringens overlevelseshancer.

S-SF begår imidlertid ikke de samme fejl som tidligere, hvor man angreb regeringen. Nu bruger man i stedet en inddæmningspolitik, hvor man taler regeringen efter munden, så vælgerne ikke igen skal søge imod DF. I stedet vil regeringen forsøge at udnytte oppositionens splittelse – mellem strammerne i S-SF og slapperne i R og Enhedslisten.

Skæbnetime for Lene og Løkke

Lene Espersen vil blive udsat for et kolossalt pres for at gå af som partiformand, hvis partiet får et katastrofevalg og mister regeringsmagten. Men intet tyder på, at hun bliver mødt med et internt krav om at gå inden valget – til trods for den hårde kritik af hende og det faktum, at K mindre end halvandet år før valget skal udskrives står til seks procent.

Mange af de konservative vælgere bliver samlet op af LA. Espersen har det paradoksale problem, at hun skal bruge LA's stemmer for at kunne fortsætte i regeringen – men afhængigheden af det nye parti er ikke noget, der huer de selvbevidste konservative, der for små 20 år siden var statsministerpartiet med førertrøjen på i dansk politik. Tabene til LA sætter skuffelsen over de engang store, men uindfriede forhåbninger til Espersens evner som vælgermagnet i relief. Espersen står over for en betydelig opgave med at mobilisere konservative kernetropper til en valgkamp, de på nuværende tidspunkt ser ud til at tabe stort – også selvom K har overrasket før.

Der gættes internt i Venstre på, at Lars Løkke Rasmussen selv går, hvis han taber regeringsmagten. Til den tid har han næsten prøvet alt i dansk politik, så hvorfor dog fortsætte? Og hvordan vil Løkke fungere i oppositionsrollen efter ti år på regeringsbænkene? Baglandet vil næppe kræve hans afgang som V-formand. For i Venstre er traditionen, at man bakker op om sine høvdinge, lige indtil de selv går. Dette „system“ har fungeret godt i V – i hvert fald siden midten af 60'erne, da Hartling endelig tog over efter Erik Eriksen, der til gengæld sad for længe.

I Venstre har der til gengæld længe været problemer med at få en slagkraftig kampagneorganisation på plads. Det er en almindelig antagelse, at SF og måske også S har overhalet Venstre indenom på dette felt. Imidlertid har både V og K betydeligt flere penge end rød blok at gøre godt med i en valgkamp – medmindre fagbevægelsen denne gang udligner forskellen! I forsommeren 2010 fik Venstre med deres meget traditionelle og kedelige avisannoncer udstillet, at det ikke er professionelle kommunikationsfolk, der har haft „hænderne på rattet“, men organisationsfolkene – som også sidder på pengene. Det kan imidlertid meget vel være, at Løkke når at få ændret på det forhold, inden der bliver blæst i valgbasunerne.

Skal Løkke vinde, vil det kræve, at økonomien og beskæftigelsen forbedres kraftigt i løbet af 2011, at VK-regeringen pludselig fremstår mere samlet og helstøbt end længe, at K stabiliserer deres vælgertilslutning, og

at Thorning får nye kritiske sager på halsen. VKO prøver med værdipolitikken og – hvis økonomien tillader det – milde gaver til vælgerne. Ellers får Danmark sin første kvindelige statsminister i november 2011. Også fordi en stor del af vælgerbefolkningen simpelthen synes, at det er tid til forandring. Præcis som det var tilfældet, da de borgerlige vandt valget i 2001.

I skrivende stund (august 2010) fører rød blok svagt i gennemsnittet af målingerne. Medmindre Thornings skattesag eksploderer yderligere eller bliver holdt i live frem til valget, er mit bud at rød blok vinder regeringsmagten – efter den formentlig tætteste valgkamp i mange år.

Jarl Cordua (f.1969) er liberal blogger og politisk kommentator, tilknyttet Information som klummeskribent og politisk analytiker. Uddannet cand.polit. Har arbejdet som pressemedarbejder i bl.a. DI og som kommunikationsrådgiver og været ekstern lektor i bl.a. skandinavisk politik på Karls Universitet i Prag samt i politisk kommunikation på RUC.

OPFØLGENDE INTERVIEW MED JARL CORDUA (OKTOBER 2010)

Du skriver i dit essay at „genrejsning af Lene Espersen er et nødvendigt trin“ på vej til en borgerlig sejr. Først kom sagen om hendes manglende fremmøde til vigtige internationale møder, og siden du skrev dit essay, er sagen om overbetaling eksploderet. Hvad betyder sagen for chancerne for en borgerlig sejr?

Chancerne er klart forringet - det er der ingen tvivl om! Meningsmålingerne spår en rød sejr, men ikke så overbevisende, som man kunne have frygtet set med borgerlige briller. Taget i betragtning, hvor meget overbetalingssagen har fyldt, og hvor meget dårlig presse Lene Espersen har fået, er det næsten imponerende, at de borgerlige stadig holder stand. De er ikke slået helt ud af kampen. Der til kommer, at de borgerlige er reddet af Liberal Alliance. Mange konservative vælgere søger asyl i LA, som pludselig går frem – de har fået et alternativ til K. Hvis V og K skal fremstå som et stærkt hold, der kan sidde på magten, kommer man ikke udenom, at Lene Espersen skal have genoprettet sin respekt i befolkningen – for mig er det svært at se, hvordan det skal kunne lade sig gøre.

Lene Espersen har nu beklaget sagen. En politiker, der beklager, er vel altid noget?

Men hvad er det hun beklager? Det er K, der lider prestigetab. Lene Espersen indrømmer – både mundtlig og skriftligt – at hun har talt usandt. Hun er ikke alene udenrigsminister men også vicesstatsminister! Der tegner sig et billede af en politiker, befolkningen har mistet tillid til. Når hun først er kommet ned i den kasse, er det svært at komme op igen. Jeg tror, Lene Espersen er en politisk jøke. Det bliver svært at lave om på inden valget.

Du skriver i dit essay, at det ikke tyder på, at der internt i K er krav til Lene Espersen om at gå af. Nu er hun netop blevet genvalgt til partiformand – hvorfor bliver hun det?

Der er ingen modkandidat! Så klart er det. Hun har ingen rivaler. Hun svækker de konservative, det tyder alt på. Det er en udbredt antagelse, at det er hendes person, der svækker K og er skyld i, at partiet ligger så lavt i meningsmålingerne – det har hun også selv vedkendt sig.

Et andet af dine „7 trin til en borgerlig sejr“ er en styrkelse af Lars Løkke Rasmussens lederegenskab. Hvordan vurderer du hans indsats i tv-duellen?

Jeg syntes, Lars klarede det godt! Taget i betragtning, at Helle var udnævnt til favorit, syntes jeg Løkke trådte i karakter som den, der i hvert fald på den økonomiske politik stod frem med de mest konkrete bud. Thorning angreb kun, hun kom ikke med klare svar. Hun havde intet alternativ. Hvad er det S og SF vil? På den økonomiske politik spiller Løkke lige op med Thorning. Økonomi bliver det store tema ved folketingsvalget, og det er derfor vigtigt for ham at holde fast i denne position. Mister danskernes tiltro til, at de borgerlige er de bedste til at føre den økonomiske politik, så er det slut, og så får vi en rød regering.

Jeg tror, de fleste vælgere forstår, at vi ikke kan forbruge og investere os ud af krisen. Det budskab syntes jeg, han kommer ud med. Det fremgår i flere medier, at Helle gjorde det bedst i duellen, men det er ikke ensbetydende med, at der er et flertal af vælgerne, der synes, at det er fornuftigt, at Helle skal have nøglerne til ministerbilerne. På trods af hvor meget Løkke var dømt ude på forhånd, syntes jeg faktisk, at han fremstod som statsmanden, der havde styr på statskassen. Det gjorde Helle ikke.

Selv om de „12 minutter mere“ skulle skaffe S-SF magten, skal man være en mere end gennemsnitlig rød jubeloptimist for ikke at kunne gennemskue, at Thorning og Søvn-dal bliver nødt til at føre en helt anderledes hårdhændet økonomisk politik end den, de har lovet. Vil vælgerne kunne forstå det?

HVAD FOGH HAR LÆRT HELLE

Michael Kristiansen

FOR FØRSTE GANG i ti år skal der være valg til statsministerposten i Danmark.

Nok blev der afholdt folketingsvalg i 2005 og 2007, men udfaldet var aldrig rigtig spændende. Mogens Lyketofts forsøg på at blive statsminister i 2005 var så langt fra målet, at B.T. i en meningsmåling om, hvem danskerne helst ville alt muligt mærkeligt med, kunne konkludere, at danskerne foretrak Anders Fogh Rasmussen til det hele – selv at drikke en bajer med. Helle Thornings forsøg i 2007 havde en smule mere bund og kant, men en rodet socialdemokratisk valgkamp og et kluntet parløb med Margrethe Vestager gav ikke på noget tidspunkt håb om et regeringsskifte.

Lige så forskellige Lykketoft og Thorning er og var, lige så ens var deres kampagner i forsøget på at efterligne Anders Fogh og Venstres opskrift på moderne politik – kontraktpolitikken. Lykketoft troede, han kunne „oversætte“ sin ansvarlighedspolitik fra 1990'erne, men da det kom til valgkampen i 2005, havde Fogh „hugget“ hele hans program og efterladt Lykketoft med en enkelt sidste dødssejler – om et loft over takst på børnepasning. Christoffer Guldbrandsens film om Lykketoft, „Finale“, blev et næsten grusomt vidnesbyrd om en mand, der gik galt i byen.

Hvor Lykketoft aldrig fattede „kontraktpolitikken“, er Helle Thorning langt mere på bølgelængde med Fogh. Hun ejer langt hen af vejen den samme politiske kynisme, der er forudsætningen for at hakke sin egen politik op i

letforståelige pakker og smide nuancerne ud med badevandet.

For at undgå misforståelser: den foghske kontraktspolitik handler IKKE om, at man IKKE kan skifte standpunkt. Næppe nogen politiker i efterkrigstiden har skiftet så mange standpunkter som Anders Fogh Rasmussen – lige fra han blev formand for Venstre i 1998, til han trådte tilbage som statsminister i 2009. Listen tæller: i 2001 selvopgøret med bogen *Fra Socialstat til Minimalstat*, i valgkampen 2007 selvopgøret med miljøpolitikken fra 2001 og efter valget: opgøret med skatetpolitikken.

Foghs kontraktpolitik handlede på den ene side om at opstille en række letforståelige pejlemærker, som vælgere kunne genkende og identificere sig med, og som Fogh kunne være garanten for at gennemføre. Men på den anden side var formålet, at Fogh kunne tvinge sine politiske modstandere til at „spille“ med samme kort. Tvinge dem til at acceptere, at moderne politik skal kunne formuleres i fem budskaber og alt andet er flipflop, zigzag – utroværdighed.

Mediernes rolle i kontraktpolitikens totale dominans og succes i dansk politik siden 2001 kan ikke undervurderes. Medierne elskede og – elsker – kontraktpolitikken, for kontraktpolitikken udfører journalisternes research – og journalister hader research.

Med kontraktpolitikken i hånden kan medierne forsimple stort set ethvert politisk spørgsmål til et ja eller nej, og give den i rollen som oplyst inkvisitor: „men dette er jo i modstrid med hvad du tidligere har sagt!“

Man kan med rette forstå de politikere, der hovedrystende iagttog Anders Fogh Rasmussens pressemøder, som hurtigt udviklede sig mere til „ceremonier“ end det, de burde være: ugens mulighed for at stille statsministeren til regnskab. Men så længe Fogh leverede „varen“ – læs: gentog og overholdt sin del af kontrakten og skodde sine modstandere for det modsatte – var medierne

tilfredse, for det betød en lind strøm af „gratis“ historier og konfrontationer.

Kontraktpolitikken er og var også lokkemad og sirenesang. Fælden klappede i samme øjeblik Socialdemokratiet i deres iver efter at forstå valgnederlaget i 2001 og dermed undgå fremtidige gentagelser, nåede til den umiddelbart besnærende konklusion – at efterligne kontraktpolitikken. Fra det øjeblik måtte Socialdemokratiet finde sig i, at deres politik blev vejet på den samme politiske vægt som Foghs. Og det kunne partiets politik og politikere ikke holde til i hverken 2005 og 2007 – ikke mindst, fordi partiet ikke alene forsøgte at kopiere Foghs strategi, men også hans politik.

Nu er Anders Fogh så i Bruxelles. Men hvad så med kontraktpolitikken? Svaret er ikke helt entydigt. Hvis vi starter med de løfter, Anders Fogh Rasmussen gav i valgkampen 2007, og oveni lægger det regeringsgrundlag, VK-regeringen formulerede for sig selv efter valget, er det måske meget heldigt, Anders Fogh Rasmussen ikke er på valg igen. I modsætning til de to tidligere gange VK-regeringen har søgt genvalg, kan der ikke sættes så mange flueben denne gang: Skattestoppet er sprunget i luften, løfterne om EU-afstemningen er udeblevet, og „Mulighedernes samfund“ fremstår i det hele taget som et anakronistisk skrift med løfter om stadig flere i beskæftigelse og mere velfærd over hele linjen.

Derfor har Lars Løkke Rasmussen da også klogeligt skruet ned for referencerne til kontraktpolitikken. Hans erstatning: en slags „ærligheds“-retorik.

Men problemet for Lars Løkke og hvilken som helst Venstre-politiker med selv minimal indflydelse er det indlysende, at de alle sammen har vokset sig store som „kontraktpolitikere“. Alle deres retoriske politiske kampe i folketingsalen, på møder og i medierne er rundet af foghske formuleringer: „dét man siger før et valg...“, „skattelettelser er ikke noget, man snakker om...“ og „der er ikke noget at komme efter...“, og så videre.

Det er vel rimeligt at konstatere, at dette forsøg på retorisk hamskifte har voldt VK-regeringen en del problemer.

Kontraktpolitikken har eller havde også en disciplinerende effekt. Det er nemt for den enkelte politiker at forstå og udføre sin politiske gerning, og det er også relativt nemt at vurdere og afgøre, hvis nogen træder ved siden af – spørg bare Søren Pind! Ved at slække på kontraktpolitikken mistede Løkke Rasmussen også en stor del af styringen af Venstres folketingsgruppe. Effekten har været tydelig – med langt flere solomarkeringer, ben-spænd over for ministre og sågar over for statsministeren selv i forbindelse med klimatopmødet, hvor blandt andre Folketingets formand, Thor Petersen, noget uhørt luftede sine meget klimaskeptiske holdninger og udstillede sin egen statsminister.

Men endnu værre er det, at manglen på kontrakt-politikens logik og enkelhed stiller store krav til formuleringen af noget andet – et nyt politisk projekt. Lettere sagt end gjort i disse ikke-ideologiske tider, og samtidig med at der er en økonomisk krise at håndtere.

Lars Løkkes forsøg er „Danmark 2020“, hvor han opstiller ti mål for fremtidens samfund. En slags hybrid mellem vision og kontrakt, og modtagelsen var da også afdæmpet – ikke mindst medierne ledte efter foghske pejlemærker. Dem, de kunne lokalisere, fandt de ikke stærkt overbevisende. Vinder statsministeren næste valg, er det ikke på grund af „Danmark 2020“.

Er Lars Løkke Rasmussen således fanget i kontrakt-politikens lyskegler, er oppositionen (læs S-SF) gået „all in“ [har satset hele butikken, red.] på den foghske kontraktpolitik. Man skulle tro, S efterhånden havde fået nok af at løbe efter Venstres strategi, og sandheden er da også, at den nuværende S-SF-kontraktpolitik i høj grad er udviklet og udtænkt af SF og ikke mindst af partiets yngre folk, der i modsætning til Lykketoft-Jelved-generationen ikke opfattede Foghs valgsejr i 2001 som „ snyd“, men som godt politisk håndværk.

Det er således en flok „Fogh-wannabes-strateger“, der har været med til at udvikle „Fair Løsning“ og „Fair

Forandring“, og hvad der er udviklet i kærlighed bliver nu engang både kønnere og smartere.

Indtil Helle Thorningsskattesag havde S-SF reelt overtaget dagsordenen i dansk politik, og hele deres kampagne kørte velsmurt, moderne og effektivt.

Når man selv som undertegnede har både lod og del i Venstres valgkamp i 2001, må man til stadighed trække på smilebåndet over med hvilken grundighed, S-SF har kopieret, twistet og fornyet virkemidlerne fra Venstres kampagne fra 2001. Jeg nævnte lige kontraktpolitikens disciplinerende karakter, og siden S-SF for alvor skruede op for det nuværende projekt, er det bemærkelsesværdigt, hvilken ro der har indfundet sig i begge partier – gode meningsmålinger og udsigten til ministerposter skal selvfølgelig også tænkes med, men selv under/efter Thorningsskattesag, der reelt truer hele projektet, har der været ro.

Når det så er sagt, er det store spørgsmål om, man kan vinde magten i 2010 eller 2011 med de samme midler som i 2001? Holder de „12 minutter“ hele vejen? Er vælgerne klar til at ignorere de oplagte afgrundsdybe forskelle mellem S-SF og de Radikale – på samme måde, som de valgte at overse de åbenlyse konflikter mellem VK og DF forud for valget i 2001?

Det allermost åbenlyse dilemma for Socialdemokratiet og SF lyder: Selv om de „12 minutter“ skaffer dem magten, så skal man være mere end gennemsnitlig rød jubeloptimist for ikke at kunne gennemskue, at partierne – når de først har fået magten – bliver nødt til at gennemføre en helt anderledes hårdhændet økonomisk politik. Dermed vil Thorning og Søvnald styre direkte ind i, hvad der ifølge kontraktpolitikens principper er et rent vælgerbedrag.

Anders Fogh Rasmussen er definitivt ude af dansk politik, selvom han ikke misser nogen lejlighed til at forsøge at styre historieskrivningen om sin regeringsperiode og ikke mindst minde alle om kontraktpolitikens succes. Fogh er tydeligvis bange for, at kontraktpolitikens æra

vil blive affærdiget som en slags Fætter Højben-politik, der kun virkede i opgangstider og har efterladt en enorm regning til eftertiden.

Lars Løkke har endnu ikke styrken til et endeligt opgør med sin forgængers politik, men retter alligevel symbolske angreb på kontraktpolitikken – f.eks. ved at fjerne den tæller fra Venstres hjemmeside, der talte hvor mange dage skattestoppet har eksisteret. Men når Løkke udskriver valget, så bliver det ikke med tilbud om en ny kontrakt.

Thorning derimod har satset alt på, at hendes og Villy Søvndals udgave af kontraktpolitikken skal skaffe dem magten – selv om den derfra er ubrugelig for dem til at styre landet med.

Så selvom Foghs efterfølgere måske gerne så kontraktpolitikken smidt på møddingen, er de stadig slaver af den.

Michael Kristiansen (f.1962) er uddannet journalist med bifag i filmvidenskab. Tidligere journalist på Weekendavisen og Berlingske Tidende, søndagsredaktør på Politiken, chefredaktør på Euroman, medforfatter til en række politiske biografier og instruktør af dokumentarfilmen „Kandidaterne“ om folketingsvalget 1998. Rådgiver for Anders Fogh Rasmussen 2000-2005 og siden indehaver af egen kommunikationsvirksomhed og vært på det politiske magasin „Mogensens og Kristiansens“ på TV2 News.

*S-SF's politik er designet til Christiansborgs medieunivers med udspillet **Fair Løsning** som omdrejningspunkt. Men hvor meget vil et regeringskifte egentlig ændre for dem, der tidligere blev kaldt arbejderklassen?*

HELLE FRA ISHØJ

Lars Olsen

SOM FORFATTER HOLDER jeg foredrag mange steder. For nylig bestod tilhørerne af folk, der sidder i bestyrelser for almene boligforeninger på Københavns Vestegn. Det er engagerede mennesker, som bruger tid i beboerforeningen og afsætter en aften til et seriøst foredrag. På et tidspunkt spurgte jeg, hvor mange der holder en avis: Det gjorde ganske mange.

Jeg kender ikke tilhørernes politiske ståsted, men det må være centrum-venstres kernetropper. Blandt aktive almene beboere på Københavns Vestegn falder rigtig mange krydsere på S og SF. Alligevel var der påfaldende lidt tiltro til, hvor meget et eventuelt regeringskifte overhovedet vil ændre.

„Vil et nyt flertal egentlig betyde så meget?“ spurgte én.

„Er de fine folk inde på Christiansborg ikke ligeglade med sådan nogle som os?“ lød det fra en anden.

Jeg forstår deres skepsis.

S-SF markerer et klart alternativ i den økonomiske politik. I stedet for massive nedskæringer vil en ny regering gennem trepartsaftaler med fagbevægelse og arbejdsgivere få os til at arbejde mere. Dermed bliver der råd til noget af den velfærd, som VKO barberer væk. S-SF lægger også op til en mere retfærdig fordelingspolitik, for eksempel en millionærskat.

Men hvad med alt det andet, som også er afgørende for vores hverdag? Bolig? Arbejdsmarked? Uddannelse? Integration? Vil en ny regering for alvor markere en ny start – eller snarere blot en ny retorik?

S-SF's forhold til det brede lag af almindelige lønmodtagere er senest aktualiseret af Helle Thorning-Sch

midts skattesag. I skrivende stund er de juridiske aspekter af sagen ikke afklaret, men i store dele af offentligheden har den genskabt et billede af „Gucci-Helle“. Mange føler – med rette eller urette – at oppositionens leder kommer fra en anden sfære i samfundet end almindelige vælgere.

Jeg kommer tilbage til Helle Thorning-Schmidt og de konkrete politikområder, men vil i første omgang zoome ind på to strukturelle forandringer. Det er i høj grad disse to forandringer, som sætter scenen for centrum-venstrepartierne forhold til brede vælgergrupper:

For det første er Christiansborg blevet en boble, der styres af sine egne logikker. For en generation siden var partierne tæt forbundet med hverdagsliv og engagement i brede samfundslag. S var arbejderklassens parti, mens „det nye venstre“ – SF, VS med flere – fra 1960'erne og frem mobiliserede unge og nye grupper af offentligt ansatte i diverse græsrodsbevægelser (fred, miljø, kvindesag mv.). I dag er politisk aktivitet uden for Christiansborg mere diffus. Politikernes vigtigste forbindelseslinjer til vælgerne er professionelle værktøjer – meningsmålinger, fokusgrupper, mediestrategier.

For det andet er det klassepolitiske landskab anderledes. Fortidens skel mellem højre og venstre var socialt – arbejderpartierne repræsenterede samfundets underprivilegerede. I dag handler klasser og politik ikke bare om top og bund, men også om konflikten mellem de pengestærke og de skolekloge – mellem økonomisk og kulturel kapital:

I det ene hjørne står den **økonomiske** overklasse/middelklasse, som især stemmer på V og K; de er økonomisk velbærgede og har ofte gode job i den private sektor.

I et andet hjørne finder vi den **kulturelle** overklasse/middelklasse, som sætter kryds ved de Radikale eller venstrefløjen, typisk folk med høje uddannelser og gode job i den offentlige sektor eller oplevelsesøkonomien.

Et helt tredje sted har vi så de underprivilegerede klasser – det store flertal af faglærte og ufaglærte – hvor der falder mange krydser på S og DF.

Sociale konflikter udkæmpes således ikke kun mellem de røde og de blå, men også *inden for* blokkene. For

eksempel mellem de Radikale, der entydigt er blevet et interesseparti for de bedrestillede kulturelle klasser – og S og SF, der lejlighedsvis er opmærksomme på det brede vælgergrundlag.

Mens forskere og politikere erklærer klassekampen for død, er strategerne ikke sene til at læse det nye landskab. VKO vandt en jordskredssejr i 2001, netop fordi både Venstre og Dansk Folkeparti flyttede hundredtusinder af almindelige lønmodtagere over i den borgerlige lejr. Fundamentet for ti års VKO-flertal var alliancen mellem de højere økonomiske klasser og dele af de underprivilegerede, med indvandringspolitik og opgør med „smagsdommere“ som afgørende bindemiddel.

Tilsvarende bygger SF's fremgang på mobilisering af nye sociale grupper. Kommentatorer udlægger Villy Søvndals SF som en højredrejning, men partiet har bare taget to skridt ned ad klassestigen. Folkesocialisterne er ved at bryde ud af den kulturelle middelklasses reservat og har ifølge målingerne fået større tilgang af faglærte og ufaglærte. Under overfladen lurer imidlertid opgøret mellem to forskellige strømninger i partiet. Én vil fastholde det gamle SF – det progressive middelklasseparti – mens en anden strømning søger at skabe en ny koalition mellem middelklasse og arbejderklasse.

Venstrefløjens interne klassekamp

S-SF-aksen starter også hér. I de seneste år har den socialdemokratiske top i stigende grad ageret ud fra en erkendelse af, at nøglen til Statsministeriet ligger hos de såkaldte „blå socialdemokrater“ – faglærte og ufaglærte, der tidligere stemte til venstre for midten, men i dag vakler mellem S-SF og V-DF. Derfor har Thorning og Søvndal fundet sammen om den store tegning: S-SF rykker til venstre omkring fordeling og krisepolitik, samtidig med at man kommer tættere på, hvor folk er flest omkring indvandring, retspolitik mv.

Især det sidste er sket i et hårdt opgør med det kulturelle borgerskab. Ifølge Politiken og ligesindede er det

højere humanistiske værdier, der står på spil. Måske – men det hjælper nu gevaldigt, hvis man ikke selv bor i attraktive bydele, langt fra vildfarne kugler og utilpassede rødder. Hér er Thorning-Schmidt til gengæld trådt i karakter som „Helle fra Ishøj“. Med årtiers forsinkelse er partitoppen ankommet til den sociale virkelighed, som de socialdemokratiske borgmestre på Vestegnen gjorde opmærksom på allerede i 1980'erne.

Denne virkelighed handler imidlertid ikke kun om indvandringspolitik. Jeg startede dette essay med boligfolkene på Vestegnen – og deres skepsis over for et nyt flertal. Efter min mening er denne skepsis velbegrundet.

3 eksempler:

1) Flertallet af danskere bor i ejerbolig, men der er trods alt næsten to millioner lejere, heraf en million i den almene sektor. Det er imidlertid boligejerne, som i de seneste årtier har nydt godt af gevinsterne og opmærksomheden – både i medier og politik. Heller ikke S og SF har for alvor gjort lejere og almene boliger til en mærkesag.

I 2009 afsatte VKO eksempelvis halvanden milliard til den såkaldte renoveringspulje, hvor folk fik offentlige tilskud til at forbedre deres bolig. Fra starten var lejerne stort set udelukket – og over halvdelen af pengene gik til boligejere med en husstandsindkomst over 600.000 kroner. Oppositionen kritiserede da også puljen, men især for noget andet: at der ikke var nok klima og miljø. Den kulturelle middelklassedagsorden var vigtigere end lavindkomsterne i det almene boligbyggeri.

2) Uddannelsespolitikken. Når der er massiv social skævhed i uddannelse, kan det ikke bare forklares med borgerlig nedskæringspolitik. Også centrum-venstrepartierne har støttet tiltag, der indretter uddannelserne efter de bedrestillede klasser og skaber ulighed. Tag Reform 2000, der individualiserede erhvervsuddannelserne og pådannede arbejderklassens unge „ansvar for egen læring“. Eller tag gymnasireformen, hvor 16-årige knægte skal lære abstrakt videnskabsteori og lave projektarbejde på akademisk niveau. Hvis uddannelserne skal indrettes

efter de manges børn, er der brug for intet mindre end en kulturrevolution; det kræver, at også centrum-venstre kaster elitært vraggods overbord.

3) Arbejdsmarkedet. Danmark har historisk været kendetegnet af velordnede forhold, også for dem nederst i hierarkiet. I de seneste år har vi imidlertid været vidne til en omfattende „brutalisering“ af arbejdslivet. Inden for rengøring, hotel & restauration, byggeri og transport har arbejderne oplevet en hård cocktail af udlicitering, nye arbejdsorganiseringer og social dumping – ikke mindst som følge af østeuropæiske løntrykkere. Men S og SF bringer ikke for alvor dette spørgsmål i front – måske fordi man ikke vil puste til den udbredte EU-skepsis i arbejderklassen.

Hvad enten vi taler om boliger, uddannelse eller arbejdsmarked, er mønsteret det samme: S og SF mumler lidt i skægget, men giver den ikke for alvor gas.

Hvorfor? Fordi politik for de underprivilegerede ofte kolliderer med forestillinger i de bedrestillede kulturelle klasser. Og fordi de tidligere arbejderpartier er integreret i Christiansborg-boblen, der lever sit eget liv afsondret fra brede samfundslag.

S-SF's politik er designet til Christiansborgs medieunivers. Der skal være fyndige svar på den økonomiske krise, når Thorning og Løkke Rasmussen tørner sammen på tv. Og det skal undgås, at også næste valgkamp udkæmpes på indvandringspolitikken med oppositionen som lallende slappere. Resultatet er en „endimensionel“ politik, bygget op om det økonomiske udspil „Fair Løsning“ og enkelte andre politikområder.

For de fleste mennesker har politik imidlertid langt flere dimensioner. Tv-journalisterne spørger til de to-tre emner, der er udnævnt til valgets vigtigste, men almindelige borgere er ofte lige så optagede af noget fjerde eller femte. Et par gode mærkesager kan aldrig erstatte et bredt reformprogram, som tager fat på hele viften af hverdagens problemer. Professionelle mediestrategier kan heller ikke erstatte folkelig mobilisering – fra grupper på Facebook til den lokale fagforening.

Gucci-Helle – eller Helle fra Ishøj?

Lars Løkke Rasmussens politik er ved at opløse den sociale koalition, der udgjorde fundamentet for dette årtis borgerlige flertal. Foghs systemskifte i 2001 byggede på, at VKO „fredede“ velfærden og vandt valget på skattestop og udlændingepolitik. Løkke har lagt en mere traditionel borgerlig kurs med nedskæringer af dagpenge, børnetilskud, uddannelser mv. Kursskiftet kan flytte hundreder tusinder af vælgere, især blandt de faglærte og ufaglærte – spørgsmålet er bare, om oppositionen er i stand til at tage tråden op.

Da Helle Thorning-Schmidt blev socialdemokratisk formand, fik hun øgenavnet „Gucci-Helle“. Baggrunden var en elegant tøjstil og forkærlighed for dyre tasker, i dag kan borgerlige kommentatorer også pege på S-formandens valg af privatskole og hendes mands skatteforhold. Uanset hvordan skattesagen falder ud rent juridisk, er det folkelige og politiske problem åbenlyst. Det er en udbredt forestilling blandt almindelige vælgere, at den socialdemokratiske formand tilhører en anden og mere privilegeret klasse.

De socialdemokratiske strateger søgte en overgang at skabe et andet billede – „Helle fra Ishøj“. Thorning-Schmidt er godt nok cand.scient.pol. og ud af en højtuddannet familie, men forældrene blev skilt, og Helle voksede op i alment boligbyggeri. Hun er en pige af folket med begge ben på jorden.

Spørgsmålet er, hvilken Helle der sætter kurs mod Statsministeriet? Er det Gucci-Helle, der vil forsøke sig med spindoktorer, embedsmænd og lidt proselytter i de højere kulturelle klasser? Eller er det Helle fra Ishøj, der stiller sig i spidsen for bredt anlagte samfundsforandringer til gavn for samfundets underprivilegerede?

Hvis S og SF vil gøre en forskel for almindelige mennesker, må de have langt mere præcise forestillinger om, **hvordan** det skal finde sted i konkret politik. Når man sidder i ministerbilerne, er der nok at se til.

Lars Olsen (f.1955) er cand.phil. i samfundsfag, forfatter og foredragsholder. Han har blandt andet skrevet bøgerne „Eliternes Triumf“ (2010) og „Den nye ulighed“ (2007). I over 25 år har han arbejdet som journalist, herunder en del år som Christiansborg-reporter for Politiken og det nu hedengangne Aktuelt.

Status efter ti års borgerligt regime er, at storbyernes bløde lommer af humanister, halalhippier og fløjlsmaver er blevet Danmarks dominerende dynamo, mens det borgerlige retro-bagland er hægtet af en socio-økonomisk udvikling.

FREMTIDEN ER STORBYERNE – OG DE TILHØRER HELLE

Lars Trier Mogensen

ALDRIG HAR KONGERIGET rummet så mange æggehoveder og kystbanesocialister. Trods en stadig mere skinger tone og et hidsigt engagement blandt nogle få nationalkonservative, er det ikke lykkedes VKO-blokken at rulle moderniseringen af Danmark tilbage. Kulturkampen har været en gang bragesnak, der ikke har grebet ind i den økonomiske virkelighed, som vælgerflertallet lever i.

Humanismen er latterliggjort, reformer stoppet og udlændinge chikaneret, men kigger man tilbage på de seneste års symbolske livsstilspolitik, er det svært at få øje på de tiltag, der skulle have modvirket en samfundsudvikling, hvor innovation opløser tradition; hvor multikultur overtrumfer monokultur; og hvor kvinder klarer sig bedre end mænd. Rundkredspædagogikken er ikke til at inddæmme.

Nullerne står tilbage som et egnsteater, et forbitret modspil til storbyscenen. De borgerlige partier har opført et udstyrsstykke med burkaer, kamphunde og anden livsstilspolitik. Men værdidebatten har ikke kunnet bremse den brutale modernisering af Danmark, der sker i takt med, at stadig flere tvinges til at arbejde i storbyerne, videreuddanne sig og handle med udlandet. Man behøver ikke at være marxist for at se, at der er stærkere kræfter på spil end Dansk Folkeparti.

Værdidebatten har fungeret som en elastik, der er blevet trukket længere og længere væk fra virkeligheden, ofte imponerende langt væk, men som nu truer med at slå tilbage med et smæld.

Statsminister Anders Fogh Rasmussen proklamerede i sin tid, at „*udfaldet af kulturkampen afgør Danmarks fremtid. Ikke den økonomiske politik*“. Men det modsatte er sket. For „*politik handler om økonomi, dit fjols!*“ som Bill Clinton sagde tilbage i 1992 [„it’s the economy, stupid“]. Og siden da er den økonomiske vækst stort set udelukkende sket i byområder, hvor flertallet i stigende grad stemmer til venstre, mens stagnationen har fundet sted i det borgerlige hjerteland, i den rådne banan. Status efter ti års borgerligt regime i Danmark er, at provinsens politiske sejrherre har tabt socialt, mens den nye kreative klasse af storbytosser har nydt godt af VKO-blokkens skattelettelser og centralisme.

Storbyernes bløde lommer af humanister, halalhippier og fløjlsmaver er blevet Danmarks dominerende dynamo, mens det borgerlige retro-bagland er hægtet af en socio-økonomisk udvikling, og selv langt ude i baglandet skal man efterhånden – som rapgruppen Malk de Kojn synger – være „uddannet fin pædagog for at få sig lidt bjæf“.

Universitetsbyerne sætter en ny dagsorden. Ved sidste kommunalvalg fik Venstre kun ti procent af stemmerne i København og Odense, mens kun hver syvende vælger i Århus satte kryds ved V. Danmarks liberale parti appellerer igen mest til midaldrende mænd med hang til kirsebærvin. Det tegner sort for retro-Danmark. Ifølge OECD skabes halvdelen af Danmarks BNP nu i hovedstadsområdet, og tre ud af fire nye job skabes i og omkring København.

„Systemskiftet“, som politikerpræsten Søren Krarup har døbt den borgerlige valgsejr i 2001, viste sig blot at være en modreaktion, snarere end en ny retning på samfundsudviklingen. Ligesom Fremskridtspartiets triumf ved „jordskredsvalget“ i 1973 var udtryk for en modreaktion mod velfærdsstatens vildtvoksende bureaukrati – en modreaktion, der vel at mærke ikke har fået nogen langsigtet effekt – var Dansk Folkepartis valgsucces i 2001 også en letforståelig modreaktion mod en udvik-

ling, hvor veluddannede besserwizzere mentes at ville omforme Danmark i deres eget klassebillede. Den folkelige frygt var, at alle smagsdommerne ville lade indvandringen stige, bandekriminaliteten hæрге og skrankeparverne regere, nøjagtigt som det paradoksalt nok er sket under VKO-blokken.

Det småborgerlige opgør med maskiner og moderinitet, som begyndte med rindalisen i 1970'erne, er klinget af med pianisterne fra 00'erne. Politikken er kommet for langt væk fra økonomien. Vilkaarne i tidens hjerneindustri ændrer de politiske styrkeforhold. Fortsat urbanisering, øget indvandring og højere uddannelseskraft trækker vælgerne i retning af stadig mere uafhængige, kosmopolitiske og oplyste værdier.

Skævvridningen af Danmark i en fattig retro-provins og stadig rigere metro-centre er ikke enestående. Overalt i verden koncentrerer den økonomiske vækst i storbyområder. Fremvæksten af to millionbyer i Danmark, Øresundsregionen og „Hundredkilometerbyen“ – som sociologen Henrik Dahl kalder den amerikaniserede storby langs den jyske østkyst – er ved at omforme det politiske landskab.

Den amerikanske forfatter Thomas Frank har i sin bog, „What's the Matter with Kansas?“, overbevisende beskrevet, hvordan det lykkedes for Republikanerne i USA at vinde støtte blandt fattige og kortuddannede vælgere ved at tale i en ny klassekampsretorik, helt rensat for økonomi. På samme måde har de borgerlige partier i Danmark gjort livsstilsspørgsmål til vigtigere temaer end uddannelse, fordelingspolitik og social mobilitet. Men afledningsmanøvren har været et bluff.

På bundlinjen har Foghs nationalkonservative værdikamp vist sig at være værdiløs for „den lille mand“. De borgerlige kernevælgere i udkantkommunerne har fået endnu dårligere mulighed for at klare sig selv i 00'erne: Andelen af unge med en uddannelse i de kommuner, hvor flertallet stemmer på VKO-blokken, er faldet, mens arbejdsløsheden er steget. De yderkantslandkommuner, hvor borgerne har stemt på VKO-blokken, men alligevel

fået mindst ud af skattelettelserne, er også de områder, hvor befolkningstallet ifølge Danmarks Statistik vil falde mest frem mod 2030.

Modreaktionen vil næppe forsvinde. Dansk Folkeparti kan sagtens vinde endnu større opbakning. Men retro-romantikken vil glide ud i periferien, så snart den parlamentariske matematik på Christiansborg ikke længere gør Dansk Folkeparti til tungen på vægtskålen.

Storbyerne tiltrækker unge og kreative mennesker med lange uddannelser og udlængsel, ofte kvinder, mens landområderne er base for de jordbundne, ofte mænd, der holder fast i traditionerne. Den afgørende forskel mellem Danmark og andre lande med en spaltning mellem retro-romantikere og metro-modernister er dog, at mere end hver tredje dansker allerede bor i en by med mere end 50.000 indbyggere.

Den høje koncentration af forskellige mennesker, der ikke kender hinanden på forhånd, gør forskellen: Som et vidnesbyrd om omslaget er det nu indvandrepiger, der uddanner sig mest, mens fertilitetsraten blandt efterkommere af indvandrere også er faldet ned på gennemsnitsniveauet.

Bylivet sætter sig i sjæl og krop, ligesom udstødning fra biler, synet af Christiania-cykler og støj fra værtshuse. Prognosen for en pige med indvandrerbaggrund, der typisk bor i en større by, er i dag bedre end for en dansk dreng: 35 procent af kvindelige efterkommere af indvandrere tager nu en videregående uddannelse mod kun 22 procent af unge mænd. Danmark har fået en stigende gruppe af tabere, især blege mænd i de sydlige og vestlige udkantkommuner, der lever afkoblet fra arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet.

Opbakningen til reaktionære værdier som dødsstraf, revselsesret og patriarkalske kønsroller er interessant nok større blandt DF-vælgere, end den er blandt f.eks. muslimer, der bor i Danmark, hovedsageligt i byerne. Retro-Danmark har fået lov til at udvikle sig til et parallelsamfund.

Det borgerlige bondeoprør har fuldstændigt ignoreret økonomien, herunder afviklingen af ufaglærte job i provinsen; en samfundsomvæltning, der har efterladt tusindvis af mænd med nedslidte machoidealere. I en periode har de nationalkonservatives kulturkamp kunnet sætte dagsordenen. Men spørgsmålet er, hvor længe det stadig svagere retro-Danmark kan få lov til at regere Folketinget? Under 10 procent af vælgerne bor i dag i landsbyer og landdistrikter.

Statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) har forsigtigt forsøgt at gøre op med Foghs fiasko. I sin første nytårstale sagde „Lille Lars fra Græsted“: *„Det var udenlandske påvirkninger, der skabte den danske guldalder. Meget af det mest pæredanske kommer udefra.“* Som søn af velfærdssamfundet har forstadsspejderen Lars Løkke svært ved at skjule sin fornemmelse for, at det netop er den særegne blanding af antiautoritær pædagogik, kulturel kvalitets-sans og international åbenhed, der har gjort Danmark til ét af verdens rigeste nationer.

Spørgsmålet er, hvor lang tid retro-Danmark kan bevare grebet om debatten. Omslaget vil næppe ske hurtigt. Modernitet er endnu ikke på mode. Og oppositionen profilerer sig ikke ligefrem på metro-værdier. Mens SF's formand Villy Søvndal i B.T. taler om, at han blev „vaccineret mod intellektuel arrogance“, da han som barn i Vestjylland stod tidligt op og hakkede roer, har Socialdemokraternes formand Helle Thorning-Schmidt dog antydnet en ny mellemposition i et interview med Berlingske Tiden: *„Jeg arbejdede i grillen i Bilka i Ishøj, da jeg var ung, og dér eksisterer en omgangsform, som du ikke kan tage ud af et menneske,“* og fortsatte: *„Det skaber en helt særlig vestegnsidentitet, at folk, der ikke kommer herfra, synes, det er et skodsted.“*

Bevægelsen er begyndt. Både Lars Løkkes udenlandske „guldalder“ og Helle Thorning-Schmidts „skodsted“ er fremskridt. Grillbaren er mere repræsentativ for dagens Danmark end de senere års romantisering af bondegårdsidyl.

Oppositionen skal dog ikke regne med at have monopol på metro-moderniteten. Så meget har kulturkampen trods alt ændret. Som lederen af Socialdemokraterne i Sverige, Mona Sahlin, skriver i sin nye bog, *Möjligheternas land: „Da de fremmedfjendtlige kræfter overtog debatten, dukkede de danske Socialdemokrater nakken. De orkede ikke at tage debatten, og i stedet tilpassede de deres argumenter.“*

Urbaniseringen af dansk partipolitik vil ikke komme til at ske i ét hurtigt pendulsving. Kampen vil snarere stå mellem Lars Løkkes soveby-kommunitarisme og Helle Thorning-Schmidts forstads-konformisme, altså opgør mellem den blå bloks fællesskabssøgende nabo-skab-konservatisme og den røde bloks midtersøgende middelklassekamp – i et lille land med stadig flere bitterfisser, evighedsstudenter og fløjlsbukseprofeter. Udfaldet af kulturkampen afgjorde ikke Danmarks fremtid. Det gør den politiske økonomi.

Lars Trier Mogensen (f.1975) er redaktør for lederkollegiet på Politiken. Han er uddannet cand.scient.pol. fra Københavns Universitet, og har tidligere været redaktør på Information og Dagen. Har udgivet blogbogen „Martin Luther Burger King“ (Politikens Forlag, 2008).

At Anders Fogh Rasmussen som statsminister fik betydelig indflydelse på den såkaldte værdi- eller kulturkamp, derom kan der ikke herske tvivl. Mere end nogen anden regeringschef siden Anden Verdenskrig stillede han sig i front i denne kamp, hvis erklærede mål ifølge ham selv var at forvise fagfolk og andre med afvigende holdninger fra magtens bastioner:

DEN NYE POLITISKE KORREKTHED

Georg Metz

„V I VED SELV bedst!“ lød parolen med direkte appel til vælgerne; eksperter kan være meget gode, men eksperter er vi selv, og smagsdommere accepterer vi ikke.

Anders Fogh Rasmussen betjente sig hermed af et velafprøvet populistisk argument: at folkelig visdom i holdningsspørgsmål i snusfornuftens uforstyrreligt enkle begrebsverden har forrang for viden og informerede synspunkter. Dette var et frontalangreb på hævdvundne akademiske forestillinger om sagkundskab. Nedlæggelsen af en lang række råd og nævn blev fulgt af oprettelsen af andre (og flere) med mere acceptable mandskaber. Tilsyneladende et forfriskende opgør med en dominerende elite, en magtens arrogante overklasse som – i den nye statsministers optik, og i overensstemmelse med Dansk Folkeparti – i årtier havde undertrykt folkeligheden, folket og fædrelandet. Påstandene både om undertrykkelsen af folket og om den jævne danskers moralske ret over for den dannedes eller uddannedes dominerende verdensbillede var allerede velkendte; ikke mindst fra Søren Krarups hyppigt gentagne stormløb mod kulturradikalismen, mod det mondæne, mod EU, Røde Kors, menneskerettighederne, FN, globaliseringen, m.m. Siden 2001 er disse holdninger mere eller mindre blevet adopteret og yderligere skærpet af neokonservative og neoliberale nationalistiske fundamentalister fra den gamle dogmatiske venstrefløj som journalisten Erik Meier Carlsen, Venstrepolitikeren Karen Jespersen, historikeren Lars Hedega-

ard, JP-kommentator og tidligere spindoktor Ralf Pittelkow samt et par yngre neokonservative præster.

Fogh Rasmussen opfangede signaler fra neden og forstod at lytte til Dansk Folkeparti – det var også her, flertallet lå. Og han satte handling bag i et gennemført felttog mod den til stadighed udhængte forhadte kulturradikalisme, mod venstrefløjen og mod 68'erne.

Han tog i langt højere grad end tidligere danske statsministre, inklusive de borgerlige, åbent og offensivt stilling i det latente opgør om kultur- og historieopfattelse. I denne proces skilte han uden forsoning „fårene fra bukkene,“ som han yndede at udtrykke sig, især i forbindelse med det danske militære engagement i Irak og Afghanistan. Vel sagtens inspireret af præsident Bush gjaldt det for Fogh, at dem, der ikke var for (Fogh), var imod (Danmark).

Ingen tidligere statsminister har i nær samme omfang ekskluderet store mindretal fra det gode selskab og i lige så høj grad skabt, hvad man kunne kalde „Den Nye Politiske Korrekthed“. Denne udgøres af et sæt af holdninger, der har været karakteristiske for opkomsten af Dansk Folkeparti, som førnævnte Søren Krarup vedholdende har bragt til torvs, og som partiets udenrigspolitiske ordfører og ideolog Søren Espersen nidkært markedsfører. „Neonationalisme“ kan fænomenet kaldes under ét eller „nymoralisme“, hvor fædrelandets snævrere interesser går snævert frem for alle andre hensyn, afviser det globale og med drakoniske og diskriminerende love mod de såkaldt fremmede, afviser værdierne og de religiøse opfattelsers relativitet og søger grænserne lukket. Én og kun én sandhed. Én og kun én kultur, som Pia Kjærsgaard har sagt, og det er vores.

Fogh Rasmussen har givetvis ikke delt hver og en af disse holdninger, ikke i deres konsekvente uhensigtsmæssige enøjethed – især ikke hvad angår det internationale – men han har heller ikke draget konsekvensen ved udtalt afstandtagen fra dem.

I karikaturkrisen fremhævede den fløj, der bifaldt offentliggørelsen af de famøse tegninger, ytringsfrihedens absolutte urørlighed i forhold til alle andre hensyn. Det

mente også Fogh Rasmussen – den statsminister, der har ansvaret for at have begrænset ytringsfriheden mest i det offentlige rum. For at understrege urørlighedssynspunktet gik han så vidt som til at undlade at mødes med en række ambassadører fra de muslimske lande. I en gængs forestilling om, hvad en statsminister i en sådan situation kan stille op, ville mødet have været en naturlig disposition og kunne ikke med rimelighed have indgivet ambassadørerne og deres regeringer forestilling om, at ytringsfriheden var til fals i Danmark. Men hensynet til Jyllands-Posten og Dansk Folkeparti var for Fogh Rasmussen mere tungtvejende end den diplomatiske mulighed for at afmontere krisen.

Håndteringen af sagen blev kædet nøje sammen med forestillingen om et nyt nationalt mandsmod, en ny national handlekraft. Fogh lancerede ukorrekt den aktivistiske udenrigspolitik som noget nyt og gik ind i Irak-krigen under henvisning til den politiske adfærd under den tyske besættelse af Danmark. Samarbejdspolitikken var et moralsk svigt og en farlig tankegang, hed det i en tale Fogh Rasmussen holdt i august 2003; de gamle politikere var usle – i modsætning til folket, der i august 1943 sagde fra og kørte politikere på møddingen. Ingen respekteret historiker drømmer om at fremstille august 43, og hvad deraf fulgte, på den måde. Fogh Rasmussens demonstrerede opfattelse af besættelsestiden er i tråd med den store (falske) fælles fortælling, som formuleredes i maj 1945 og blev fastholdt i efterkrigsårene. En opfattelse, der er pletrenset for alle de forbehold og modforestillinger, der tilsammen tegner et så nuanceret billede af besættelsen, at perioden ikke med seriøsitet i behold kan beskrives entydigt. Fogh Rasmussens tolkning er med andre ord en omgang brugt fiktion til lejligheden.

Et andet direkte værdipolitisk fremstød skete på undervisningsområdet, hvor Fogh Rasmussen undsatte, hvad han kaldte *rundkredspædagogikken*. Hermed mente han, at de unge kommer for letbenet til deres viden ved blot at få kundskaberne ind med skeer og siden gå ansvarsforflygtigende til kollektiv eksamen. Fogh Rasmus-

sen er ikke pædagogisk sagkyndig og afslørede med sine udtalelser dyb uvidenhed om gruppeeksamener. Fagfolk forklarede tålmodigt, men gruppeeksamener blev afskaffet ved lov. Også i dette tilfælde brugte Fogh Rasmussen magten i sit høje embede på en måde, ingen tidligere statsminister siden Estrup i slutning en af 1800-tallet har følt sig kaldet til, endsige kunnet.

Fælles for de her fremhævede fænomener i Fogh Rasmussens regeringsår er den åbenlyse mangel på dokumenteret viden på de felter, han angreb for med magt at forandre eller udlette. Han behøvede jo ikke dokumentere noget – han havde takket være sine delvise åndsfæller i Dansk Folkeparti magt til at hævde, hvad han fandt for godt.

Påstanden om den kulturradikale elites, smagsdommernes og eksperternes enevælde over det værgeløse folk savner belæg. Findes der dokumenteret viden om den i øvrigt vagt definerede kulturradikalismes magt? Er eksperterne virkelig mere magtfulde end politikere og folket? Hvad angår kulturradikalismen er dennes indflydelse jo på trods. Kulturradikale idéer kom oftest til kort over for den kompakte majoritet. De kulturradikale og PH var pr. definition i opposition, skønt enkelte af de ting, der optog dem, fik almen betydning, eksempelvis den friere seksualmoral, revyen og lamperne. Ellers var det så som så med indflydelsen – hvad det danske samfund er en levende anskueliggørelse af.

Den varsomhed, hvormed Foghs forgængere berørte historiske spørgsmål, gjorde dem ære. De vidste, at det skråsikre rimer dårligt med et sagligt forhold til fortiden, og de holdt sig i det store og hele i skindet. Men Fogh gjorde skrabud for den nationalromantiske myte om besættelsen med det formål at berede vejen for en vakkelvorn for ikke at sige manipuleret begrundet krigsdeltagelse. Heller ikke eksemplet med det pædagogiske var sagligt funderet, men beroede på Fogh Rasmussens egne erfaringer i en sur opvækst, som han redegjorde for: At arbejde hårdt, sig selv nærmest, i skinsyg mistro til dem, der kom nemmere til det. Dette var fundamentet for ud-

talelsen, der fik så omfattende og skadelige konsekvenser for det danske undervisningssystem.

Fogh Rasmussen gik aldrig i dialog med de folk, han angreb, og hvis arbejde og værdiforestillinger, han anfægtede. Diskussionen foregik på afstand eller pr. stedfortræder. Havde Fogh selv stillet op til diskussionsmøde om besættelsestiden med fagfolk, var han blevet til grin, som han var blevet det hos pædagogerne. Ligeledes var han ikke sluppet godt fra en konfrontation med professionelle smagsdommere. Selvfølgelig må man i statsligt regi betjene sig af folk, der kan skelne snot fra godt, og selvfølgelig duer folkelig visdom ikke over for kontant viden i faglig sammenhæng.

Fogh Rasmussen misbrugte den ophøjede fjernhed bag sin glaspult til *ex cathedra* uden mulighed for kvalificeret modspil at opslå sine angreb, der tilsidesatte viden og gjorde stor skade på dansk debatkultur og i det hele taget. Med sin tilsidesættelse af dokumenteret argumentation gjorde Fogh sig til en levende ond parodi på værdirelativismen og profanerede sagkundskaben. Dette ilde anbragte opgør med autoriteter var så meget desto mere komisk eller tragisk, som vi aldrig i danmarkshistorien siden systemskiftet i 1901 har kendt magen til autoritært tænkende og agerende utilnærmelig statsminister, der nu med mere historieforfalskning søger at redde sit eftermæle. Hvad angår lige netop dét, bebrejdes i skrivende stund Fogh Rasmussen hans forvaltning af den økonomiske politik fra 2001-09. Fra hver fløj anføres manglen på rettidig omhu, det uforsvarlige skattestop, for stort offentligt og/eller privat forbrug. Her ligger en byrde og venter historikernes løft.

Men hvad umiddelbart springer mest i øjnene er den polarisering, Fogh Rasmussen helt bevidst satte i værk i det danske samfund, og som i langt højere grad end en mere eller mindre selvforskyldt økonomisk krises omfang truer den såkaldte danske model. Tilsidesættelsen af et meget stort mindretal, forhånelsen af anderledes tænkende, nedgørelsen af faglig viden og mistæneliggørel-

se af andre. Forvridningen af historiske fænomener, den åbenlyse brug af usandheder og afvisningen af ægte dialog rækker langt videre og har rystet den følelse af samhørighed, der er påkrævet i et hvilket som helst samfund. Anders Fogh Rasmussen var ikke statsminister for hele Danmark, kun for sine meningsfæller og det lille flertal.

Det samarbejdende folkestyre har lidt ubodelig skade ved denne politik. Hvor vidt et andet flertal vil være i stand til at genskabe den afgørende tillid i Folketinget er i dag et åbent spørgsmål. Når ånden er ude af flasken, er det åbenbart vanskeligt for en efterfølgende statsminister, hvad den nuværende allerede til fulde har demonstreret, at nedtone forgængerens tilførsel af magtfuldkommenhed og arrogance til embedet.

Georg Metz (f.1945) er journalist, forfatter og foredragsholder. 1969–1988 ansat på Danmarks Radio, bl.a. på Radioavisen og som både studievært og redaktør på TV-Avisen, 1988-1994 filmkonsulent, 1994–1996 chefredaktør på Dagbladet Information, hvor han nu er skribent. Forfatter til en række både fag- og skønlitterære bøger, bl.a. „Et frisk pust eller Rottefængerens i rosenbedet“ (2005).

Værdikampen er IKKE slut, lige meget hvad venstrefløjen tror. På afgørende spørgsmål om integration, borgerrettigheder og multikulturalisme risikerer den at gentage Nyrup-tidens mest graverende fejl.

KAN HELLE TAGE VÆRDIKAMPEN?

Søren K. Villemoes og Troels Heeger

STORE DELE AF den danske venstrefløj drømmer om, at værdikampen langt om længe er overstået. Endelig behøver danskerne ikke længere at skulle forholde sig til halal-mad, burkaer, tørklæder, Muhammedtegninger og alt det andet populistiske, overfladiske og useriøse gøgl, VKO har brugt til at holde sig ved magten i ti år.

Men de tager fejl. Værdikampen er kommet for at blive. Og en Helle Thorning-Schmidt-regering, der ikke tager det til efterretning, vil ikke vare længe.

Efter Lars Løkkes indtog i statsministeriet er det blevet tydeligt, at Foghs succesfulde samarbejde med DF ikke længere i sig selv er en opskrift på politisk succes. Regeringen virker nedslidt og ude af stand til at styre debatten, og hvis S kan undgå fodfejl og personlige skandaler forekommer det ikke længere usandsynligt, at Danmark har en S-SF-regering efter næste valg.

Er man socialdemokrat skal man dog ikke glæde sig for tidligt. Hvis centrum-venstre udviser varsomhed, kan det længe ventede magtskifte vise sig at være en pyrrhussejr, der vil blotlægge dybereliggende og ubehandlede problemer, som ville kunne vise sig at lamme venstrefløjen, når en følsom værdipolitisk sag dukker op i fremtiden.

På afgørende spørgsmål om integration, borgerrettigheder og multikulturalisme, skorter det nemlig ikke på tegn, der peger i retning af en gentagelse af Nyrup-tidens mest graverende fejl.

Under Nyrup blev centrum-venstre langsomt, men sikkert åndeligt udtømt. Klassiske venstrefløjsværdier og -holdninger blev gradvist og umærkeligt afløst af en djøfi-

ceret socialteknologi og et syn på politik som en form for økonomisk management. Dette afkald på politisk kampgejst blev resolut udnyttet af de borgerlige, der ganske enkelt formåede at sætte sig på værdikampen.

Finanskrisen og de mange økonomiske problemer, som vi i disse år står over for, kan forlede naive sjæle til at tro (og håbe på), at værdipolitikken er ved at miste sit stærke greb om danskernes politiske sind. Allerede nu kan man i centrum-venstre-kredse mærke noget i luften. En ubestemt glæde og lettelse over, at det politiske fokus endelig er ved at flytte sig fra luftige og uhåndgribelige værdier til benhård økonomi. Nu skal vi til at diskutere virkelig politik igen! Arbejdsløshed, økonomiske reformer, skattelettelser kontra offentlige investeringer. Vi skal redde den offentlige sektor og beskytte vores elskede velfærd. Endelig er bolden ovre på vores banehalvdel! Paradigmeskiftet fra 2001 er ved at smuldre hen, og vi er tilbage til business-as-usual, hvor centrum-venstre traditionelt altid har stået stærkt i dansk politik.

Desværre er analysen forkert. Vi vil aldrig komme tilbage til de gamle dage, og det er en farlig forventning at tro, at værdikampen nu kan lægges bag os. Den er her for at blive. Hvis centrum-venstre ikke tager den seriøst, vil det fortsat være vores største handicap.

Uden en sammenhængende, meningsgivende og konsistent linje i værdikampen, risikerer det nye centrum-venstres politiske projekt endnu engang at blive en rodebutik af ideologisk vraggods og generel rådvildhed. For når vi ikke kan finde ud af at føre kulturkamp, bliver Danmark hurtigt borgerligt igen, og venstrefløjen vil stå tilbage endnu mere lammet og forvirret end nogensinde før.

Gentager Helle Nyrups fejl?

Da Nyrup overtog magten fra den kuldsejlede Schlüter-regering i 1993, stod han i en lignende situation. Danmark var i et økonomisk dødvande med høj arbejdsløshed, lav vækst og generel stilstand. Nyrup kom til magten med troen på, at fokus på reformer, lav arbejdsløshed og en

sund økonomi (i en alliance med de Radikale) ville være tilstrækkeligt til at sikre centrum-venstre-projektet mange år frem. Men han tog grueligt fejl.

Så snart konjunkturerne vendte, dukkede værdikampen op. Nu skulle vi forholde os til flygtninge og indvandrere, og her havde venstrefløjen intet at byde på andet end tom moralisme, racismebeskyldninger, nedladende arrogance og politisk vaklen. Værdikampen blev endestationen. Ikke bare for Nyrup, men for hele centrum-venstre. Socialdemokraternes vælgerbase blev skåret midt over: En stor flok gik til DF, andre drev mod Venstre. Forholdet til de Radikale er siden kun gået ned af bakke. Da Nyrup gav magten videre til Fogh i 2001, var centrum-venstre mere svækket end nogensinde før i dansk politik: Projektet nærmede sig den totale fiasko.

Efter flere års splittelse og ørkenvandring har Thorning-Schmidt og Søvnald etableret en alliance, der er politisk troværdig. Det minder om den alliance, som Nyrup opbyggede med Det Radikale Venstre. I de tidlige 1990'ere ønskede de Radikale for enhver pris at undgå et samarbejde med Svend Auken. Modstanden varede ved indtil Nyrup dukkede op og bogstaveligt talt giftede sig med R. Også i 1993 blev fokus flyttet over på økonomi og klassiske fordelingsproblemer, i stedet for flygtninge-indvandreremaet som det havde manifesteret sig i Tamilsagen, der som bekendt bragte Schlüter til fald.

Umiddelbart kunne man derfor foranlediges til at tro, at centrum-venstre aktuelt set har fremtiden for sig. Men vælgere er nogle utaknemmelige skarn, der ikke udviser ubetinget loyalitet overfor resultaterne af et kompliceret socialteknologisk arbejde. Hvis centrum-venstrefløjen satser alle jetonerne på den økonomiske politik, vil det blive konjunkturerne, der afgør dens skæbne. Og det er en opskrift på fiasko. Selv hvis den kriseramte økonomi langsomt finder tilbage på sporet, vil centrum-venstre risikere at miste magten. En sådan skæbne er uundgåelig, hvis man ikke har andet at byde på end økonomiske finjusteringer og administration af den offentlige forvaltning.

Sådan gik det for Nyrup, der parallelt med udviklingen i de europæiske socialdemokratier omformede centrum-venstre til et forvaltningsprojekt, som var han selv blot velfærdsstatens vicevært.

Værdikampens evige genkomst

Vi kan lige så godt forlige os med erkendelsen af, at værdikampen er evig. Den hører til politikens inderste kerne. Den slutter aldrig. Den kræver daglig engagement og deltagelse. Og den kan ikke ignoreres. I stedet for at rynke på næsen af værdikampen (og den dertilhørende symbolpolitik og såkaldte 'populisme'), bør centrum-venstre tage den til sig og udnytte denne politiske slagmark til egen vinding. Men indtil videre er dette kun sket minimalt.

En af årsagerne er, at værdikamp ikke er noget, man undervises i på DJØF-uddannelser [uddannelser til professioner som jurist, økonom m.m. der organiseres af fagforeningen DJØF, red.]. Værdikampen respekterer ikke ekspertviden, professoral myndighed, embedsmandslogik og vise ord fra internationale konferencer. Værdikampen er anderledes ukontrollabel. Den handler om at se de store linjer i små begivenheder. At kunne forstå konflikter og kampe på gadeplan, og i hvilken retning de peger i forhold til de store linjer i samfundet. De mindste hændelser bliver til repræsentationer af de største politiske spørgsmål. Det er den store kosmiske kamp, der viser sig i de mindste dagligdagshændelser. Det er værdikampen, der kan gøre en dommers hovedbeklædning til et politisk spørgsmål, få folk i hele landet til at have en mening om æg, der bliver smidt mod pop-sangerinden Medina under en koncert i Ishøj; det er værdikampen, der kan splitte familier, når samtalen falder på tolv tegninger i en dansk provinsavis.

Men selvom teorien om verdensfjerne djøfere er fristende, er den også lidt forsimplende. For der er andre og mere bekymrende årsager til, at centrum-venstre stadig ikke tør tage værdipolitikken til sig.

Det interne opgør venter

Problemet er nemlig, at en stor del af fronten i kulturkampen i disse år har flyttet sig gevaldigt. I den populære opfattelse står konflikten stadig mellem en humanistisk venstrefløj og en diabolisk højrefløj personificeret ved Pia Kjærsgaard. Men den nye frontlinje i værdikampen har foretaget et kvantespring og ligger i dag inden for venstrefløjen. Begyndelsen til denne udvikling kan spores tilbage til dengang, Fogh inviterede DF ind i varmen hos de borgerlige. Med et trylleslag var det pludselig venstrefløjen, der havde et problem med indvandrerspørgsmålet. Og siden har det været her, at de største og mest afgørende værdipolitiske uenigheder er lokaliseret.

Der skal ikke meget til, før disse uenigheder atter splitter alliancen i to og kan gøre en fremtidig S-SF regering handlingslammet i vigtige spørgsmål.

SF-vælgerne har indtil videre stort set kunnet tillade Villy Søvndal, at han fører kulturkamp mod islamismen. Så længe der er vind i sejlene, så længe det skader VKO og ikke virker for manisk, kan man acceptere det. Men så snart værdipolitikken ikke er en direkte vælgermagnet vil uenighederne i baglandet igen træde frem i lyset.

Faktisk er det allerede gået grueligt galt. I starten af februar 2010 mødte Villy Søvndal pludselig uventet modstand fra sine partifæller, da han forsøgte at markere stærke holdninger i store spørgsmål i en lille sag i Holbergskolen i Københavns nordvestkvarter. Han var i baglandets øjne alt for hurtigt ude med fordømmelserne, da det kom frem, at skoleledelsen afholdt kønsopdelte forældremøder for at tiltrække muslimske kvinder, der ikke ville være i lokale med mænd. Dagen efter havde uroen i baglandet tvunget ham til at trække fordømmelsen tilbage. Noget lignende skete måneden efter, da Helle Thorning-Schmidt på TV fortalte en ung pige med tørklæde, at hun ikke forstod konceptet bag dette religiøse symbol. Straks var SF's Kamal Qureshi ude og markere sig med en nær-

mest hysterisk kritik af Helles manglende omfavnelser af mangfoldigheden.

De små episoder kan forekomme ubetydelige, men under en socialdemokratisk ledet regering er der stor sandsynlighed for, at uafklarede politiske uenigheder omkring sekularisme, multikulturalisme, integration, ytringsfrihed og islamisme vil blive et skæbnesvangert problem for centrum-venstre. Og problemet er langt større, end de fleste tør anerkende:

Før eller siden bliver centrum-venstre nemlig nødt til at forholde sig til disse uenigheder, som i de rådvilde år under Fogh blev forsøgt fejlet ind under gulvtæppet. Man kunne have ønsket sig, at en stærk leder havde turdet tage kampen internt, mens de borgerlige havde magten. Politikudvikling er nemlig altid lettest, når man er i opposition og ikke sidder med ansvaret for hele statsapparatet. Men i stedet har vi nu brugt snart ni år på dag-til-dag politisk fnidder-fnadder, der indtil videre hverken har rykket nogen nævneværdig andel af vælgere fra højre mod venstre, endsig skabt et helstøbt og sammenhængende politisk projekt, der kobler værdipolitik med en venstreorienteret ideologi.

Både internt i S og SF har der ganske vist fundet en udvikling sted, hvor man har lært af erfaringerne og i dag tager værdikampen mere alvorligt. Desværre foregår det endnu primært bag kulisserne, og det er uvist, i hvor høj grad baglandet er indforstået med denne udvikling. Mange på venstrefløjen føler sig ganske enkelt for fine til at tage fat på de ømme emner. Alene det at forholde sig aktivt til værdikampens problemstillinger opfattes som et knæfald for den overalt lurende racisme.

De to episoder fra 2010 vidner desværre om, at der ikke er dannet nogen overbevisende konsensus. Når en S-SF-regering pludselig får en Brorson Kirke-sag på nakken, og Villy Søvndal skal til at forsvare den stramme udlændingekurs ved at sparke afviste flygtninge ud af en kirke på Nørrebro, vil uenighederne på venstrefløjen blive krystalklare og åbenlyse for enhver. Og til den tid er det muligvis alt for sent at begynde at tage opgøret.

Værdikampens potentiale

Værdikampen er ikke bare vigtig, fordi den er nødvendig for at holde magten. Den er vigtig i sig selv. Det interessante ved værdipolitik er, at alle har en holdning til den, og at alle, om de vil indrømme det eller ej, **føler**, at de skal have en holdning til sager som f.eks. Muhammed-krisen, tørklædeloven, burkaforbud, moske-byggeri osv. Det samme kan ikke siges om mange andre politikområder. Man diskuterer ikke efterløn, kommunale spareplaner og dagpengereformer med samme lidenskab, som man diskuterer integration, indvandring, islam, ytringsfrihed osv. ude i de danske stuer. Disse emner har simpelthen en særlig koncentration af lidenskab, storhed og politisk eksistentialisme i sig: Værdipolitik er med andre ord et kæmpe politisk potentiale – hvis man altså kan finde vej i junglen.

Og det kan være svært, for emnerne er både hverdagspraktiske og abstrakte på samme tid, hvilket let kan forvirre selv den skarpe hjerne – og endda forlede nogen til at tro, at værdipolitik blot er usagligt og i sidste ende irrelevant.

Værdipolitiske spørgsmål er dog alt andet end usaglige og irrelevante. De indeholder nemlig elementære problemstillinger om lighed og frihed, medborgerskab, religion og politik, rettigheder og retfærdighed, danskhed og demokrati. Disse problemstillinger er evige, og vil altid være der, da de udgør kernen i det politiske fællesskabs *raison d'être*. Det handler grundlæggende om at definere de mest basale rammer for vores eksistens som danske medborgere. Det er afgørende politiske spørgsmål. Og hvis man ikke har nogen meningsfulde og sammenhængende svar på disse spørgsmål, er det klart, at man ikke kan have et troværdigt politisk projekt over længere tid. Man kan muligvis ride med på en konjunktur i en periode, men hvis man ikke har styr på de grundlæggende værdier, der kæmpes om, efterlader man sig intet projekt, andre kan bygge på og videreføre.

Det er derfor urealistisk, uambitiøst og naivt, hvis den danske venstrefløj tror, at alle de værdipolitiske diskussioner fra det forudgående årti blot var udtryk for overfladisk populisme. Alligevel er det stadig en udbredt opfattelse blandt mange til venstre for midten, at man anser værdipolitik som en slags midlertidig anomali skabt af Pia Kjærsgaard og Anders Fogh.

Hvis man ikke finder seriøse og sammenhængende svar på de spørgsmål, der er på spil i værdikampen, kan venstrefløjens hede drømme om et magtskifte hurtigt forvandle sig til et febermareridt.

Søren K. Villemoes (f.1981) er uddannet cand.scient. pol. fra Københavns Universitet med en BA-grad i religionsvidenskab. Medstifter af og bestyrelsesmedlem for „Fri Debat – netværk for ytringsfrihed“ samt redaktør på fridebat.nu. Blogger på „Konflikten“ tilknyttet Jyllands-Posten. Analytiker i tænketanken Cevea og skribent for tidsskriftet Vision.

Troels Heeger (f.1977) er uddannet cand.mag. i litteraturvidenskab, Københavns Universitet. Korrespondent i Tyskland for Dagbladet Information. Medstifter af „Fri Debat“ og blogger på „Konflikten“.

OPFØLGENDE INTERVIEW MED TROELS HEEGER OG SØREN K. VILLEMOS (OKTOBER 2010)

De seneste måneder har den politiske arena været præget af politiske skandaler, undskyldninger og beklagelser både på højre- og venstrefløjen. Hvad er det for en tendens vi ser? Er politikerne blevet mindre troværdige end tidligere? Eller er journalisterne blevet bedre til at grave skidt frem på de forskellige politikere?

Troels Heeger: Der er altid noget interessant ved, at personsager og skandaler begynder at dukke op tæt på et valg. Det kan få de fleste til at tænke i sammensværgelsesteoretiske baner. Jeg tror ikke, at journalisterne er dygtigere end tidligere, eller at politikerne er blevet mindre troværdige. Det har noget at gøre med, hvor man befinder sig henne, en form for politisk konjunktur.

Søren Villemos: Tidligere så man også journalister, der gravede masser af skandaler frem, og politikere har været lige så utroværdige gennem tiden, som de er nu. Måske er medierne bare blevet bedre til at trave videre på samme sager, end de var før.

Troels Heeger: Man kan undre sig over, at en sag som Helle Thorning-Schmidts skattesag ikke blev undgået. Jeg syntes ikke, det er en sag, der tyder på, at der er et moralsk problem. Hvis der er tale om noget her, er der tale om et professionelt problem, hvor Helle har været klodset og ikke haft orden i sine papirer, og så bliver hun sårbar over for personangreb. Lene Espersen har derimod et moralsk problem i forhold til overbetalingssagen. Sagen har ikke kun konsekvenser for Lenes troværdighed, men også for skatteydernes penge, og for hvordan man vælger at forvalte samfundet. Det er en alvorlig sag, noget helt andet end Helles skattesag.

Søren Villemos: Det, der er mest irriterende ved mediedebatterne er, at man bruger så meget tid på at

sige, at der ikke er nogen substans i politik, og så alligevel fortsætter med at diskutere – politik! Jeg syntes ikke, der mangler substans. Hvis en udenrigsminister vælger at holde ferie i stedet for at møde op til et topmøde, er der masser af politisk substans i det. Hvis man vildleder Folketinget er det vel også politisk substans?

Troels Heeger: Når de gen vælger Lene som partiformand lugter det langt væk af, at der ikke er noget alternativ, eller at alternativet er værre. Der er ingen oplagte efterfølgere til Lene. K er et parti, der stadig kan huske defløjkampe, der har præget partiets historie. Man har vurderet, at det mest hensigtsmæssige for partiet har været at bakke op om Lene, selvom hun er en person med så lidt troværdighed. Der er nok ikke særlig mange i K, der er særlig tilfredse med hende,

I efterlyser værdipolitikken i jeres kapitel og skriver, at, værdipolitik har et kæmpe politisk potentiale (...) hvis man kan finde vej i junglen“. Hvordan mener I, at værdikampen kom til udtryk i den politiske duel mellem Lars Løkke og Helle Thorning-Schmidt? Tog Helle værdikampen?

Troels Heeger: Det går så godt for Helle og oppositionen, at Helle faktisk godt kan tillade sig at tage en duel om økonomien med Lars Løkke. – og det er i sig selv bemærkelsesværdigt, for økonomisk troværdighed har altid været et vinderkort for de borgerlige. Lars Løkke forsøgte i duellen at gennemhulle S's **Fair Forandring** og talte om, at der skal indkræves mere skat, end oppositionen er villig til at indrømme. Men denne diskussion er nødvendigvis ikke en tabersag for S. For det første er regeringen selv svækket på disse områder, eksempelvis gør overbetalingssagen, at vælgerne måske ikke ligefrem ser regeringen som de mest troværdige forvaltere af skatteydernes penge – og for det andet fordi vi befinder os i en tid, hvor det er nødvendigt at skære ned.

Jeg tror ikke, at danskerne er økonomisk dumme eller blinde: de vil gerne holde fast i deres velfærdsydelser men forstår, at det er en sag, der skal diskuteres.

Værdikampen er et aktuelt politisk tema. Man kan se, at den erkendelse er sivet ind hos S eksempelvis med deres ghetttoudspil, som Helle stiller sig i spidsen for, og hvor hun sammen med Mette Frederiksen påtager sig en offensiv rolle. Det, der er afgørende, er, hvordan baglandet vælger at reagere i forhold til disse udmeldinger. Helle er i hvert fald opmærksom på værdikampen.

Søren Villemoes: Jeg tror, S gerne vil undgå værdikampsspørgsmål så langt hen ad vejen som muligt – mest fordi de er bange for, at det splitter partiet og baglandet. Men de bliver nødt til at forholde sig til det før eller siden. I Venstre er der langt mere konsensus om, hvad der er de grundlæggende værdier til højre for midten. Venstre forholder sig til værdikampen. På den anden side ses en stor rodebutik, hvor ingen rigtig tør diskutere værdipolitiske spørgsmål. Der er en masse lidenskab investeret til venstre for midten – de har bare ikke rigtig fundet ud af, hvad man egentlig gerne vil.

Regeringen ligger, som den har redt. Hvis formålet var at føre borgerlig-liberal politik, er man dumpet. Paradoksalt nok kan regeringens frygt for vælgerne – og sin egen skygge – ende med at koste magten.

UDKAST TIL OBDUKTION AF EN POLITISK SELVMORDER

Peter Kurrild-Klitgaard

„IT'S BETTER TO burn out than to fade away ... It's better to burn out than it is to rust“

Neil Young, 1979

Meget tyder på, at de borgerligt-liberale regeringspartier er på vej mod et af deres dårligste valgresultater i nyere tid. Ved valget i 2001 fik VK 40,3 pct. af stemmerne (VKO: 52,3 pct.); i 2005 gik man lidt tilbage til 39,3 pct. (mens VKO holdt 52,6 pct.); i 2007 røg regeringspartierne yderligere ned på 36,7 pct. (VKO: 50,5 pct.). I skrivende stund (forår/sommer 2010) har de to partier i meningsmålingerne svinget dramatisk mellem tilsammen 26 og 35 pct.s tilslutning (VKO: 38-49 pct.).

Det sidste dyk har fundet sted samtidig med, at ABØF-oppositionen ikke har kunnet præsentere meget andet end luftige løfter om, at Danmark kan løse de store problemer, vi står overfor, ved, at man (dvs. nogle) bliver „12 minutter“ længere på arbejdet. Ingen kan eller vil realisere en sådan plan – og den ville næppe komme i nærheden af at forholde sig til de større samfundsøkonomiske problemer, som et hav af kommissioner mv. har påpeget over en længere årrække.

Hvordan er det kommet dertil for regeringen? Nogle af VK's problemer er ikke (kun) selvforskyldte: Tiderne er usikre, og nedadgående økonomiske konjunkturer rammer altid siddende regeringer, uanset ideologisk observans. Det samme gør nedslidningseffekten ved at have siddet længe, mens problemer og „sager“ akkumulerer.

Men et tredje forhold er den synligt manglende begejstring for regeringens „projekt“, hos både politikerne selv, vælgere og partimedlemmer – og det kan meget let være den faktor, der holder én procent af vælgerne hjemme, eller sender en anden procent (eller flere) udi en ren proteststemme. Så lidt skal der faktisk til for at kunne gøre udfaldet.

„Systemskiftet“

Da VK-regeringen kom til i 2001 var det på baggrund af den største ikke-socialistiske stemmeafgivning blandt vælgerne i årtier. Man skal tilbage til 1970'erne for at finde tilsvarende samlede stemmeandele, og man skal reelt tilbage til før 1. Verdenskrig (før indførelsen af forholdstalsvalg, kvindernes stemmeret mv.) for at finde et flertal til „højre“ for Det Radikale Venstre.

I årtier har valgforskere stillet danskerne de samme fire traditionelle fordelingspolitiske spørgsmål (om skat, ulighed, sociale reformer og regulering af erhvervsliv). I 2001 så man i disse den kraftigste holdningsmæssige „højredrejning“ hos vælgerne i undersøgelsesnes historie. I 1979 havde andelen af danskere, der svarede „højreorienteret“ på spørgsmålene været helt nede på 32 pct., men herefter steg den jævnt støt og lå i 2001 på 46 pct. Andelen, der svarede „venstreorienteret“ på de samme spørgsmål faldt i samme periode fra 68 til 54 pct. af vælgerne.

At man altså kom til ved en markant valgsejr, havde stor folkelig medvind, og ikke skulle basere sig på Det Radikale Venstre, gjorde, at man – i det store billede – sad på et relativt klart og stærkt mandat.

Set fra et borgerligt-liberalt perspektiv kunne forudsætningerne – hvis man altså vitterligt ville føre borgerligt-liberal politik – i 2001 ikke være meget bedre.

At Venstre så oven i købet havde påført Socialdemokraterne et sviende, historisk nederlag ved at detronisere dem fra pladsen som det største parti for første gang siden 1920, var vel næsten blot rosinen i pølseenden (eller saltet i såret, afhængig af hvorledes man så på tingene).

Men viljen til at føre borgerligt-liberal politik, i hvert fald på en række centrale, klassiske punkter, var ikke rigtigt til stede – ja, man kan sige, at den sådan set var blevet smidt på porten allerede i 1998, da Anders Fogh Rasmussen sammen med Claus Hjort Frederiksen lagde strategien for „Aldrig mere et '98-valg!“ Deres fokus: at undgå at snuppe nederlaget ud af kæberne på sejren – ved i sidste øjeblik at blive skudt i skoene, at man var for „højreorienterede“ og ufølsomme overfor velfærdsstaten. Strategien bestod som bekendt i at bevæge Venstre direkte ind mod midten, lægge sig omtrent dér, hvor Socialdemokraterne lå fordelingspolitisk, og samtidig rykke til „højre“ på den værdipolitiske dimension, i retning af strammere indvandring, mere „lov og orden“, osv.

Det var en en realpolitisk elegant knibtangsmanøvre – især hvis man ikke var specielt interesseret i at realisere egne idealer (hvis disse iøvrigt eksisterede). Men det siger sig selv, at det – som alle politiske strategier – i bedste fald kun er en strategi, der kan virke, så længe modstanderen er for paralyseret og desorganiseret til at kunne svare strategisk igen.

„Hvis ikke nu, hvornår så?“

Trods den nye strategi var der ved regeringsskiftet i 2001 og umiddelbart derefter endnu nogle – både til højre og til venstre i det politiske spektrum – der troede, at „fra hulemand til julemand“-strategien bare var „spin“: når først man havde magten, skulle der føres „rigtig“ politik. Men de pågældende – eller ihvertfald de mest virkelighedsnære af dem – måtte hurtigt revidere deres forventninger.

Denne skribent oplevede gennem en årrække selv det borgerligt-liberale Danmarks – og særligt Venstres – strategiske og politiske transformation på ganske nært hold. Bl.a. derfor blev jeg inviteret til at tale i april 2002 ved et aftengruppemøde i Venstres folketingsgruppe med henblik på at give min vurdering af den situation, regeringen stod i. Aftenen var for mig en skelsættende illustration af, hvad der var ved at ske mentalt – for folk med libe-

rale idealer, og for folk uden. Essensen af min tale var et spørgsmål: „Hvis ikke nu, hvornår så?“ Hvis Venstre – og det borgerlige Danmark i almindelighed – ikke skulle prøve at føre en målrettet, ideologisk linje med lavere skatter, færre regler, osv., på dét tidspunkt, hvornår i alverden skulle man så nogensinde kunne gøre det?

Uanset at Dansk Folkeparti på nogle punkter ville noget andet, var faktum, at nu – foråret 2002 – var den måske bedste chance nogensinde til at igangsætte større reformer at et borgerligt-liberal tilsnit. I hvert fald i mere end 30 år, og måske i et helt århundrede. Så skulle man være logisk og strategisk, burde man her og nu køre hårdt på med markante, langtrækkende reformer – og hvis DF gjorde modstand, måtte man betale sig fra det, eller om nødvendigt true dem med valg.

Hvorfor skulle man gøre dét, velvidende at det vil kunne være farligt at føre en politik, som nogle midtrevælgere – og venstrefløjen med sikkerhed – ikke ville kunne lide, og som derfor ville kunne koste en genvalgsmulighederne? Mit svar var, at gjorde man det ikke nu, ville mulighederne kun blive ringere med tiden.

For det første ville der uvilkårligt ske en nedslidning. Tiltagende magtfuldkommenhed og selvtilfredshed, erosion af idealer og nytænkning mv., har altid, uanset ideologisk observans, tæret på regeringers langsigtede evner.

For det andet ville fravær af reformer reelt betyde en fortsat ekspansion af omfordeling og bureaukrati, og det ville kun gøre reformer på et senere tidspunkt endnu sværere.

Og så, for det tredje, det faktum at historien talte for, at en VK-regering formodentlig ikke ville kunne overleve et kommende valg alligevel: Historisk set mister regeringer i gennemsnit ca. 2,5 pct. i tilslutning over en valgperiode, så hvis man holdt statistikken, ville man formodentlig alligevel tabe magten ved førstkommande valg. Så man kunne lige så godt gøre noget nu – for chancerne ville ikke blive bedre, og der ville aldrig være mere goodwill end lige efter det valg, hvor man var kommet til.

Jeg advarede om, at hvis man omvendt altid bevidst lagde sig politisk der, hvor man tror, den midterste vælger befinder sig, ville man i hvert fald på længere sigt blot opnå, at midten så rykkede mod venstre – fordi vælgerne ville misopfatte den førte „midtropolitik“ som værende borgerlig-liberal politik, og at det, der er „venstreorienteret“, så er noget, der ligger til „venstre“ for den førte politik. Med tiden ville vælgernes holdninger kunne blive skubbet længere og længere mod venstre. Samtidig ville det kun være et spørgsmål om tid, inden i hvert fald dele af venstrefløjen ville vågne og tage den logiske konsekvens og rykke sig selv lidt længere til venstre. Alt i alt, ville dét at flytte sig til venstre blot gøre det sværere at gennemføre de politikker, man ellers angiveligt syntes om.

Jeg advarede også om, at hvis man glemte de ideologiske rødder, ville man på et tidspunkt blive straffet af skuffede kernevælgere, der så ville søge eller skabe andre alternativer – som det var sket med De Uafhængige i 1950'erne og med Fremskridtspartiet i 1970'erne, som reaktion på ideologisk udsalg af henholdsvis VK- og VKR-regeringerne (1950-53, 1968-71). Særligt den sidste måtte i de fleste henseender være det perfekte skræmmebillede.

Men allerede den april-aften 2002 kunne jeg tydeligt mærke, hvorledes regeringsledelsens strategi var begyndt at „sive ned“, og at det, der var begyndt som strategi for nogle, nu var blevet dagen, vejen og mentaliteten hos ambitiøse fodfolk. Jeg husker endnu det lille gisp, der gik gennem salen, da jeg sendte et PowerPoint-dias henover skærmen, hvor der med en parafrase på Poul Schlüters optimistiske ord stod „Det går ufatteligt ... skidt“. Responsen var ellers et sted mellem apatisk og grænsende til det små-indignerede. „Vi har jo chancen ... altså hvis vi ikke ... altså for første gang nogensinde at få en Venstre-statsminister genvalgt! Det er jo aldrig sket før!“, sagde et yngre, kvindeligt folketingsmedlem. Mit svar var: „Og hvad så? Det er vel grundlæggende ligeegyldigt at blive genvalgt, hvis man ikke får gennemført den politik, man synes om? Altså bortset fra, hvis det ikke er den førte po-

litik, der interesserer én mest.“ Jeg spurgte retorisk, hvad det næste mål skulle være, når man ved et valg i 2004 eller 2005 havde bevist, at man for første gang nogensinde kunne få en Venstre-statsminister genvalgt? „At blive genvalgt to gange? At blive genvalgt tre gange? At blive den længst siddende liberale regering nogensinde?“ Det var lidt ment som en provokation, men skulle vise sig at være tragikomisk præcist i forhold til, hvilke argumenter man rent faktisk kom til at høre fra VK-politikere efter 2005- og 2007-valgene. Det pågældende kvindelige folketingsmedlem førte de næste år en loyal, upåagtet rolle og blev uundgåeligt behørigt belønnet med en ministerpost.

Ikke alle reagerede sådan. Et par V-folketingsmedlemmer sendte mig indforståede ansigtsudtryk, og en enkelt kom venligt op og bad om at måtte få mine Power-Point-dias. Sigende nok blev denne person holdt bagest i folketingsgruppen og ikke genvalgt. De andre blev først ministre et pænt stykke tid efter 2001 – da også de havde lært ikke at insistere på, at en liberal regering bør forsøge at føre liberal politik.

Konsekvenserne

Hvad blev resultatet af den af VK-regeringen lagte linje? Medierne har gennem det seneste årti brugt megen tid på indvandrings- og integrationspolitikken, udenrigspolitikken og i de første år ikke mindst Anders Fogh Rasmussens mere symbolske, værdipolitiske udmeldinger. Det har i mange henseender været forståeligt nok, men samtidigt har fokus i realiteten ikke været på en udvikling, som ellers nok traditionelt burde have kunnet få borgerligt-liberale politikere til at hæve stemmen:

Den af VKO-flertallet førte overbudspolitik har resulteret i offentlige udgifter, der bedst kan betegnes som værende løbet løbsk – bortset fra at det antyder, at der er tale om et uheld og ikke en bevidst ligegyldighed overfor konsekvenserne af ens egen politik. Det offentlige forbrug er i perioden 2001-2010 steget med i gennemsnit 1,7 pct. om året – hvilket er voldsomt meget mere end hvad

Nyrups SR-regering havde planlagt. Det har allerede givet Danmarkshistoriens højeste offentlige forbrug. Fortsætter den lagte linje over de næste ti år, vil man mangle penge svarende til 3 pct. af BNP – og det vel at mærke under en noget urealistisk antagelse om, at et evt. nyt ABØF-flertal ikke skulle kunne finde på at hæve de offentlige udgifter yderligere.

Samtidigt har man præsideret over et stigende skattetryk (målt som samtlige skatter og afgifters andel af BNP) – en stigning, der på overfladen ser beskeden ud, fra 48 pct. i 2002 til 48,2 pct. i 2009, men som undervejs passerede en Danmarkshistorisk rekord på 51 pct. i 2005 og reelt dækker over en massiv stigning i skatteindtægterne, som blot er kamoufleret af, at BNP (hvor i også indgår overførselsindkomster) samtidigt er steget betragteligt. Det er blevet muliggjort gennem indførelsen af over 250 nye skatter og afgifter, desuagtet eksistensen af det nominelle „skattestop“ (2001-09), frem til Skattereformen og „Genopretningsplanen“ fra 2009/2010, der tilsammen reelt indebar en af de største skatteforhøjelser i nyere tid, som bogstaveligt vil få pengene til at fosse ud af borgernes lommer og ind i de offentlige kasser. Der er i dag langt flere offentligt ansatte og flere modtagere af offentlige overførselsindkomster tilsammen end på noget andet tidspunkt i Danmarkshistorien.

Som prikken over i'et har VKO-flertallet forestået en sand eksplosion i mængden af regler og love, der griber ind i danskernes hverdag. Hvor antallet af nye love og bekendtgørelser op gennem 1990erne til omkring årtusindeskiftet lå støt på ca. 1.000 om året, viser en opgørelse, at antallet under VK-regeringen er eksploderet til næsten det dobbelte – knap 1.900 nye love og bekendtgørelser (2007). Den samlede regelmængde er nu så stor, at man ikke siden 2003 har lavet en årlig opgørelse. Ad den vej har man de facto udstedt en fatwa imod tidligere klassiske borgerlige mærkesager som personligt ansvar, retssikkerhed og magtens tre-delning – symboliseret ved nye Kafkaske våbenlove, overvågningsprogrammer, udvisninger af personer med opholdstilladelse uden frem-

stilling af disse for en dommer, aflytninger uden dommerkendelser, forbud mod tilfældige hunderacer, osv., osv., osv.

Hvad har konsekvensen af VKO-flertallets politik været?

Klart er det i hvert fald, at hvis man som politiker ændrer sin retorik og politik gennemgribende, skal man ikke blive overrasket, hvis ens vælgeres holdninger efterfølgende flytter med. Under 2005-valgkampen kunne man f.eks. opleve det intet mindre end bizarre, at landets statsminister, Venstres formand, uprovokeret erklærede, at „liberalismen er forældet“, og at sådanne ideologier er noget, der tilhører det forgangne århundrede. Kort efter lod han sin designerede efterfølger, den senere statsminister og V-formand Lars Løkke Rasmussen, lede arbejdet med et nyt partiprogram, der skulle præsentere en ny „skandi-liberalisme“, hvis vision kunne sammenfattes som et småborgerligt forsvar for status quo: En stor stat, med højt skattetryk og megen regulering.

Vælgerne fulgte holdningsmæssigt med. Som omtalt havde disse i 2001 været de mest markant „højreorienterede“, der var blevet målt af valgforskerne siden 1979 – men det forsvandt. I 2006 og 2007 kunne to målinger fra Epinion Capacent vise, at vælgerne under den nye linje var svunget radikalt til venstre på de fordelingspolitiske spørgsmål. Hvor andelen, der svarede borgerligt-liberalt på spørgsmålene i 2001, havde ligget på 46 pct., mens andelen, der svarede venstreorienteret, havde ligget på 54 pct., vendte mere end 20 års udvikling radikalt: Nu var der 71-73 pct., der svarede venstreorienteret, og kun sølle 27-29 pct., der svarede højreorienteret. Selv blandt Venstres vælgere er der nu en klar majoritet af fordelingspolitiske venstreorienterede.

Sådan kan det gå, når man bilder vælgerne ind, at de kan få noget for intet: Deres forventninger bliver derefter. Paradoksalt nok har man netop derfor i meningsmåling efter meningsmåling kunnet se, at et overvældende flertal af vælgerne tror, at der er blevet skåret ned i de offentlige udgifter, desuagtet at det stik modsatte har været tilfæl-

det, og at de offentlige udgifter i 2010 ligger hele 67 mia., kr. over, hvad de gjorde under SR-regeringen.

Jo, værdikampen havde en effekt.

Gravskriften

Når VK-regeringernes gravskrift skal skrives, kan man spørge sig selv: Kunne man have ført en anden politik, end man gjorde? Nogle vil sikkert sige nej. Ligesom Schlüter i 1980erne sagde at „man skal kunne tælle til 90 i dansk politik“ har kloge mennesker som f.eks. Bertel Haarder ved flere lejligheder sagt, at VK-regeringen reelt ikke kunne føre anden politik end den førte – fordi DF ikke ville være med.

Men det er notorisk usandt. Fra begyndelsen – eller i hvert fald fra et tidspunkt i 2002 og derefter i stadigt stigende grad – opgav man, fra top til bund i regeringen og fuldstændigt bevidst, at føre en mere klar borgerlig-liberal politik, og årsagen var utvetydigt, at man troede, at en sådan ny strategi ville øge éns genvalgsmuligheder – også udover hvad der var nødvendigt blot for at beholde magten. Gang på gang er man kommet med politiske udspil, man ikke har været tvungent til, men som har været i klokkeklar modstrid med et liberalt og/eller konservativt udgangspunkt. Men som Claes Kastholm Hansen for nogle år siden formulerede det på et møde i den borgerlige tænketank CEPOS, hvor han gik i clinch med netop Bertel Haarder om netop dette: „Hvis stemmer er det egentlig, at I tror, I vil miste, hvis I ikke dagligt kommer med nye forbud eller giver statstilskud til healere?“ (parafaseret fra hukommelsen). Dét svarede Haarder ikke på, og det var synd, for spørgsmålet rørte sådan set ved noget essentielt: Ingen, hverken til højre eller til venstre i det politiske spektrum, kan forvente, at deres „egen“ regering gennemfører alt, hvad den eller de helst gerne ville have – der **skal** kunne tælles til 90 mandater. Men man kan forvente, at den pågældende regering ikke fører en politik, der er den stik modsatte af dens naturlige grundlag, og i særdeleshed på områder, hvor det ikke engang er noget, der giver stemmer.

Hvad er så den langsigtede konsekvens af den be-
drøvelige affære, som VKO-flertallet har været for det
borgerligt-liberale Danmark? Som jeg argumenterede
ved det førnævnte aftenmøde i 2002, ville regeringens
politik blive opfattet som og udstillet som „ekstrem“ og
„yderligtgående“ uanset, hvad den gjorde – og så kunne
man såmænd lige så godt have tonet rent flag og gennem-
ført modige reformer, mens man kunne. I stedet valgte
man fordelingspolitisk at optræde som Socialdemokrater
– med den konsekvens at man skubbede vælgernes hold-
ninger og forventninger endnu længere til venstre. Man
har fodret et evigt umætteligt dyr – men vel at mærke
med ens egne lemmer.

Man har dermed skaffet sig selv et dobbelt-problem.
Man har markant ekspanderet „velfærdskoalitionen“, alt-
så antallet af personer, der er afhængige af de offentlige
kasser, og dermed gjort det endnu sværere at reducere,
eller blot tæmme, statens rolle i fremtiden. Lægger man
antallet af offentligt ansatte og folk, der gennem overførs-
ler har deres primære indkomst fra det offentlige, sam-
men, så udgjorde de i 2001 tilsammen 60,5 pct. af væl-
germassen. I 2010 havde VK-regeringen sørget for at øge
denne andel til 63 pct. Dermed har man – udover at ce-
mentere et samfundsøkonomisk problem – skabt en til-
gang til det vælgersegment, der alt andet lige lettere stem-
mer på stort set alt andet end V og K. Samtidigt har man
ved sin blotte eksistens og ved den problematiske me-
dievinkling af alt, hvad en borgerligt-liberal regering gør,
opnået, at den førte politik er blevet opfattet som „meget
højreorienteret“.

V og K har dermed metaforisk tisset i de velkendte
gummistøvler for at holde varmen på en kold vinter-
dag – og så har man oven i købet taget en god lang gåtur
i dem. Der er næppe tvivl om, at hvis tiden var gået i stå
i år 2001, ville Danmark have haft et samfund, der nok
grundlæggende var gennem-socialdemokratisk i både
sjæl og politik – men dog var friere og mindre beskat-
tet, end det er nu, efter ni år med en nominelt borgerlig-
liberal regering.

*Peter Kurrild-Klitgaard (f. 1966) er professor i
Statskundskab ved Københavns Universitet og fast
kommentator ved Berlingske Tidende. Uddannet
cand.phil. i samfundsfag fra Københavns Universi-
tet (1991) og ph.d. i statskundskab fra samme (1997);
Fulbright Scholar ved Columbia University 1992-
1994 og MA herfra 1993. Siden adjunkt ved Aarhus
Universitet og Professor ved SDU. Forfatter til en
lang række artikler og bøger, bl.a. RÆSON-bogen
„Bushs Amerika“ (2005) og „The Dynamics of Inter-
vention: Regulation and Redistribution in the Mixed
Economy“ (2006).*